هەرێمی کوردستانی عێراق
ئەنجوومەنی نیشتمانیی
کوردستانی عێراق

ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

١٠

١٩٩٣ ــ بەرگی دەیەم

چاپی یەکەم ١٩٩٨

پێڕست :

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (١٤) دووشەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١١/١٥ ——— ل٥

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (١٥) سێ شەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١١/١٦ ——— ل٣٩

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (١٦) چوارشەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١١/١٧ ——— ل٥٣

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (١٧) سێ شەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١١/٢٣ ——— ل٥٩

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (١٨) سێ شەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١١/٣٠ ——— ل٦٧

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (١٩) چوارشەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١٢/١ ——— ل٩٣

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٢٠) یەک شەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١٢/٥ ——— ل١٢٧

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٢١) سێ شەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١٢/٧ ——— ل١٥٣

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٢٢) یەک شەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١٢/١٢ ——— ل١٨١

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٢٣) دووشەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١٢/١٣ ——— ل٢١١

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٢٤) سێ شەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١٢/١٤ ——— ل٢٢٩

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٢٥) چوارشەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١٢/١٥ ——— ل٢٢٥

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٢٦) دووشەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١٢/٢٠ ——— ل٢٧٧

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٢٧) سێ شەممە رێكەوتی ١٩٩٣/١٢/٢١ ——— ل٢٩٣

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەمڕۆش پێی ڕاناگەین خشتەکە تەواوکەین دانیشتنێکی تر تەواوی دەکەین، جا ئەگەر ئامادەن با لیژنەی یاسا کەرەم بکات.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بسم الله الرحمن الرحيم

باسم شعب

رقم القرار:

تاريخ القرار:

استناداً الى احكام الفقرة (أ) من المادة (٥٦) من قانون رقم (١) لسنة ١٩٩٢ وبناءً على ماعرضه وزير المالية والاقتصاد و وافق عليه مجلس الوزراء قرر المجلس الوطني لكوردستان العراق بجلسته المنعقدة بتأريخ ١٣/١٢/١٩٩٣اصدار مايلي:

قانون رقم (٢١) لسنة/١٩٩٣

«قانون التعريفة الگمرگية لاقليم كوردستان العراق»

المادة الاولى: يقصد بالتعابير التالية المعاني المبينة ازاءها لاغراض هذا القانون.

١- الاقليم: اقليم كوردستان العراق.

٢- الوزارة: وزارة المالية والاقتصاد في الاقليم.

٣- الوزير: وزير المالية والاقتصاد للاقليم.

٤- التعريفة الگمرگية: المبالغ المسجلة بالجداول المتضمنة بمسميات البضائع ومعدلات الرسوم الگمرگية الخاضعة لها والقواعد والملاحظات الواردة منه للبضائع التي تدخل او تخرج من الاقليم.

٥- نوع البضاعة: البضائع المسمات في الجداول التعرفة الگمرگية المرتبطة بهذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

چ تێبینییەک هەیە لەسەر مادە (١)؟ ئەگەر نییە،کێ لەگەڵ ئەوەیە مادە (١) وەک خۆی بمێنێتەوە؟ سوپاستان دەکەین، کێ لەگەڵ نییە؟ بە تێکڕای دەنگ مادە (١) وەک خۆی مایەوە.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثانية: نستوفى الرسوم الصادر والوارد الگمرگية حسب المقادير المنصوص عليها في الجداول الملحقة بهذا القانون، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

چ تێبینی هەیە، لەسەر مادە (٢)؟ دیارە بەڕێزان مەلاتاهیر وکاک بەختیار تێبینیان هەیە.

بەڕێز مەلامحەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەمادەی دووەمدا وشەی (الملحقە) هاتووەو لە مادەی یەکەم برگەی پێنجەمیش وشەی (المرتبطە) هاتووە، جا پێم وایە یەک بخرێن باشترە وبکرێ بە (الملحقە)، چونکە ئەم وشەی دوایی رەوانترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادە (٢) (ملحق)یە، (مرتبطە) نییە.

بەڕێز مەلامحەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر مۆڵەتم بدەن پێنجەم (نوع البضائع المسمسات)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە تەواو بوو مامۆستا.

بەڕێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مەبەستم (ملحقة) رەوانترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مامۆستا دەنگمان لەسەر مادە (١)دا ئەمە مادەی (٢)ە، مادەیەک کەوتە دەنگ دانەوە ئینجا ئەگەر چ تێبینییەک هەبوو لەلانی دارشتنەوە، ئەوە گرفتێکی گەورە نییە.

بەڕێز مەلامحەمەد تاهیر زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی گرفتەکە لەخوێندنەوەی دووەم دا دروست بوو، لەراستی دا ئەم خشتەیە (ملحقە) بەم یاسایەوە، نەک (مرتبطە)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە وەک گوتمان با لیژنەی یاسا دایبرێژنەوە، گرفت نییە.

بەڕێز بەختیار حەیدەر عوسمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من تەنها یەک تێبینیم هەیە ئەویش ئەگەر بێتو ئێستا دەنگ لەسەر ئەم مادەیە بدەین دوایی لەخشتەکان ناتوانین دەنگی لەسەر بدەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمە دەنگ لەسەر ماددەکە دەدەین خشتەکە کە خۆشی دێ، شیاوی گفتوگۆ ودەنگ لەسەر دان دەبێت.

ماده «٢» کێ لەگەڵ ئەوەیە وەک خۆی بمێنێتەوە؟ سوپاستان دەکەین. کێ لەگەڵ نییە؟ بە تێکڕای دەنگ وەک خۆی مایەوە.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة الثالثة:

تبقى نافذة المفعول القيود والموانع المفروضة على بعض المستوردات او الصادرات بمقتضى قرارات المجلس الوطني لاقليم كوردستان او الصادرة عن مجلس وزراء الاقليم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

چ تێبینییەک هەیە لەسەر ماده (٣)؟ تەنها کاک د.قاسم تێبینی هەیە، دیارە بەڕێز وەزیری داراییش تێبینی هەیە، با کاک د.قاسم تێبینییەکەی خۆی بڵێ، پاشان جەنابی وەزیری دارایی.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هەر چەند لەگەڵ برادەرانی لیژنەی یاسایی باسمان کرد، بەڵام لێرە من زۆر بەبەرژەوەندی دەبینم (تبقى نافذة المفعول القيود والموانع) دەبێ جارێکی تر پێدا چوونەوەیەک بکرێ، چونکە زۆر شت لەبەرژەوەندا نەماوە بمێنێ، سوپاس.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەوەی بەڕێز د.رزگار دەڵێت کە (تبقى نافذة المفعول القيود والموانع) پێدا چوونەوەیەکی بکەین ئەوجا دای بنێین، واتا ئێمە ئێستا ئەگەر لێرەش دای بنێین هەر دەتوانین پێیدا بچینەوە، سوپاس.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

زیاتر لەوەی کەبەڕێز سەید حەسەن فەرمووی ئەگەر (ذكر) نەکرێن، ئەمە وەک بڵێین ئەو (قيود وموانع)انە نەماون یان نەمێنن، چونکە ماددەیەکی لەدوای یەکەی تێیدایە دەڵێ (يلغى ما يتعارض مع احكام هذا القانون) مانای وایە ئەو بڕیارانەی ئەنجوومەنی نیشتمانی وئەنجوومەنی وەزیران داویانن هەمووی هەڵدەوشێنەوە، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەراستی یا منیش ئەمویست ئەمە بڵێم کە د.رزگار گوتی، چونکە ئێمە هەندێک تێڕوانینمان پەیدا کردووە پاش تاقی کردنەوەی ئەو (٥ ـ ٦) مانگی پێشووە، هەندێک لەو بڕیارانەی کە ئەنجوومەنی بەڕێز داویەتی ئێستا کاتی چاو پیاخشانەوەێکی هاتووە، مەرج نییە کامەلا ئەبڕێت، کامەلا نابڕێت، کامە جێگیر ئەبێت، ئەوە من باسی ئەوە ناکەم، بەڵام پێویستی بەچاو پێدا

خشانەوەیەک هەیە، جا لەبەر ئەوە ئەم دەقە یاساییە کەتۆ بە یاسا دیاریت کردووە ئەو بەرهەڵستیانەی کە پێشتر دانراون هەروەکو خۆیان ئەمێننەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بزانین یاساناسەکان چی دەڵێن؟ کاکەرەش فەرموو.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی بەڕێز وەزیری دارایی فەرمووی دیسان دووبارە دەبێتەوە، بابەتەکە (تحصیل حاصلە)، چونکە قانونە کە لای ئێمە دەرهێندراوە هەر کاتێک ئێمە دەتوانین چاوی پێدا بخشێنینەوە بەڕێزی دەتوانێ دەربارەی ئەو بڕیارانەی کەدەرچووە لەپەرلەمان پاشی یاسای (تعریفەی گومرگی) ئەوەی بەماقوولی نازانی یان ناگونجێن لەگەڵ باردۆخی دا ئەوە وەکو پرۆژەیەک دەتوانێ پێشکەشی ئەنجومەنی وەزیرانی بکات وبدرێتە پەرلەمان ولێی بکۆڵدرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی لەمادە (٤) ی پرۆژەی وەزارەت کە پێشکەشی کردووە هەمان مادە هاتووە، ئەوەی کەبەڕێز وەزیری دارایی ئێستا باسی دەکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کێ لەگەڵ ئەوەیە کە مادە (٣) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ دەست بەرزکرایەوە، کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە، بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة الرابعة:

للوزارة اتخاذ الاجراءات اللازمة من قبيل الحماية او المقابلة بالمثل عند تعرض مصالح الاقليم للخطر من جراء حوادث جارية في بلد من البلدان الاجنبية:

أ- لغرض استيفاء رسوم او ضرائب باهظة على بضائع الاقليم او منع او تقييد بعض الواردات او الصادرات.

ب- لغرض نزول قيمة عملة ذلك البلد بصورة تؤدي الى الاخلال بالمنافسة التجارية الاعتيادية لدرجة تعرض تجارة الاقليم للخطر، فيجوز اصدار انظمة لاخضاع البضائع التي منشؤها أحدى البلدان المذكورة لزيادة ضعف الرسم المنصوص عليه في الجداول الملحقة بهذا القانون، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

چ تێبینی یەک هەیە لەسەر مادە (٤)؟ با ناوی برادەران بنووسین: ئەو برادەرانەی کە دەیانەوێت

لەسەر ئەم بابەتە قسە بکەن (٥) کەسن، کاک ئەکرەم، کاک عەبدولخالق، کاک بەختیار، کاک محەمەد سەعید یەعقوبی، کاک جمیل یش، لە لیژنەی ئابووری فەرموون.

بەڕێز جـــەمـــیل عـــەبدی سندی:

بەڕێز ســـەرۆکی ئەنجـــومـــەن.

واتا ئەگەر دەسەلات بدەنە وەزارەت بەرژەوەندی هەرێم دەکەوێتە خەتەر، ئەمە کارێکی نیشتمانیی گەورەیە، بۆیە لیژنەی ئابووری لەکۆبوونەوەی خۆیدا، هەر وەکو ئێمە بۆ دەستەی سەرۆکایەتی و بۆ لیژنەی یاسامان بەرزکردەوە کە دەبێ ئەم برگەیە زیاد بکرێ کە ئەمەیە (بعد استحصال موافقة المجلس الوطني بذلك)، سوپاس.

بەڕێزعـەبدولخـالق مـحـەمـەد ڕەشـیـد زەنگەنە:

بەڕێز ســـەرۆکی ئەنجـــومـــەن.

بەنسبەت منەوە نازانم یان روون کردنەوەی دەوێ یان هەموارکردن، ئەڵێ: (للوزارة اتخاذ الاجراءات اللازمة من قبيل الحماية او المقابلة بالمثل عند تعرض المصالح الاقتصادية) واتا بێ ئەوەی وشەی (اقتصادي) تێدا بێت، کە ئەوە بەرژەوەندی (امن)یش دەگرێتەوە، جا لەبەر ئەوە ئەبێت بنووسین (عند تعرض المصالح الاقتصادية في الاقليم للخطر من جراء حوادث جارية في بلد من البلدان المجاورة)واتا ئەمە مەسەلەیەکە لایەنی ئابووی صرف دەگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز ئەکـــرەم عـــزەت نەجـــیب:

بەڕێز ســـەرۆکی ئەنجـــومـــەن.

چەند تێبینییەکم لەسەر ئەم مادەیە هەیە کە ئەڵێ (للوزارة اتخاذ الاجراءات اللازمة من قبيل الحماية او المقابلة بالمثل) یان رەسم وباج وەرگرتن، ئەم دەسەلاتە بەرای من هەر بۆ ئەنجوومەنی وەزیران بێت، سوپاس.

بەڕێز بەخـــتـــیار حـەیدەر عـوسـمـان:

بەڕێز ســـەرۆکی ئەنجـــومـــەن.

ئەمن دووسێ تێبینیم لەسەر ئەو مادەیە هەیە بەراستی ئەگەر سەرنج لە تێبینیەکەم بدەن کەدەڵێ (للوزارة اتخاذ الاجراءات اللازمة من قبل الحماية) ئاماژە بۆ دوو شت دەکا کە بۆی هەیە روو بدەن یەکەم (استيفاء رسوم وضرائب باهضه) لەجێی دی لەولاتانی دی، لێرەدا نابێت بگۆترێ (لغرض استيفاء الرسم)ئەو (غرض)ە ئەبێت هەر لابچێ، لەسەرێکەوە دەڵێ (في بلد من البلدان الاجنبية) زیادەیەکی لەبۆ بکرێت بگۆترێت و(منها) واتا ئەو ئیجرائاتانە روون بکاتەوە، کە لە ولاتەکانی تر دەکرێت (١) (استيفاء رسوم) ببێ (بغرض) دوو، دیسان (بغرض نزول)نابێت ڕاستەوخۆ بڵێ (نزول قيمة عملة ذلك البلد) لێرە خاڵێکی سەرەکی هەیە دەربارەی ئەوە، ئەگەر بێتـو لێرە بەیاسا ئەو رەسمە گومرگیە سەپێندرا، پێویستە بەبریارێکی پەرلەمان ئەو رەسمانە زیاد بکرێن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

تەنیا دەست نیشان كردنی دیاردەیەكی ئابوورییە، ئەویش ئەوەیە كە ئەگەر بەرژەوەندی هەرێم كەوتە مەترسیەوە لەوانەیە عملیش نەبێت، چونكە بەرژەوەندی هەرێم لەرووی ئابوورییەوە تەنها (عمولە) دابەزاندن نییە، جا لەبەر ئەوە شتەكە ئەگەر گشتگیر بێ باشترە.

بەڕێز كاكەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

ئەوەی بەڕێز كاك عەبدولخالق فەرمووی بابەتی بەرژەوەندی هەموو شت دەگرێتەوە، چونكە دووشت لەخوارەوە دیاری كراوە (أ ـ ب) مانای وایە بە(مطلق) نەهاتووە، لەدووحاڵەت دا وەزارەتی دارایی ئەو مافەی هەیە پێڕەوێک دەربچوێنێ بۆ ئەو جۆرە شتانە، یەكێكیان مەعلووم ئەو دەقەیە كە روونە، ئەوەی دووەمینیش زۆر ئاشكرایە مانای ئەوە نییە حتما ئابوورییە، چونكە دوو برگە زیكر كراوە تەنیا لەو دوو بارەدا دەتواندرێ بكرێن وهەردووكیشی ئابوورییە، یەكیان رەسمەكان، ئەوی تریان بابەتی بەهای عوملەیە و، بەنسبەت ئەو برادەرانەی كە فەرموویان (فیجوز اصدار انظمة) خۆی بۆ جەنابتان ئاشكرایە كە ووتمان (یجوز اصدار انظمة) مانای وایە لە ئەنجوومەنی وەزیران پێڕەوێک دەردەچێ مانای ئەوە نییە كە وەزارەتی دارایی خۆی ئەوە دەكات، چونكە وەزارەتی دارایی رێنمایی دەردەكات پێڕەو دەرناكات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

ئێستاكە بۆ مەسەلەی دارشتن، ئەو برادەرانەی كە شتێكیان بەنووسین هەیە با بیدەن بە لیژنەی یاسا، ئەگەر چ تێبینییەكی تر نییە، ئەم مادەكە ئەخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

ئەوە چار نەكرا ئایا (جەوازی) یە یاخود (وجوبی) یە ئەمن حەز دەكەم ئەوەش بخرێتە دەنگدانەوە بزانین كێ لەگەڵ (جەوازی) یە وكێش لەگەڵ (وجوبی) یە، سوپاس.

بەڕێز كاكەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

ئەگەر پێڕەو دەرنەچێ ئەو مافە نامێنێ، بەهەمواركردن كە دەڵێین (یجوز) مانای وایە دەبێ هەمواركردنی یاسایە بەپێڕەو بێ، چونكە ناكرێ یاسا بەپێڕەو هەموار بكرێت، مەگەر دەقێك لەیاساكەدا هەبێت جا ئەو یاسایە هاتووە، یاسای تەعریفەی گومرگی ئێستا (جەوازی) یەكمان داوەتە ئەو دووحاڵەتە بەپێڕەو بكرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

پێشنیارێک هەیە لێرە لەسەر مەسەلەی (فیجوز اصدار انظمة)، لێرەدا مەرج نییە لیستێكی شتومەك پێویست بكات، جا ئەوە وەكو جەنابی سكرتێر دەڵێ پێویست ناكات پێڕەوێكی بۆ

دەربهێنین، بەڵکو ئەنجوومەنی وەزیران ئەتوانێت بڕیارێک بدات بەپێی ئەو مادەیەی کە دیاریکراوە، واتا بەبڕیارێک گرفتەکە چار دەبێت.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئێستا ئێمە ئەنجوومەنی نیشتمانی، دەسەڵات دەدەینە ئەنجوومەنی وەزیران ئەوانیش پێڕەوێک دەربهێنن بۆ پیادەکردنی ئەو یاسایە، یانی بڕیارێکی ئەنجوومەن جێ بەجێ دەکات، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هەروەکو ئێستا کاک سەید حەسەن گوتی، ئێرە لایەنی (تەشریع)ویاسایە لەبەر ئەوە من دووبارەی دەکەمەوە رای لیژنەی یاسایی بخەینە دەنگدان وئەو رستەیە زیاد بکرێت (بعد استحصاله مٌوافقة المجلس الوطني بذلك). سوپاس

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەو دەقەی باوێنە سەری هەر ئەسڵەن مادەکەی پێناوێ، چونکە خۆی ئەنجوومەنی نیشتمانیی هەموو کاتێ دەستەڵاتی هەیە، لەبەر ئەوە پێویست بەمادەکە ناکات، ئەنجوومەنی نیشتمانیی هەموو دەمێ دەسەڵاتی هەمووارکردنی هەیە وخۆی یاسا دەرس بکات، بۆ پرۆژەیەک با (١٠) ئەندام کۆبێتەوە بڕیار بدات، لەبەر ئەوە پێویست هەر بەمادەکە ناکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ڕێزمان هەیە بۆ لیژنەی ئابووری، رای لیژنەی ئابووریش وایە، ئەوەی کاکەرەش گوتی وابزانم ئەنجوومەنی نیشتمانی دەتوانێ هەر کاتێک بەپێی ئەم پێڕەوە لەرێگای حکومەتەوە، یان لەرێگای (١٠) ئەندامەوە داوای هەر هەموارکردنێک بکەن ئەتوانن، هەر گۆڕینێک بخەنە سەر یاسا ئەوە دەبێت، لێرەش مادەکە دیاری کراوە بۆ دوو حاڵەتی (استثنائی)، جا ئەگەر لیژنەی ئابووری لەسەر رای خۆیەتی، با ئەو بڕگەیە بخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز عەدنان محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەڕاستیدا من دەمەوێ وەکو ئەندامی لیژنەی یاسایی وسەرۆکی لیژنەی یاسا روونی بکەمەوە، کەئەوە گرفتی لای برادەران دروست کردووە، بابەتی (جەوازە)کەیە، ئەوەش بەیاسا دەکرێ، کەلەقانونەکەدا هاتووە، (جەواز) ئەوەیە کە (جائیزە) بەیاسا نەکرێ بەپێڕەوێک بکرێ وەکو کاکەرەش وکاک سەید حەسەن راقەیان کرد، دەمەوێ ئەوە بۆ برادەران روون بێ، (جەوازە)کە بۆ ئەوە نییە، وەزیری دارایی جائیزە بیکات یان جائیزە نەیکات، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مەبەستی لیژنەی ئابوورییە ڕێگەیەکی دروست بۆ ڕەسمەکان بدۆزرێتەوە وهەموو جارێ گۆڕانی تێدا نەکرێ، ئەگەر تەماشای وەزارەتی دارایی بکەین، لەگەڵ ڕێزم بۆیان، دەبینین لەماوەیەکی کەم دا چەند جار پارەی ڕەسمەکانی گۆڕیوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

برادەرانی لیژنەی یاسا رایان لەسەر ئەو بابەتەدا، دەمێنێتەوە سەر ڕایەکەی کاک سەعید ئەگەر چ تێبینییەک نییە ئەوا دەیخەینە دەنگدانەوە .

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەر ئەوەندە لەجیاتی (یجوز) بکرێتە (یجب)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لێرەدا ناوەڕۆکەکەی روونە هەندێ کێشەی تر هەیە، لەبەر ئەوە مرۆڤ ناتوانێ بێ پەناوپێچ باسی بکات، چونکە رووی نەداوە، بەڵام یەک گرفتی گچکە هەیە کە دەشێت زمانەوانی بێت، ئەویش ئەوەیە (فیجوز اصدار انظمة) لەوانەیە برادەران روونی بکەنەوە زیادیش بکرێ.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

(یجوز)ەکە بۆ برادەران بە وشەیەکی تر تەعبیر دەکەین هەمان واتا دەدات، بۆشیان دەردەکەوێ دەڵێین (فیتم اصدار انظمة) مانای ئەوەیە (جەوازی) نییە، (یتم) لەجیاتی (یجوز) بێت، سوپاس.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەراستی (فیجوز) پر بەپێستی خۆیەتی، ئێمە بۆ خۆمان لەهەندێ ووشە لابدەین؟ لێرە خۆی کە پارە نرخی بڵند دەبێ وبڵند نابێ وبێتە خوارێ (جەوازی) تێدایە بڵند ببێ، کە هەر نەیکات من ناتوانم بەرامبەر بەدەوڵەتێک بەرەنگاری بکەم، هەندێ شت هەیە لێی خۆش دەبم، (فیجب) کە بۆم دانا دەبێ مجرد ئەو ئیشە کرا دەبێ بیکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو پێشنیارەی (فیتم اصدار انظمة) ئەوی تر (فیجوز اصدار انظمة) وابزانم (فیتم اصدار انظمة) ئەو گرفتە ناهێڵێ وماوە دەدات بە دەسەڵاتەکانی ئێمەش ئاگاداری ڕەوشەکە بکرێ.

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق مەجید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر ئێمە تەماشای (صدری) مادەکە بکەین (یجوز اصدار انظمة) خۆی ئەوە (جەوازە) بۆ ئەوە

هاتووه ئەگەر حالەتی بەدەر (استثنائی) هەبێ، ئەگەر ئەو دوو بارە (قائیم) بوو ئەوجا دەکرێ پێرەویش دەربهێندرێ، ئەوە لێرە یاسایەکە پابەندی دەکات بەپێرەوێک کە لەئەنجوومەنی وەزیران دەردەچێ، بۆیە هەروەک کاک سەیدحەسەن باسی کرد ئێمە لەوانەیە نەتوانین پێرەوێک دەربهێنین، بتوانین بەرپەرچی ئەو ئیجرائەی بەرامبەر بدەینەوە، سوپاس.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من گرفتم لەسەر مادەکە نییە، چونکە لەبنەڕەتەوە بەرگریم لەمادەکە کردووە، بەڵام وەک روون کردنەوەیەک بۆ کاک ئەیاد وشەی (فیتم) مانای ئەوەیە کە بەزۆرەملێیە وەزیری دارایی دەبێ هەر بیکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

(خیر الامور اوسطها) ئێستا پێشنیارێک هەیە بۆ چارەسەری ئەم (یجوز)و (لایجوز)ە ئەویش ئەوەیە ئەگەر بەم شێوەیە بێ، بۆ ئەوەی لەو گرفتانە هەمووی قورتار بین فەرموو کاک فەرسەت خۆت بیخوێنەوە.

بەڕێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا/ سکرتێری ئەنجومەن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەم گرفتە بەم شێوەیە چار دەکرێ (یکون اخضاع البضائع التي منشؤها من احدی البلدان المذکورة لزیادة رسومها الگمرگیة بنظام) واتا دوو وشەی پێشەوە لابچن دەبێتە (اخضاع)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

واتا تەفسیرەکە ئەوەیە ئەگەر لایەنی تایبەت بڕیاری لەسەر ئەم بابەتەدا دەبێ بەپێرەوێک بیکات کە ئەو دووبڕگەی (ئەلف وباء) بگرێتەوە.

بەڕێز عەدنان محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من دیسان دەگەڕێمەوە بۆ هەمان شتی کە شیم کردەوە، ئەو (جەوازە) بۆ ئەوە نییە، (جەوازە)کە بۆ ئەوەیە کە لەبنەڕەتەوە رەوا نییە هیچ تەعریفەیەک دابندرێ بەیاسا نەبێ، ئێمە ئەو (جەوازە)مان داناوە تەنیا لەبەر حالەتی بەدەر (استثنائی) ئەمەیەک. خاڵی دووەم: بەڕێز وەزیری دارایی جەنابی لێرەیە ئەو پرۆژەیە وابزانم نوسخەیەکی دەقاودەقە لەپرۆژەی یاسای عێراقی ئەگەر لەحەق لام نەدابێ وابزانم وایە، ئەوەش بەلێزانی خەڵکێکی زۆر لێی کۆڵدراوەتەوە، ئەگەر ئێمە هەندێ جار وشەیەک لابدەین بە (اجتهاد) قەی ناکا، بەڵام وای لێ نەیی مانا یاساییەکەی شتێکی تر بگرێتەوە توشی گرفتێک ببین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سبەی لە ناوچەی زاخۆ، لەدهۆک، لەسلێمانی ولەکەرکووک، ئەوشتانە دەڕوات و، فەرمانبەرێکی گومرگی ئێمە دووقاتیش وەردەگرێ، مادەیەکی قانونی هەیە کە دەڵێ (یجوز اصدار انظمة) ئێمە (یجوز)ەکە هەڵدەگرین، لەراستیدا تەفسیرەکەی جەنابت وەکو یاساناسێک تێی دەگەی، بەڵام وەرە فەرمانبەرێک لەوێ بەرپرسی گومرگێکە، ئەم مادەیە دەکەوێتە بەردەست ئەو، لەوانەیە (التباسێک)، پەیدا بکات، کاک دارۆ فەرموو.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من چەندوچونێکم هەیە لەگەڵ لیژنەی یاسایی دا، سوپاس.

(کاک دارۆ هەستا چوو بۆ لای لیژنەی یاسا بۆ وتوویژ کردن).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەراستیدا ئێمە هەموار لەسەر هەموار نەکەین، گرنگ ئەوەیە ئەو ئاڵۆزییە نەمێنێ، وابزانم هەموومان تێی دەگەین چییە ناوەڕۆکەکەی، بەڵام دەمێنێتەوە سەر ئەوەی دارشتنێکی وای دارێژین کە چ ئاڵۆزی تێدا نەبێ، یاخود شی کردنەوەیەکی جیاوازی نەبێ. فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر بوار هەبێ لەهەموارکردندا لەجێی (فیجوز) (فیتم) بخەنە دەنگدان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

(فیتم اصدار الانظمة).

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ..... سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەراستیدا ئەم بابەتە هی (یجوز) وهەموار کردنیەتی، چونکە رەخنەکە لەم ووشەیەیە.

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق مەجید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەمەوێ دووشت روون بکەمەوە، یەکەمیان ئەگەر(یتم) بێ یان (یکون)بێ (یکون)یش (وجوبی) یە، (یتم)یش (وجوبی) یە بەراستی ئەو (جەوازە)ی لێرە هاتووە، (جەوازە)کە بۆ بارێکی بەدەرکراو (استثنائی)یە، ئەو کاتی ئەنجومەنی وەزیران پابەند دەبێ بە دەرچواندنی پێڕەوێک بۆ چارەسەر کردنی ئەو بارە بەدەرکراوەیە، ئێمە با دەستیان نەبەستینەوە بەوەی پابەندیان بکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەڵێ وەکو وتم لەبیری مەکە ئەمە تێبینی لیژنەی ئابوورییە، ئەویش لە راپۆرتەکەی دا دەرسی کردووە ئەو تێبینییەی باس کردووەو. پاشان دیارە ئەومەترسییە هەیە، بۆیە ئێمە ئێستا گفتوگۆی لەسەر دەکەین مەترسی لەبەکاربردنی وشەی(یجوز)ەکە هەیە.

بەڕێز کەمال ئیبراهیم فەرەج شالی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ ئەوەی وەختەکەمان بەفیرۆ نەدەین ئەو هەموارکردنەی کەهاتووە، بخرێتە دەنگ دانەوە بزانین کێ لەگەڵ هەموارکردنەکەیە، ئەگەر لەگەڵ هەموارکردنەکە نەبوو ئەوە مادەکە خۆی دەخرێتە دەنگ دانەوە، سوپاس.

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق مەجید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر ئێمە تەماشای راپۆرتی لیژنەی دارایی بکەین ئەوەی پێشکەش بەسەرۆکایەتی پەرلەمان کراوە، خۆی پێشنیاری ئەوان ئەوەیە (بعد استحصال موافقة المجلس الوطني بذلك في نهاية الفقرة ب) واتا ئەوان داوای رەزامەندی ئەنجوومەنی نیشتمانییان کردووە، بەڵام لێرە ئەوەی ئاشکرایە یاساکە دەستەڵاتی دەرهێنانی پێرەوی داوە، پێرەویش بەدابی یاسایی لەلایەن ئەنجوومەنی وەزیرانەوە دەرئەچێ، سوپاس.

بەڕێز حسێن عارف عەبدولرەحمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەبنەڕەتەوە خۆی تەحەمولی (وجوب) ناکات، واتا زۆر ئاشکرا وروونە مادە یەکە هەر لەبنەڕەتەوە بۆ (جەواز) دانراوە بۆ حاڵەتێکی بەدەرکراوە، هەر لەسەرەتاوە مادەکەی خۆی دەست پێ دەکات (للوزارە) نەووتراوە (على الوزارة) هەردوو برگەکە وئەوەی دواییش هەمووی هەر لەبنەڕەتەوە بەجەوازی هاتووە (وجوب) هەڵناگرێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جا ئێستا وەکوگوتمان هەموارکردنێکمان هەیە، ئەگەر لەسەر بنەماکەی کاک حسێن برۆین ئەوا ئەو هەموارکردنە بەم شێوەیە دەبێ، ئەگەر برادەران لەسەر رای خۆیانن، دەیخەینە دەنگدانەوە بۆ ئەوەی لەم حاڵە رزگارمان ببێ.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەر وەکو ئێمە پێشکەشی دەستەی سەرۆکایەتیمان کرد داوا دەکەم ووشەی (فیتم) دەنگی لەسەر بدرێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پێشنیارێک هەیە کێ لەگەڵ ئەوەیە (یتم) زیاد بکەین لەجیاتی (یجوز)؟.. سوپاس، کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ لەگەڵ نین، مادام وایە (یجوز) دەمێنێتەوە.

دێینەوە سەر مادەکە خۆی، مادە (٤) کێ لەگەڵ ئەوەیە مادە (٤) وەک خۆی بمێنێتەوە؟ سوپاستان دەکەین. کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة الخامسة:

«اية زيادة أو تخفيض اوالغاء يتم في الرسوم الگمرگية وفق احكام المادة الرابعة من هذا القانون يجوز الغاءها وتعديلها بنظام».

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کێ تێبینی هەیە لەسەر ئەم مادەیە؟ فەرموو کاک بەختیار.

بەڕێز بەختیار حەیدەر عوسمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر تێبینی ئەو مادەیە بکەین هاودژیەکی زۆر ئاشکرای تێدایە لەگەڵ مادەکەی پێشوودا کە دەنگمان لەسەر دا، ئەگەر بێتو ئەو دەوڵەتە دراوسێیانە ئەو دووحاڵەتە یان بەکارهێنا ئێمەش بەرامبەریەوە هەڵدەستین رسومی گومرگی زیاد دەکەین، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەروەک بەڕێز بەختیار حەیدەر دیاری کرد وشەی (الغاء) هاتووە وشەی (الغاء وتخفیض) لەبەرئەوە لیژنەی ئابووری ودارایی داخوازی کردووە ئەو رستەیە زیاد ببێ (مقترناً بموافقة المجلس الوطني الكوردستاني)، سوپاس.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەی (٤) بۆ گومرگە بە پێرەو دیاری دەکرێت، مادەی (٥) داشکاندن وهەڵوەشانەوەیە (تخفیض والغاء)ە کەدەقی تەعریفە گومرگییەکە دەگرێتەوە، بەڵام ئەگەر دووبارە بڵێین ئێستا ئەمە رەزامەندی ئەنجومەنی نیشتمانییە ئەم ئیشە بکات، دووبارە رەزامەندی تر وەرگیرێتەوە، پێم وایە پێویست ناکات هەر هەموو یاسا کە هەبێ، چونکە هەردەم ئەنجومەنی نیشتمانیی دەتوانێ پرۆژەی وەزارەت، پرۆژەی یاسا پێشکەش بکات، سوپاس.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

گرفت لەمادەکەدا نییە خۆی صدری برگە (ب) مادەی پێشوو، مادە (٤) تەنیا مانای وایە بابەتی

رادده زیادەکانی دیار کردووه لەبەر ئەوەی کە تەکالیف وشتی وا زۆر نەبێ، خۆمانای وانیە اجرائەکانی تر بەپێرەو ناکرێ، خۆ دەشێ دابشکێندرێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئەو شی کردنەوەیەی برادەران روونە، ئەمە تەنها مادده (٤) دەگرێتەوە ئەمە یەک، دووەمیان ئەگەر هاتوو نووسرا زیادە، ئەو ئیجرائاتانەی کە دەوڵەتانی (مەنشەء) ئەیکەن ئەبێ پێڕەوێکی ئیجرائی هەبێ.

بەڕێز بەختیار حەیدەر عوسمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەراستی رۆشن نییە والتباسێکی زۆری تێدایە، چونکە ئەم مادەیە دووخاڵی تێدایە دەڵێ (اية زيادة او تخفيض او الغاء يتم في رسوم الگمرگية وفق احكام المادة الرابعة من هذا القانون، يجوز الغاءها او تعديلها بنظام) واتا هەڵوەشانەوە وهەموارکردنەکە هی ئەو زیادەشە کە دەسەپێندرێ و لەکۆتایی مادەکە دەڵێ (يجوز الغائها و تعديلها بنظام) مانای وایە ئەوەی یەکەم حاڵەتێکی تازەیە وجیایە لەو حاڵەتەی کە لەمادە (٤) دا هاتووە، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

مادە (٥) بۆ روونکردنەوەیە لەسەر مادەی (٤) مادەی چواریش دەڵێ (للوزارة اتخاذ الاجرائات اللازمة من قبيل حماية او المقابلة بالمثل) یانی ئەگەر هاتوو گومرگی زیاد کرد ئێمەش زیادی دەکەین ودیاریتان کردووە کەدەبێ ئەمە بەپێرەو زیاد بکرێ، باشە کە کەمی کردەوە ئێمە چی بکەین؟ ئەبێ دەستی خۆمان کەلەبچە بکەین بڵێین ئێمە کەمی ناکەینەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

یانی ئەگەر زیاد کرا زیادی دەکەین، ئەگەر بەپێڕەوێک کەم کرایەوە ئێمەش کەمی دەکەینەوە، ئەگەر هەڵیان گرت ئەوە بەپێرەوێک هەڵیان دەگرین.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڵێ ئەمەیە بابەتەکە، لەبەر ئەوە هیچ گرفتێکی تێدا نییە، سوپاس.

بەڕێز بەختیار حەیدەر عوسمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پرسیارێکم لەبەڕێز وەزیری دارایی هەیە، ئەگەر بێتوو لێرە رەسم لەسەر کالاکاندا داندار، ئێستا خشتەمان هەیە باسی دەکەین وئیقراری دەکەین، کالاکان کە لەدەولەتێکی ترەوە دێنە کوردستان و رەسمی لەسەرە، ئەوان هەستان زیادیان کرد ئێمەش زیادی دەکەین، ئەوە حەقمان داوە، باشە ئەوان هەڵستان رەسمەکانی گومرگیان هەڵوەشاندنەوە، پرسیارەکەم ئەوەیە، باشە لێرە وەزارەت

مانای وایە بەپێی ئەو شتە یەک سەر بەپێرەو دەتوانێ هەموو ڕەسمە گومرگییەکە هەڵوەشێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیری دارایـی:

بەڕێز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

ئەو حاڵەتەی کە بەڕێز کاک بەختیار باسی دەکات، ئەمە حاڵەتێکی بەدەر (استثنائیە)، حاڵەتی وا دیسان پێی دەوترێ (مقابل ام تعامل بالمثل)، چونکە ئەگەر بێتوو وڵاتێکی دراوسێ بە وڵاتێکی دوورتر مادەیەکی لەڕەسمی گومرگی عەفوو کرد بەرامبەرەکەی بەچی ئەیکات؟ یانی کاڵایەک کە لەکوردستانەوە ئەچێ بۆیان مقابل بەوەیە ئەویش کاڵایەک ئەنێرێ بۆ کوردستان ئەبێ تۆش عەفوی کەی، مادە خاوەکانی خۆمان بنێرینە دەرەوەی هەرێمی کوردستان، بەرامبەر بەوە شت بێتە وڵاتەکەمان نەک هەر بەپارە بڕۆین شت ببەین وشت بێنین پێویستی بە پێک هاتن هەیە، هی وا هەیە داوا دەکات ئەڵێ بەرامبەر بەوە ئەو شتەی من بۆت دەنێرم تۆ گومرگی لێ مەستێنە ئەو شتەی تۆ دەینێری من گومرگی لێ ناستێنم ئەمە لەئەنجامدا ئاکامەکەی ئەمەیە هەردوولا قازانج دەکەن، سوپاس.

بەڕێز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن:

سوپاس کاک دارۆ، بۆکاک بەختیار دەگەڕێتەوە بۆ خودی مادەکە. ئەوەی کەجەنابت فەرمووت ئەو مادەیە ناگرێتەوە، مادە (٥) کێ لەگەڵ ئەمەیە مادە (٥) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرز کرایەوە. بە زۆربەی دەنگ مادە (٥) وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز کـاکـەڕەش مـحـەمـەد نەقـشـبـەندیی:

المادة السادسة: «اذا نشئت ظروف رأت فيها حكومة الاقليم انه من اللازم مراعاة لمصالح الاقليم الاقتصادية تحديد أو تنظيم استيراد بضاعة مامن البضائع سواء كان ذلك فيما يخص مجموع كمية او مجموع قيمة مايراد استيراد منها من جميع المصادر أو من اية مصدر كان فيجوز اصدار انظمة لتعيين الحد الادنى بكميات أو قيم ممايكن استيراده اما بصورة عامة او خاصة من البلد او من البلدان المذكورة في تلك الانظمة. سوپاس.

بەڕێز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن:

مادە (٦)، کێ ئەیەوێ قسە لەسەر ئەم بابەتە بکات؟

بەڕێز د.قـــاسم مـــحـــەمـــەد قـــاسم:

بەڕێز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

تێبینی یەکم هەبوو، لێرە ووشەیەک زیادە (أو تنظيم إستيراد بضاعة ما من البضائع) وابزانم (من البضائع) زیادە، سوپاس.

بەڕێز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن:

ئەوە بۆ دارشتن پاشان ڕەچاوی بکەن، ئایا تێبینی تر هەیە؟ کێ لەگەڵ ئەوەیە مادە (٦) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە... بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز كـاكـەرەش مـحـەمـەد نەقـشـبـەندیی:

المادة السابعة: «تخضع الدوائر والمؤسسات الحكومية والجهات الخيرية والاحزاب والجمعيات للرسوم الگمركية الواردة في هذا القانون»، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن:

بەڵێ، كێ تێبینی هەیە لەسەر ئەم مادەیە؟

بەڕێز كـاكـەرەش مـحـەمـەد نەقـشـبـەندیی:

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

بڕگەی (ب)م نەخوێندەوە، بڕگە نییە تێبینییە: «رأي الوزارة لاخضاع الجهات الخيرية»، ئـەم رایەی وەزارەت بوو لەبەر ئەوە بابەتەكە جێ هێڵدراوە لەبۆ برادەرانی پەرلەمـان بزانین رایان چی یە، چونكە وەزارەت جەخت لەسەر ئەوە كردووە، سوپاس.

بەڕێـز جـەمـیـل عـەبدی سندی:

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

هەرچەندە دەسـتـەی سـەرۆكـایەتی خـۆی گلەیی لە لیـژنەی یاسـا كـرد، كـەدەڵێ رای وەزارەتە لایەنە خێرخوازەكانی تێدا بێ، ئەبێ بۆچی رای لیژنەی دارایی وئابووری پەسەند ناكەن؟ ئەمە رای وەزارەتە، بەڕێز سەرۆكی پەرلەمـان دەربارەی لایەنە خێرخوازەكـان ئێستا كوردسـتـان لە حاڵەتی (اغـاثە) دایە، كوردسـتـان پێویستی بە خێراتە لەبەر هەندێ ئێمە دەڵێین كە لایەنە خێرخوازەكان لاببردێ، بخرێتە سەر مادەكە (تخضع الدوائر والمؤسسات الحكومية والاحزاب والمنظمات والجمعيات عدا المساعدات الممنوحة التي توزع عن طريق وكلاء المواد الغذائية للوزارة المالية والاقتصاد)، سوپاس.

بەڕێـز د.قـاسم مـحـەمـەد قـاسم:

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

پێشنیـارێک پێشكەش دەكەم ئەویش بەدەركردن (اسـتثـناء)ی لایەنە زانسـتـیـیـەكـانە، وەكو سێ زانكۆكانی كوردستـان ، لەوانەیە پێویستیان بەشمەكی ئەزمونگە بێ، لەبەر هەندێ پێشنیـار دەكەم لایەنە زانسـتـیـیـەكـان ئەو شـتەی پێویسـتـیـان پێ یەتی ئیـسـتیـرادی بكەن، بەدەر بكرێن لەرەسمە گومرگییەكان، سوپاس.

بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا/ جێگری سەرۆک:

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

ئەگـەر بەڕێز وەزیری دارایی ئەو پێـشنیـارەی خـۆیان كـە لایەنە خـێـرخـوازەكـانی تێدابێ روونی بكاتەوە، چونكە لایەنە خێـرخـوازەكـان بڕیاریان داوە شت نەنێـرن ئەگـەر بای ملیـۆن دینار بێ، كە هاتی تۆ رەسمی گومرگیت لەسەر دانا ئەو لەم ملیۆنەی دەردەكات یانی ئەگەر (١٠٠) هەزارت لێ وەرگرت ئەوە یانی (٩٠٠)هەزارت بۆ دەنێرێ، چونكە بودجەیەكی دیـاری كراوی هەیە، با جەنابی وەزیری دارایی بۆمان روون بكاتەوە، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی راستی بێ لەوانەیە ئەو مادەیەو ئەو پێشنیارەی ئێمە پێویستی بەهەندێ روونکردنەوەی زیاتر بکات هەتا لەدەقە یاساییەکەدا، چونکە ئێمە مەبەستمان لەوە نییە لایەنە خێرخوازەکان بڵێین رێکخراوەکانی (ngo)ی بیانی خواردن دێن بۆ کوردستان بۆ ئەوەی بەسەر خەڵکی پێویست دابەشی بکەن، ئێمە گومرگیان لێ بسێنین، نەخێر تائێستا نەسێنراوە باوەڕ ناکەم لەپاشەڕۆژیشدا بسەندرێت، بەڵام بۆ ئەو لایەنانەیە کە لە وڵاتی خۆمان دان لەوانەیە ئێستا بتوانین ئەو لایەنە خێرخوازانە فت (حذف) بکەین، مەبەستیش لەمەسەلەی عەفو کردن لەخواردەمەنی وهێنانی خواردن ئەوە نییە، بەڵام هەندێک لەو کۆمەڵانە کەوتنە هێنانی ئەو کەل وپەلانەی کە گومرگێکی زۆری لەسەرە بۆیە ئێمە ناچار دەبووین هەموو جارێ کە کێشەیەکیان تووش دەبوو کێ بەرعەفوو دەکەوێ کێ بەر عەفوو ناکەوێ؟ بۆیە ئەم دەقەمان پێشنیار کردووە کەنە فەرمانگەکانی حکومەت، نەحزبەکان، نەئەو جۆرە کۆمەڵانە لەو شتانەی کە ملکەچن بۆ گومرگ وپەیوەندی بە مەسەلەی مرۆییەوە نییە، بۆ نموونە هێنانی ئۆتۆمبیلێک پاش دوو رۆژ ئەفرۆشرێتەوە لەبازاڕدا، ئەوە پەیوەندی بەمەسەلەی خێرخوازییەوە نییە، بۆیە ئێمە ئەو دەقەمان پێشنیار کردووە کەبتوانین لەگەڵ هەموو کەس وەکو یەک مامەڵە بکەین، سوپاس.

بەڕێز حسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەراستی من هەر مادەکە لەبنەڕەتەوە بەزیاد ئەزانم، چونکە ئەمە وەکو ئەوە وایە کەبڵێین (تخضع الشرکات والمطاعم والفنادق للرسوم الوارده فی هذا القانون) هەموو حزبێک کە دادەمەزرێندرێ (١٠٠٠) دیناری لێ وەردەگیرێ، هەموو لایەنێک، هەموو فەرمانگەیەکی حکومەتی کە دادەمەزرێ، واتا کەفلان ئیش دەکات ئەوەندەی لێ وەردەگیرێ کە لە خشتەدا تۆ داتنابوو، ئیتر چ پێویست دەکات بڵێین (تخضع)؟ سوپاس.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دوای کێشەیەکی زۆر گەیشتینە ئەو ئەنجامەی کەئەبێ ئەو دەقە یاسایی یە هەبێ، هەموو رۆژێ لەحزبەکانەوە بۆمان دێت فلان شوێن فلان شت هاتوە وهی ئێمەیە، لە وەزارەتەکانەوە دێن ئەڵێن ئەو شتە هاتووە بۆ ئێمەیە هەمووتەعقیب دەکەین زۆری وا نییە، بەداخەوە، عەفوم کەن کە ئەو قسانە دەکەم، بەڵام هەندێکی وانییە لەبەر ئەوە ناچارین دەقێکی یاسایی بێ وگشتگیر بێ بۆ ئەوەی هەموو کەس بگرێتەوە وبتوانێ ئەم رێگەیە بگرێ، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەروەکو بەڕێز وەزیری دارایی خۆی گوتی دەستەواژەی لایەنە خێرخوازەکان بکێشنەوە وفتی

بکەن، رای لیژنەی دارایی و ئابووری هەر وایە بەڵێ دەبێ ئەم مادەیە هەبێ، چونکە بەر لەئێستا زۆر کۆمەڵە وحزب هەوڵ دەدەن عەفو بن لەبەڵگەنامەی رەسمی، لەبەر هەندێ لیژنەی دارایی و ئابووری راپۆرتێکی دەرکرد وهەموو پێکەوە ئیمزایان کردو پێشکەشی سەرۆکایەتیمان کرد کەهیچ حزبێک هیچ کەسێک هیچ کۆمەڵەیەک لەرەسمی گومرگ عەفو نەکرێت، سوپاس.

بەڕێز کاک ڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

وشەی (الجمعیات الخیریة) ئەگەر لاببەین شتی خراپ نییە، کەبەراستی کۆمەڵە خێرخوازەکان شتی لەسەر بسەپێندرێ خراپە، ئەگەر بەتەنیا کۆمەڵەکانمان ووت مانای وایە ئەوانە ملکەچی یاسای کۆمەڵەکانن ئەو رێکخراوانەی کەلەدەرەوەی کوردستان دێن نایانگرێتەوە، ئەوە لە سەر بنەمای (مقابلە بالمثل) لەسەر بنەمای رێکخراوە خێرخوازەکان، ئەوە بەو ناوەی سەر بەئێمە نینە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئێستا رای هەردوولا ئەوەیە کە لایەنە خێرخوازەکان نەمێنێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە لەمادە (٧)(الجهات الخیریة) فت (حذف) بکرێ؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە.. بەزۆربەی دەنگ ئەو دوو وشەیە فت دەکرێ. مادام وایە مادەکە ئاوای لێ دێت: (تخضع الدوائر والمؤسسات الحکومیة والاحزاب والجمعیات للرسوم الگمرگیة الواردة في هذا القانون) کێ لەگەڵ ئەم دەقەیە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە.. بەزۆربەی دەنگ ئەم دەقە پەسەند کرا.

بەڕێز کاک ڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة /٨: (للوزیر اصدار التعلیمات اللازمة لتسهیل تنفیذ احکام هذا القانون)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کێ لەگەڵ ئەوەیە مادە (٨) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە.. بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز کاک ڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة/٩: (لایعمل بأي نص یتعارض مع احکام هذا القانون)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کێ لەگەڵ ئەوەیە مادە (٩) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە.. بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز کاک ڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة/ ١٠: (علی الوزراء المختصین تنفیذ احکام هذا القانون)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کێ لەگەڵ ئەوەیە مادە (١٠) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە.. بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة/١١: (ينفذ هذا القانون اعتباراً من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کێ لەگەڵ ئەوەیە مادە (١١) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە.. بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

ئەمێنێتەوە خشتەکەکە ماوەیەک دەحەسێینەوە، سەعات (١٢) وچارەگ دەست دەکەین بەگفتوگۆ کردنی خشتەکە.

(دوای پشوو)

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خشتەیەکمان لایە دەربارەی ئەو باجانەی کە پێویستە وەربگیرێن یاخود بڕیاریان لەسەر بدرێ، لیژنەی ئابووری بفەرموون ولیژنەی یاسا بفەرموون بۆ ئێرە، خشتەکە وەکو دەبینین تۆزێ زۆرە ئێمە ناتوانین بەراستی مادده بەمادە بیخوێنینەوە وبیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەر لەوەی بێینە سەر باسی خشتەکان هەندێ تێبینی وراسپاردەی گشتی هەنە لە لیژنەی دارایی وئابووری بەرزی بکەنەوە بۆ دەستەی سەرۆکایەتی وئەو راسپاردانە بخوێننەوە وفیکرەیەکی گشتی لێ وەربگرن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پێشنیارێکی خراپ نییە، با لیژنەی ئابووری تێبینی خۆی بخوێنێتەوە ئەندامانی پەرلەمانیش ئەو تێبینیانە لای خۆیان بنووسن، با لیژنەی ئابووری ئەو راپۆرتەی خۆی بخوێنێتەوە و برادەرانیش تێبینی خۆیان جێگیر بکەن.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەندێ تێبینی گشتی هەیە ئەیخوێنمەوە وەک بەش بەش لەیەک شریت لەخشتەدا، ولەهەموو خشتەکاندا دەبینین ڕێژەی سەدی دانراوە ورەسمی دیاری کراویش دانراوە، ئەمە دەبێتە گرفتێک لەبازاردا، بەئارەزووی خۆی ڕێژەی سەدی وەردەگرێ، یا دیاری کراوی وەردەگرێ، پێویستە راددەیەکی بۆ دابنێین، بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن بۆ هەر مادەیەکی، ئەگەر ئێمە سەیری خشتەکە بکەین دەبینین رەسم ڕێژەی سەدیشی بۆ دانراوە وبڕی دیاری کراویشی بۆ دانراوە، بۆ نموونە: بۆ مەڕ ووتراوە ڕێژەی سەدی لە ١٠٪ وەربگیرێ لەتەنیشت ئەو نووسراوە (١٠٠) دینار وەربگرن ئەوەش دەبێتە گرفت، بۆ نموونە بۆ ئێمە باشترە بەژمارە (عدد) بلێ (جوتی ١٠٠ دینار) وەربگیرێ یانی دیاری بکرێ، چونکە ڕێژەی سەدیش ئەبوایە دابنێین ئەبوایە دیاری کراویش دابنێین، ئەوە ئەبێتە گرفتێکی گەورە،

بەئارەزووی خۆی ئەکات، لە دوا ڕۆژ دا، خشتەکانی پێشوو ئەوەی لەوەزارەتەوە هاتووە هەمووی وانەبوو یانی ڕێژەی سەدی زۆر کەم بوو، ئێستا ئەوەی لە وەزارەت بۆمان هاتووە ئیبراهیم خەلیل بابەتێکی تەواوی داناوە هەرشتێ کە لەوێ بێت، وەکو ئەوانی تر نییە ڕەسمێکی جیاوازی بۆ داناوەو (لایجوز ان یکون هناك فرق بین الگمارگ الحدودیة بین ابراهیم الخلیل وغیرها ومن الضروري ان یکون لجمیع النقاط الحدودیة رسوم گمرگیة متشابهه، أي واحدة)، سوپاس.

بەڕێز یەحیا محەمەد عەبدولکەریم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەهەندێ شوێن بۆ وەلاغی بەرزە داوای ڕەزامەندی وەزارەتی کشتوکاڵ دەکەن، ئەو ڕەزامەندی یە لاببرێ بۆ ناو کوردستان، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەخشتەکەدا دوو جۆر ڕەسم دانراوە، ڕاستەکەیان ڕێژەی سەدییە، ئەوی تریشیان مەبلەغی دیاری کراوە، ئێمە بۆیە ئەوەمان والێ کردووە، ئەو ڕەوشە تایبەتییەی ئێستای کوردستان لەهەمووشوێنێکەوە کە کەل وپەل دێتە ناو وڵاتەوە خاڵی گومرگی ڕەسمی نییە، هەندێکی بەشێوەی هێنانی قاچاغ ونیمچە قاچاغە، کە ئەگاتە ئەو دیو سنوور لەهەر شوێنێکدا تۆ گرتت ئەبێ باجی گومرگی لێ بسێنی، لەبەر ئەوە ئەوەی کە دەشێ بۆ ئیبراهیم خەلیل بۆ سنوورێکی تر ناشێ، ئیبراهیم خەلیل هەر کەسێ بازرگانی دەکات لەو ڕێگەوە هەم مۆڵەتی (استیراد وتصدیر)ی هەیە هەم مەنەفیستی هەیە کەلەو شوێنەوە، لەسەرچاوەوە چەندی هێناوە بۆیە لە ئیبراهیم خەلیل ئەتوانێ بەڕێژەی سەدی وەربگرێ لەشوێنەکانی ترا ئەو مەسەلەیە زۆر زەحمەتە، چونکە تقدیرەکە ئەو کاتە ناکرێ ئەبێ، ئیبراهیم خەلیل ڕێکترین خاڵی گومرگیی وڵاتی ئێمەیە، لەیەک سەرچاوەوە دێت و بەمەنەفیست دێت وهەمووی لەژێر کۆنترۆڵ دایە، ئەوە ناتوانێ لەگەڵ خاڵێکی تری سنووردا بەهەمان شێوە ڕەفتاری لەگەڵ دا بکەین، لۆریەکە لەوێ دێتە بەردەم خەملێنەرەکە، بەڵام ئەم ئەبێ بە شوێن کەسێک دا بگەڕێ کە کەرو بارەکەی لەکوێ دەردەکەوێ دوای بکەوێ پێی بڵێی کاکە وەرە گومرگ بدە، مەفرەزەکە ئەیگرێ ئەڵێ هاتۆبە ناو هەرێم گومرگت نەداوە، ئەبێ گومرگەکەت بدەی، ئەوە ناکرێ وەکو یەکتری ڕەفتاریان لەگەڵدا بکەین، ئەگەر بمانەوێ ئێمە یەک باجمان هەبێ لەسەرەتا سەری کوردستاندا لەوێوە، لەئیبراهیم خەلیلەوە تاوەکو خانەقین ئیمرۆ ئەو شتە بە ئێمە پیادە ناکرێ، بۆیە جیاوازی یەکی تایبەتیمان داناوە مافێکی تایبەتی بەئیبراهیم خەلیل دراوە، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەربارەی ڕێژەی سەدی وبڕی دیاری کراو جەنابی وەزیری دارایی فەرمووی کەپێویستە استثنای

تێدا هەبێ، چونکە زرووفی ئێمە بەدەرە (استثنائیە) ئەو قانونە لەبۆ یەک دوو رۆژ نییە بۆ هەمیشە دایدەنێین ودەبێ پیادەی بکەین بەرێگایەکی وا نەک خەملێنەر بەئارەزووی خۆی بێ کەرێژەی سەدی دابنێین یا بری دیاریکراوی لێ بسێنێ، راستە ئیبراهیم خەلیل رێک خراوە وەزارەت بەرە بەرە هەموو خالەکانی سنوور رێک بخات وباجی گومرگی ورەسم بەدروستی وەربگرێ، سوپاس.

بەڕێز عەدنان محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دوو خاڵ هەنە دەمەوێ باسیان بکەم، ئەوەی بەڕێز وەزیری دارایی گوتی بۆ جیاوازی نێوان خاڵەکانی گومرگ بەرای خۆم شتێکی سەلمێنەر نییە، چونکە ئێمە کە قانون دادەنێین، راستە ئێمە لەگەڵ واقعەکەین وبێگومانیش ئەوە ماندووە لەگەڵ واقعە کە ئێمەش هەستی پێ دەکەین، ئێمە پێویستە یەکەم جار خاڵەکانی گومرگی دیاری کراو مافی هەبێ رەسمی گومرگیش دەبێ رەسمێکی دیاری کراوی هەبێ، بۆ هەموو جێگایەک وەک یەک بێت، چونکە هەروا بووە لەهەموو دەولەتەکان هەروابووە، ئەگەر ئێمە خۆمان بەحکومەتێکی هەرێمایەتی دابنێین لەهەموو جێگایەک هەروا بووە ئەوەی جەنابی وەزیر ووتی ئەگەر هاتوو لەخاڵێکی غەیری خاڵی گومرگی مادەیەک گیرا یاسای گومرگی عێراقی بەنسبەت ئێمەوە بەردەوامە، لەو حاڵەتەدا لەوانەیە باجی دووجای لێ وەردەگیرێ وتووشی سزاش دەبێ، لەراستی دا ئەوە شتێکە بەگوێرەی یاسا ناڕوا، چونکە ئێمە قانون بۆ رۆژێک و دوو رۆژ دانانێین، دووەم لەبەر ئەوەی شتەکان لەبەردەسمان دانینە، ژمارەی تەواو نییە، بەهیچ جۆرێک ماوەی ئەوە نەدەین ئۆتۆمبیل یا هیچ جۆرە ئالیاتێک بچێت بۆ دەرەوەی سنوور، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

لەبەرئەوەی هەندێ شت لێرە باس دەکرێ لەم خشتەیە، وا بە بەرژەوەند ئەزانرێت کە ئەم دانیشتنە، ئەگەر برادەرانی راگەیاندن مۆڵەتمان پێ بدەن، دانیشتنێکی داخراو بێ. ئەمەش پێویستی بەدەنگدانێک هەیە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئەم دانیشتنە داخراو بێت؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ پەسەند کرا کەداخراو بێت.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پێم وایە ئێستا هی ئەوەیە زیاتر بێ پێچ وپەنا قسە بکەین، ئێمە کەباسی چوونە دەرەوەی ئۆتۆمبیل یا مەکینەکانمان کردووە، باسی ئەوەمان نەکردووە ئەوەی کە لەکوردستان دایە، باسی ئەوەمان کردووە ئەوەی دێتە کوردستان، ئایا لەپێویستی خۆمان زیاترە یا نەء؟ ورێگەکان کامانەن؟ ئاماژە بۆ ئەوە کرا کەلە ئیبراهیم خەلیل چەند شۆفلی لێ هاتووە ،منیش هێمایەکە دەگۆڕم بۆ سەر سنورەکانی نێوان ئێمە و رژێم بیزانن شەوان شۆفل ـ مکائن، دێتە ناو هەرێمی کوردستان، ئەرواتە دەرەوەش بەشێوەیەک لەشێوەکان، ئەگەر بە هێزی چەک بێ ئەگەر بەرازی کردن

و پارەدان و شیرینی دان بێ، بەھەر شێوەیەک بێ ڕۆیشتووەتە دەرەوە، ژمارەکان گەلێک زۆرن من نموونەتان پێ دەڵێم لەشوێنێک ھەیە پێی دەڵێن خانە (پیران شەھر) لەئێران زانیاریمان بۆ ھاتووە بەسێ مانگی پێشوو (١١) کرێن ھاتۆتە ناو (خانە)وە لەکوردستانی عێراقەوە بەمەرجێک ھەر ئەوە نزیک (١١) ملیۆن دینار گومرگی ھەبووە، ئەگەر ئێمە گومرگمان بکردایە، خۆی ئێمە نە (کرێن) دروست دەکەین نە ئیستیرادی دەکەین ونە لەئیبراھیم خەلیلیشەوە ھاتووە، وئەو کرێنانە ھەمووی لەناو ڕژێمەوە ھاتوون ئەمە سیاسەتێکی گومرگییە، شت بەقاچاغ دێتە ناو کوردستان وبە قاچاغ ئەڕواتە دەرەوەو، بەڵام لەسنوورەکەی خۆماندا جۆرێک لەئاشکرایی تێ کەوتووە کە ئێمە وەکو دەسەڵاتێ سەپاندومانە بەسەریان دا، باج ئەسێنین ئەگینا بە ھەموو کوردستان بەشی ئەوەندە گومرگە نایەتە ناو وڵاتەوە حکومەتە کە پێی بژێ، ئیدارەی پی بکات، چەند ھەزارتەنێک برنج و ڕۆن وشەکر پێویستەکانی ئەم وڵاتەی ئێمەیە، باقیەکەی شتەکانی تر زۆری دێ بۆ ئەوەیە ئاودیو دەبێ دەڕواتە شوێنەکانی تر، نموونەی جگەرەتان بۆ دێنمەوە، جگەرە بەژمارەیەک دێتە کوردستان کە بەشی (٥ ـ ٦) وڵاتە، ھەر دێتە کوردستان بەشێکی ئەڕواتە تورکیا، بەشێکی ئەڕوا بۆ ئێران، بەشێکی ئەچێ بۆ عێراق، بەشێکی لەکوردستان سەرف ئەبێ، ڕاستە کە ئێمە بچین بڵێین جگەرە نابێ بێت بۆ کوردستان لەبەر ئەوەی بۆ تەندروستی خراپە، ھەر جگەرە کێشێ ئەو وەختە لەسەرچاوەیەکی تر پەیدای دەکات، ئێمە گەورەترین زەرەرمان لێ دەکەوێ لەوەی کە جگەرە بەربەست بکەین بچێتە ناو ڕژێم، یا بۆ ناو ئێران وئەو شوێنانەی تر، بابەتەکانی تر زۆرن ئەگەر یەک یەک باسیان بکەین، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێز وەزیری دارایی گوتی ئەمە سیاسەتی گومرگی یە، کە قەڵلاب وشۆفەڵ وئەوانە بچنە ئێران، یان بۆ ناو ڕژێمی بەغدا، دەڵێم کە ڕژێم وئێران چ چاکەی بەرامبەریان بە ئێمە نەکردووە تاوەکو شۆفەڵ و قەڵلاب بچنە ئەوێ، لەبەر ئەوە سیاسەتی گومرگی پێویستە زۆر ئاشکراولە بەرژەوەندی کوردستان دا بێت، سوپاس.

بەڕێز جەلال شەفیق عەلی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر پرسیار لەمن بکەن من لەگەڵ ئەوە نیم ھەتا پووشێک لەکوردستان دەربچێت، بەڵام من داواکارم لەبەڕێزان کە ئەبێ ئێمە لەوەزعێکی واقیعی دا بژین، واقیعەکەمان چی یە؟ واقیعی حکومەتەکەمان چۆنە؟ ئایا سنوورەکان کۆنترۆڵ کراون؟ من لەگەڵ ئەوە دام کەھیچ جۆرە ئۆتۆمبێلێک نەچێتە دەرەوەی کوردستان یان ھیچ ئامێرێک نەچێ، بەڵام لەو قەناعەتەدام ئەو وەختەی کەوا ئەنجوومەنی نیشتمانی بڕیاری دەرکرد، یەکێ ھەیە، ناوی (خولە بناوە سوتەیە) ڕاجحە وشۆفەڵ و کاروانێک ئۆتۆمبێلی ھەموو ڕۆژێ دەبردە ئەو دیو، بۆ ئێران، لەئێرانیش

ئەیدزیەوە جارێکی تر ئەیهێنایەوە، سەری سێ یەم جاریش ئەی کردەوە بە ئێراندا، ئینجا ئەوە با ئێمە ڕێز بگرین لەو برادەرانەی کە لەواقیعەکەدا ئەژین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەمە بەراستی دوو بابەتی جیاوازن، ئێمە بڕیارێکی پەرلەمانمان هەیە، پێویستە ئەم بڕیارە هەڵوەشێنینەوە، یان دەبێ مۆڵەت بدەین کە ئامێرو شت بچێتە ئەو دیو ئەمەش نابێ، چونکە نابێ پەرلەمان شەرعیەت بدا بەقاچاغ ، بەراستی دووشتی لەیەکتر جیاوازن، بۆیە لەپەرلەمان بڕیارێکمان هەیە ئەوشتانەمان قەدەغە کرد، ئێستاش نابێ بڕیارێک بدەین کە هەڵی وەشێنینەوە، یا گومرگ وەربگرن، یا ئەوەتا ئێمە لەسەر بڕیاری خۆمان سوور ئەبین، ئەگەر دام ودەزگای حکومەتی هەرێمی کوردستان ناتوانێ هەندێ ئیجرائات بکات، ئەوە بوارێکی تری هەیە، مناقەشەیەکی تر ئەیگرێتەوە، کە بەرای من پەیوەندی بەم موناقەشەیەی ئێستاوە، ئێمە بڕیارێکی ئاشکرامان هەیە ئەوشتانەی کە دیاری کراون لەو بڕیارەدا نابێ ئاو دیو بکرێن، ئەگەر ئاودیو دەکرێ، ئەوە دوو ئەگەر هەیە: قانونی بۆدانراوە کە ئەوانە وەکو قاچاغ بگیرێن ودەستیان بەسەردا بگیرێ، ئەگەر دەزگا ڕەسمیەکان ناتوانن ئەوە بکەن، بەرای من ئەوەبابەتێکی ترە، مرۆڤ دەتوانێ گفتوگۆی لەسەر بکات کە چ بکرێ، حەزم دەکرد ئەمە بکرێتە خاڵێک ونەکەوینە گفتوگۆیەکی (بێزەنتی) ولەسەر ئەم بابەتە کە لێی دەرباز نەبین، بکرۆزێینەوە بڵێن حکومەتی کوردستان تەنها ئەو داهاتانەی هەیە ئەگەر ئێمە نەیکەین ئەوان هەر ئەیکەن، ئەگەر وابێت بۆ حوکمرانی بکەین؟

بەڕێز حەسەن حەمید رەحیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من هەر یەک خاڵم هەیە، بەراستی چەندمان گومرگ دەست دەکەوێ دوو ئەوەندەمان دەڕوا، یانی ئەوە بەرزەفتی (ضبط) بکەین، گرنگی بدەینە سنوورەکان، بۆ نموونە هەزار ئاسایش وفەرمانبەرانی گومرگمان هەنە لەناو شارەکان دا پارەیەکی زۆر وزەبەند وەردەگرن وبا لەسەر سنوورەکان دابنرێن، سوپاس.

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق مەجید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێم وایە ئەو لیستانە، ئەوە بڕیارانەی پەرلەمان کە هەندێ شتی قەدەغە کردووە، هەتا لەناو تۆمارەکەشدا هەبێ هیچ کاریگەریەکی وای نییە، لەمادە سێ دا کە دەنگمان لەسەر دا (تبقى نافذة المفعول، القيود والموانع المفروضة على بعض المستوردات والصادرات) تادوایی، هەروەها ئەگەر سەرنجی لێ بدەین لەناو لیستەکەدا زۆربەی ئەومادانەی دەچنە دەرەوە لەبەرامبەری نووسراوە قەدەغەیە، هەر چەندە لەناو تۆمارەکە دایە، چونکە ئێمە بۆمان ناکرێ هەرجارێ ئەو شتەی کەقەدەغەی لەسەر هەڵستا بێتەوە ناو پەرلەمان بۆ ئیجرائات وەرگرتن، بەڵکو ئەوە شتێکی زۆر عەمەلیە، چونکە لێرە بەدەقی مادەیەک پێوەند کراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دێینەوە سەر مادەکان و مادە، مادە وەکو وتمان بابەت بە بابەت گفتوگۆی لەسەر بکەین وبزانین چی دەکرێ و چی ناکرێ؟ ئەوە باشترە بۆ ئەوەی مەبدەئەکە روون بێ، لیژنەی ئابووری سێ، چوار خاڵی سەرەکی هەبوو جەنابی وەزیری دارایی وئابووری رەئی خۆی دەربڕی بەرامبەر ئەو تێبینیانە، برادەرانیش لەم لاو لەو لا هەندێ تێبینیان هەبوو ئێستا بکەوینە گفتوگۆ بۆ ئەوەی شتەکە روون بێت کە ئەڵێی (١٠٠) یا ١٠٠٪ یا بەژمارە هاتووە بۆ ئەوەی برادەران بزانن بۆچی ئەمەکراوە لەلایەن وەزارەتی داراییەوە وبزانن رای لیژنەی ئابووریش چییە بەرامبەر ئەو بابەتە و، لەسەر ئەو بنەمایە گفتوگۆ بکەین.

بەڕێز حسێن عارف عەبدولرەحمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی یەکەم: ئاژەڵی زیندوو بۆ پەروەردە و بازرگانی یا چاک کردنی رەگەز:

بابەتەکان	پێوەری باج بۆ دانەیەک	بۆ ناو هەرێم	بۆ دەرەوەی هەرێم
١- ولاغی بەرزە ئەسپ ومایین و، هێسترو، کەر	١٠	ڕێژەکەی فەرامۆش کراوە	هەم فەرامۆش کراوە

خانەی پێنجەم تایبەتە بە ئیبراهیم خەلیل

تێبینییەکان

ئەبێ رەزامەندی کشت وکاڵ دەربارەی پێوەر کردنی وەربگیرێ پێوەری باج بۆناو هەرێم — بۆدەرەوەی هەرێم

دانەیەک	ڕێژە نرخ، ڕێژە، نرخ	تایبەت بەئیبراهیم خەلیل،	بەرهەم بۆدەرەوە،	تێبینی یەکان
١- ولاغی بەرزە وهەسپ، مایین، هێستر، کەر،	دانە	.	فەرامۆش . —	ئەبێ رەزامەندی کشتوکاڵی هەبێت.
٢- مەڕ، بزن، شەک، تەگە، کاور، گیسک	جۆت	١٠٪	١٠٠	بڕیار
٣- پەلەوەر (مریشک، قەل، قاز، مراوی، ئیتر	دانە	٥٪	٢	بڕیار
٤- ماسی زیندوو بۆ پڕۆژەی بەخێو کردن	—		فەرامۆش	بڕیار
٥- گا، مانگا، چێڵ، گولک (گوێرەکە)	دانە	١٠٪	٢٠٠	
٦- گامێش	دانە	١٠٪	٥٠٠	
٧- بەراز	—	—	—	—
٨- شانەهەنگ	دانە		٢٥	٥٠

٩- هەندێ بابەتی کێوی تر دانە ٢٥

١٠- گۆشت لەرێژەی خواردەمەنی باس دەکرێت

پێنجەم : گا ، مانگا ،چێڵ، گولک گوێرەکە) بەدانە ئەبێ لە ١٠٪ دەبێت نرخەکەش (٢٠٠) دەبێت، شەشەم گامێش حەوتەم بەراز یان هی تر، گامێشەکە (٥٠٠) ی بۆ دانراوە، بەراز، یان هێستر لەبابەتی بەران، شانە هەنگ وهەندێ بابەتی کێوی تر، گۆشت لەرێزی خواردەمەنی باسی دەکرێت، ئەوانەش بەدانە حسابیان بۆ کراوە نرخەکەش (٢٥)ە تێبینی یەکیش هەیە بۆ گۆشت کە لەریزی خواردەمەنی باس دەکرێت ئەڵێ ئاژەڵەکە ئەگەر بێچووی لەگەڵ بێت پێش گۆشتەکەیە ئەوا لە (٥٠٪)ی دەخرێتە سەر باج ئەوە بەشی یەکەمە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەشی یەکەم، لەم بەشە چ تێبینییەک هەیە؟ تکایە برادەران ئەوانەی دەیانەوێ قسە بکەن با ناوەکانیان بنووسین، داوا دەکەین دوو تێبینی ڕەچاو بکەن «یەک» بەکورتی وبەچڕی بدوێن وئاگاداری کات بن، دووەمیش دووبارە نەبێت، ئەوەی کە لەلیژنەی ئابووری هات پێویست ناکات دووبارە بکرێتەوە چونکە ئەوان دەرسیان کردووە تەنها ئاگاتان لەکاتەکە بێ، تێبینییەکی تریش هەیە لە قسە کردن دا لەمەودوا دەبێت ئاگامان لێ بێت، چونکە پرۆتۆکۆلەکە پاک نووس دەکرێت کە بەراستی کارەساتێکە خوا یارمەتیان بدات چۆن تەمییز دەکرێ وچۆن پاک نووس دەکرێ؟

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەبێ ئێمە لەکوردستاندا هانی ئاژەڵداری بدەین، پێویستە وشەی (نسبە) لەسەرەوە لابرێ، واتە ڕەسمی گومرگ بەڕێژەی سەدی نەبێ، واباشترە کە بڕێکی براوە (مقطوع) بێ بۆ هەر سەرێک، یان جووتێک ئاژەڵ دوای ئەوەی لایەنی کشتوکاڵی هەبێ، بەرای من ئەو ڕەزامەندییە پێویست ناکات، چونکە کوردستان هەمووی پێویستی بەئەسپ ومایین نابێت، گرفتێکی تر بۆ خەڵک دروست دەکەن، سوپاس.

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق مەجید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێم وایە ئەگەر ئەو لیستە بەو جۆرە بڕوات بەراستی لەوانەیە چەند دانیشتنێکی تریشمان بوێت، من پێم وایە وەکو ڕەئیەک لیژنەی تایبەت ئەگەر لەسەر هەر بەشێک تێبینی هەبێت، بەڕێزان هەر ئەندامێکی پەرلەمان تێبینی لە سەر هەر بەشێک هەبێت ئەوان بابە دیاری بخەن ودەنگدانەکەش بەش بەش بێت، ئەو پێشنیازەش دەکەم، چونکە لەوانەیە بە مانگێک تەواو نەبێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا وامان کردووە، بەش بەش گفتوگۆی لەسەر دەکەین، لیژنەی ئابووری کە دەرسیان کردووە با تێبینییەکانی خۆیان بڵێن، ئەگەر برادەرێک پاش ئەوەی دەیخوێنێتەوە تێبینییەکی زیادەی هەبێت

ئەوا دەیخاتە روو، بەش بەش دەبێ بخوێندرێتەوە، دووەمیش چونکە ئەم خشتەیە هەموو ئەندامان نیانە، لەراستیدا لاپەرەکانی زۆریشن توانامان نەبوو لێرە هەمووتان بۆ روونووس بکەینەوە، لەبەر ئەوە چارەی ترمان نییە ودراوە بەهەردووکتلەکان ولیژنەی یاسا وئەوانە، بەلام لەبەر ئەوەی بە پێویستمان نەزانی ئەم (١٠) کتێبە دابەشی بکەین بەسەر (١٠٥) ئەندام دا ئەمەمان بەباش زانی با بەم شێوەیە بڕوا، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیـری دارایـی:

بەڕێز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

دەربارەی ئەو تێبینیانە، ڕێژە بمێنێتەوە باشترە من لەگەڵ ئەوە نیم ڕێژە لابچێت، بۆ ئاسان کردنی ئیش وکاری خەملێنەرەکان دووەم دەربارەی ئەوەی بۆچی وەزارەتی کشتوکاڵ دەبێ مۆڵەت بدات ئەوە هەر چ پەیوەندی بەمەسەلەی بازرگانییەوە نییە ئەوە پەیوەندی بەمەسەلەی دروستی ئاژەڵیشەوە هەیە، هەندێک جار ئاژەڵ نەخۆشی تیادا بلاو دەبێتەوە لە ولاتێکی دراوسێ دا، وەزارەتی کشتوکاڵ زانیاری هەیە قەدەغەی دەکات، ئەڵێ نابێ ئێستر بێتە کوردستانەوە، لەبەر ئەوە نەخۆشی هەیە، بۆیە ئێمە ئەو مەرجە جەزائییەمان تێ خستووە کە ئەبێ ئەوان رەزامەندی بکەن، دەربارەی ئەوەی کە ئاژەڵێک بەچکەی لەگەڵدا بوو لە ٥٠٪ دەخرێتە سەر باج مەبەس لەوە نییە کە ٥٠٪ ی نرخی دا یکانەکەیە ئەگەر (١٠٠) دینار لەجوتێک مەڕ سەندرا یەک مەڕ دەکاتە (٥٠) دینار بەرخێکی لەگەڵ بوو (٢٥) دینار زیادی دەخرێتە سەر، ئا بەم شێوەیە، سوپاس.

بەڕێز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن:

تێبینییەکی تر هەبوو کاک دارۆ ئەڵێ نابێ بنووسرێ (نرخ) دەبێ بنووسرێ (باج)، ئەگەر تێبینی تر هەیە بزانن چۆنە؟

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیـری دارایـی:

بەڕێز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

خۆی لەئەسڵدا نووسراوە پێوەری باج بۆ هەردانەیەک واتا مەسەلەکە (باج)ە بەلام باج دوو جۆری هەیە، هەیە بەنرخ، بەقیمەت دانراوە بەمەبلغ دانراوە هەیە بەڕێژە دانراوە، ئەوە بۆیە ئەو جیاوازی یە بووە، واتا بۆ ئەوەی (ڕێژە ومبلغ) لێک جیا بکرێنەوە، یەکیان بەڕێژە ناونراوە، یەکیان بەناوی نرخی باج، یەکێک بە(سعر)، یەکێک بە(نسبەت)، سوپاس.

بەڕێز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن:

یەک تێبینی تر ماوە ئەڵێ لەم خانەیەدا ئەوەی تایبەت بە (ئیبراهیم خەلیل)ە نەمێنێت.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیـری دارایـی:

بەڕێز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

تکایە ئەم مەسەلەیە لەپێشەوە چار بکرێت، چونکە هەموو لاپەرەیەک هەڵدەیتەوە هەردوو مەسەلەی تیایە حەقلی ئیبراهیم خەلیل لەگەڵ (ڕێژە)، ئەوجا ئەوە یەک لای بکەنەوە، چونکە ئەوە

ئاكامی تاقی كردنەوەیە، ئەنجامی ئیش كردنی ماوەیەكی دوورو درێژە هەرهی خۆمان نا هی ئەوانەی پێش ئێمە، هی ئەوانەی چەندین ساڵە لەگومرگەكان ئیش دەكەن، خەڵكی وامان هەیە (٢٥ تا ٣٠) ساڵ تاقی كردنەوەی هەیە لەگومرگ دا ئەوانە بۆچوونەكەیان وابووە كە ئەمە شتێكی باشە، لەخۆمانەوە نەمان كردووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

ئا، بەڵام ئێستاكە ئێمە باسی ئەم بەشە دەكەین وئەمەش هیچی لەسەر ئیبراهیم خەلیل نییە.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

قەیدی ناكا، چونكە ئەوە خشتەێكە لە هەموو لاپەڕەكانا دووبارە دەبێتەوە، نابێ لەیەكەم لات برد ئۆتۆماتیكی لەوانی كەدا لاچێ، چونكە ناونیشانی ئەوانی دیكە نەنووسراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

تێ دەگەم، بەڵام لەم بەشە هیچ هێمایەكی تێدا نییە، ئەمە تایبەتە بە (ئیبراهیم خەلیل).

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

ئەگەر جەنابت سەرنج بدەی ئەمە یەكەم لاپەڕەی خشتەكانە، لە یەكەم لاپەڕە درێژەدانەكەی نووسراوە بابەتەكان چین بۆ ناوهەرێم وبۆ دەرەوەی هەرێم، تایبەتە بە ئیبراهیم خەلیل، لەلاپەڕەی دووەمەوە ئیتر ئەو حەقلانەی سەرەوە نە نووسراوەتەوە، چونكە یەكەم جار نووسراوە ئیتر قنیاتی پێكراوە، ئەگەر لەیەكەم لاپەڕە لای بەرین ئیتر ئەوانی تر بێ ناونیشان دەمێننەوە، لەبەر ئەوە پێویستە بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز كاكەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

بە بۆچوونی من بابەتی ڕێژە لەوانەیە زۆر كێشەمان بۆ پەیدا بكات وزۆر جیاوازیمان بۆ پەیدا بكات لەقرساندندا، چونكە ئەوكاتە بابەتی ڕێژە دەكەوێتە دەست تەنیا خەمڵێنەری گومرگ وهەمووشمان مەترسیمان ئەوەیە، زۆربەی برادەران لێرە دەیان جار زیاتر ئەو بابەتەیان باس كردووە كەوا دەستگایەكانی گومرگ لەڕاددەی ڕووداوەكاندا نین و وەكو پێویست یش نین، ئەوجا بۆیە كە هەر لەسەرەتاوە وەزارەتی دارایی دەبێ مەبلەغەكە دیاری بكات، بۆ نموونە جوتێ مەڕ ئەگەر دەرچوو بۆ دەرەوەی سنوور بڵێ ئەوەندە گومرگیەتی، هێسترێك هات بڵێ ئەوەندە گومرگیەتی، بۆ ئەوەی بواری اجتهادی فەرمانبەری گومرگ نەبێت دەستی تێوەر بدات، چونكە لەوانەیە ڕانە مەڕێكی بەكن دا دەڕوات جۆتی مەڕ دەقرسێنێ بە (٢٠٠٠) هەزار دینار لەوانەیە كابرایەكی تر بەتەنیشتی دا دەڕوات ئەم بە (١٠٠٠) دینار دەیقرسێنێ. پێوەری ئەوە چی یە، دەربارەی قرساندنی فەرمانبەری گومرگ؟ بەبۆچوونی من فەرمانبەری گومرگیش بەو شێوەیە نییە وابزانین

که جێگای مەترسی نین وبۆی هەیە بەسەدان هەزار دینار زەرەرمان لێ بدەن بۆ هەندێ دەسکەوتی تایبەتی خۆیان، بەڵام ئەگەر دیاری کراو بێت بۆی نییە بتوانن ئەو کارە ئەنجام بدەن، سوپاس.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەربارەی ئەو بڕیارەی کە کاتی خۆی لەپەرلەمان دەرچوو کەدەڵێت الیات وئاژەڵ قەدەغەیە بچێتە دەرەوەی وولات ئەوە، ئەگەر ئێستا بێت وگفتوگۆ لەسەر باج بکەن لەم خشتەیەدا کە پاشکۆی ئەم یاسایەیە ئەوە ناکۆکە لەگەڵ مادەی (٩) کە دەڵێ (لايعمل باي نص يتعارض واحكام هذا القانون) تکایە ئەوە یەکەم دەبێت دەنگی لەسەر بدرێت ورەزامەندی بکەین بۆ گفتوگۆ لەسەر کردنی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەڵێ منیش ئەم رایەم هەیە، وەکو گوتمان ئێمە بڕیارمان هەیە، یان ئەبێت بڕیارەکەمان هەڵوەشێنینەوەو مۆڵەت بدەین بەم شتانەو، بەگومرگ رابگەیەنین کە بڕیارێکمان هەیە و ئەم بابەتانە گفتوگۆ نەکرێت، چونکە ئەوەی خۆمان هەڵ دەوەشێنێتەوە.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەربارەی وەڵامی ئەو پرسیارە کە ئەڵێت با ئەمە گفتوگۆ نەکرێت، چونکە ئێمە بڕیارێکمان هەیە ئەمە تەنیا بۆ ناوەوەی هەرێمە، ئێوە قەدەغەتان نەکردووە بۆ ناوەوەی هەرێم، حەقلی دەرەوەی هەرێم هیچی تێدا نییە، چونکە نووسراوە بە بڕیار قەدەغە کراوە ئەوە هەمووی دەرس کراوە، دووەمیش کەبریتی یە لەمەسەلەی رێژەو خەمڵاندن جارێکی تر ئەگەرێمەوە بۆ هەمان قسە، دیارە ئەگەر باش ئاگامان لەیەکتری بێت، هەندێ حاڵەت هەیە ئێمە قازانجمانە کە بەرێژە وەری ئەگرین بۆ نموونە دەربارەی مەڕ کە دێتە ناو کوردستانەوە، مەڕەکە ئێمە دیاریمان کردووە جوتی بە (١٠٠) دینار باشە لەپڕ نرخی مەڕ بەرز ئەبێتەوە کە تەنانەت بۆ بازرگانی بێت بۆ سەر بڕینی ناوەخۆش بێت هەر حەیوانێک (٥) هەزار بکات، (٣٥٠٠) دینار بکات (٤٠٠٠) دینار بکات، بۆ تۆ هەر (٥٠)ی لێ وەردەگری (١٠٠٠) یش بکات هەر (٥٠) ی لێ وەرگری ئەوە غەدرە، ئێمە غەدر لە بودجەی هەرێم ئەکەین، بۆیە ئەوحاڵەتە دانراوە کەهەردووکی وارد بێت یان لە ١٠٪ وەردەگرێ، یان مەبلەغێکی دیاری کراو، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جا با ئەو بابەتە ببڕێنینەوە، لەراستیدا مەسەلەی رێژە دانان دەربارەی نرخ ورێژە زۆر باس کرا، وابزانم بابەتەکە روونە چ درێژە پێدانی تری ناوێ بۆ ئەوەی بیبڕێنینەوە، من ئەیخەمە دەنگ دانەوە، چونکە ئەمە دووبارە ئەبێتەوە، مرۆڤ کە بیری لێ ئەکاتەوە هەردوو بۆچوون مەنطقی تێدا هەیە، کەشتیش مەنطقی تێدا هەبوو لەهەندێ جێگاش منطق نییە، بۆ نموونە ئێستا ئێمە ئەتوانین

مەڕوبزن وگاوگامێش ئەوانە یەک، دوو، سێ، چەند لە لۆری یەک بکەین، هەندێ را دەڵێ کە ئەوانەی دێتە ژماردن وئاسانە بۆچی بەرێژە دایبنێین؟ لە ١٠٪ یان لە ٢٠٪ باجی لەسەر وەرگرین؟ با بەدانە بێت، جووتی (١٠)دینار، (٢٠) دینار، (١٠٠) دیناری لێ وەربگرین، ئەوەی کاک داراوێش فەرمووی راستە ئێمە ئەزانین بازاڕی ئێمە جێگیر نییە، کتوپڕ جوتێکی مەڕ لەهەزار دینارەوە ئەبێت بە (٢٠٠٠) دینار باشە جووتی هەر (١٠) دینارەکەی لێ وەربگرین، یا ئێمەش بەگوێرەی بازاڕی رۆژ زیاد وکەمی بکەین؟ ئەوە زەرەر دەکەین لەو بابەتە، یا پشت بەو لیستانە ببەستین کە پێمان ئەدەن، بڵێین نرخەکەی ئەوەندەیە، لە ١٠٪ مان لێ وەربگرە ئێمەش ئەزانین ئەو لیستانە چۆن دروست ئەکرێن، ئەگەر ماوە بدەن برادەرانی ئەندامانی پەرلەمان مەسەلەی رێژە ونرخ ئێمە ئەیهێڵینەوە بۆ سبەی، ئەم شەو هەردوو فراکسیۆن بیرێکی باشی لێ بکەنەوە، ئەمڕۆ بەینی خۆیان ئەندامانی پەرلەمانیش با بیرێکی باشی لێ بکەنەوە، لەسەر مەسەلەی رێژە و نرخ. دانیشتنی ئەمڕۆمان کۆتایی هات، بەیانی سەعات (١٠) دائەنیشینەوە، جارێکی تر بەردەوام ئەبین لەسەر گفتوگۆکردنی ئەم بابەتە وسوپاستان دەکەین بۆ ئەمڕۆ.

فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا
سکرتێری ئەنجوومەن

نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا
جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن

جوهر نامق سالم
سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٥)

سێ شەممە ڕێکەوتی ١٦/١١/١٩٩٣

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (١٥)

سێ شەممە ڕێكەوتی ١٩٩٣/١١/١٦

كاتژمێر (١٠) سەر لەبەیانی ڕۆژی سێ شەممە ڕێكەوتی ١٩٩٣/١١/١٦ ئەنجوومەنی نیشتمانیی كوردستانی بە سەرۆكایەتی بەڕێز جوهر نامق سالم سەرۆكی ئەنجوومەن و، بە ئامادەبوونی جێگری سەرۆك نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغاو، سكرتێری ئەنجوومەن بەڕێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا دانیشتنی ژمارە (١٥)ی خولی ئاسایی یەكەمی، ساڵی (١٩٩٣)ی خۆی بەست، سەرەتا لەلایەن دەستەی سەرۆكایەتییەوە ڕاددەی یاسایی دانیشتنەكە چەسپێنراو، ئەوجا بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان، دانیشتنەكەی بەناوی گەلی كوردستانەوە دەست پێكرد.

بەرنامەی كار:

١- پاڵاوتنی بەڕێز عیدۆ بابە شێخ بۆ ئەندامیەتی پەرلەمان لە جێگەی بەڕێز حەسەن ئەحمەد كوێستانی.

٢- تەواو كردنی گفتوگۆی پرۆژەی یاسای گومرگ (التعريفة الگمرگية).

٣- تازە بابەت.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

بەرنامەی ئەمڕۆمان دوو خاڵی سەرەكی یە، خاڵی یەكەمیان ئاڵوگۆڕێكە لەلایەن فراكسیۆنی سەوزەوە، لەجیاتی كاك حەسەن ئەحمەد كوێستانی كاك عیدۆ بابە شێخ پاڵێوراوە بۆ ئەندامەتی پەرلەمان، نازانم ئامادەیە.. یا نەء؟ خاڵی دووەمیش بەردەوام بوونە لەسەر كاروباری خۆمان، كە لەسەر یاسای تەعریفەی گومرگییە، وابزانم هیچ لە تازەبابەت نییە، قەول بوو برادەران دەربارەی ئاوی زاخۆ شتێكمان بۆ بنووسن لەبەر ڕووناكی ئەوەوە ئاگاداری ئەنجوومەنی وزەیران بكەین. خاڵی یەكەم پێشنیازەكە ئەوەیە كە لە جێگای كاك حەسەن ئەحمەد عەبدوڵڵا كوێستانی كاك عیدوبابە شێخ. لەلایەن فراكسیۆنی سەوزەوە پاڵێوراوە بۆ ئەندامێتی پەرلەمان، كێ لەگەڵ ئەو پاڵاوتنەیە؟ تكایە دەستی بەرزكاتەوە.. كێ لەگەڵ نییە؟ .. دەست بەرز كرایەوە.. بە تێكڕای دەنگ پەسەند كرا. ئێستا پێویستە كاك عیدۆ بابە شێخ بەرامبەر بە پەرلەمان سوێند بخوا ئینجا باكەرەم بكات.

بەڕێز عیدۆ بابەشێخ:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان، سوێند بەخوای مەزن دەخۆم بەدڵسۆزییەوە پارێزگاری لەیەكێتی گەل و خاكی كوردستانی عێراق بكەم و ڕێز لەیاسا ڕەچاوكراوەكان بگرم و بەرژوەندییەكانی گەل بپارێزم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەخێر هاتیت و، پیرۆزباییەکی گەرم لەکاک عیدۆ بابە شێخ دەکەین، هیوادارین بوونی لەناو پەرلەماندا ببێتە مایەی پێشکەوتن و چالاکی زیاتر.

دێینەوە سەر خاڵی دووەممان، ئەگەر برادەران بفەرموون کاک حسێن و کاک جەمیل، ئەگەر روونکردنەوەیەک پێشکەش بکەن، برادەرانی راگەیاندن، وابزانم ئێوە ئیشتان تەواو بوو ئەم دانیشتنە بەردەوام بوونی دانیشتنی دوێنێیە، کە دانیشتنێکی داخراوە، جا لەبەر ئەمە برادەرانی راگەیاندن دەبێ مۆڵەتمان پێ بدەن.

بەڕێز سیروان محەمەد نەورۆلی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەراستی ئەو شاند (وفد)ەی کە رۆیشت بۆ برۆکسل حەق وابوو راپۆرتیان بنووسی بایە شتێک بکرێ کە ئاگادارین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

تەنها گفتوگۆی رەسم و ژمارەکانە، هەرچەندە ئەویش لە ئەنجام دا بڵاودەبێتەوە. چونکە لە نێوان یاسایەکەدایە، لەسەر داوای وەزیری دارایی پێشنیازێکی وای کرد کە ئەگەر بکرێت، چونکە لەوانەیە رابکێشرێن بۆ هەندێ بابەت ئەو بە بەرژەوەندی نەدەبینی کە بەو شێوەیە باس بکرێ، پاشان ئێمە خستمانە دەنگدان و رەزامەندی لەسەر کرا، ئەوەش تەنها خشتەکەیە، وتمان بەردەوام بین لەسەر ئەو شێوازەی کە دوێنێ لەسەری پێکهاتین با جێگیر بێت، با بزانین چ بکەین.

بەڕێز فرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دوای لێکۆڵینەوەی، ئێمە گەیشتینە ئەوە کە لەگەڵ هەر دووکیان داین، چونکە ئەگەر بیر لەوە بکرێتەوە، کە ساختە و دزی وشت دەکرێ و ئەو دزیانە کە تا ئێستا کراون، بەیاسا نەکراون یاسا هەبێ هەر دەیکەن یاساش نەبێ هەر دەیکەن، ئێمە لەگەڵ ئەوەین چۆن لە وەزارەت هاتبوو رێژەکان بمێنن، سوپاس.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دوێنێ وابزانم لەسەر ئەو خاڵە، کە رێژە ونرخ هەبێ یان نەبێ، دواخرا تاکو ئەندامان بیر دەکەنەوەو رای خۆیان دیاری دەکەن، لەسەر ئەو خاڵەی کە ئێمە قانوونێکمان دەرکردووە کە ناردنە دەرەوەی مەکینەکانمان قەدەغە کردووە، ئایا ئەمەش هاودژی دەکات لەگەڵ ئەم یاسایە یا نەء؟ وەکو ئەندامێکی لیژنەی یاسا لە پەرلەماندا کە شەو بیرمان لێ کردۆتەوە ئەو خاڵەی کە دەڵێ رێژەو نرخ هەبێ با یەکیان هەبێ و یەکیان نەبێ بەلای منەوە هەر دووکیان هەبن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

باسمان نەکردووە جارێ، یانی ئێوە لەگەڵ ئەو رایەن کە هەر دوو بمێنن، نرخ و رێژە؟

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

کە هاتینە سەری ئینجا باسی دەکەم کەواتە هەردووکی پێویستە، چونکە بەپێی بەندی چوارەم و پێنجەم دەبێ نرخەکە هەر جێگیر بێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

دوێنێ لەسەر ئەوە زۆر دواین. مادام وایە لەمەودوا گفتوگۆ لەسەر ئەو خاڵە ناکەین، هەر دوولاو ئەندامانی پەرلەمان لەسەر ئەوە یەکن کەوا هەر دوو بمێنن، خاڵێکی ترمان هەبوو لە خشتەکەدا کە باسی مەکینە و شتی تر دەکات، ئێمەش وەکو پەرلەمان بریارێکمان هەیە قەدەغەی دەرچوونی دانەوێڵە و مەکینە و شتمان کردووە، ئینجا لێرەدا جێی خۆیەتی کە بزانین چۆن ئەوە دەبڕێنینەوەو، بزانین لەسەر ئەو خاڵە راتان چییە؟.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەو بریارەی ئێمە کە لە ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان دەرچووە ژمارە (٢١) دەڵێ (منع تصدير المكائن) ودێتە خوارێ بە هەموو شتەکان دا، ئەگەر ئێمە سەیری ئەو وشەیە بکەین، قەدەغەی ناردنەدەرەوە بکەین شتێکی کاتییە و هەمیشەیی نییە، ئەو قانوونە بۆ هەمیشەیە، دەبێ ئێمە نرخەکان دیاری بکەین بۆ ئەوەی ئەگەر مەکینە و هەر شتێک چووە دەرەوە، بەو پێیە پارەی گومرگ وەرگیرێ، سوپاس.

بەڕێز ئەحمەد سالار عەبدولواحید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

رێگا کردنەوە بۆ ئەوەی مەکینە و ئەو شتانە بچێتە دەرەوە دوولایەنی زۆر خراپی هەیە، یەکەمینیان لایەنێکی راگەیاندنە، زۆر جار گوناهبار ئەکراین بەوەی کە ئێمە بەتەنگ ئەم وڵاتەوە نایەین خۆمان بە خاوەنی نازانین و نامانەوێت ئاوەدان بکرێتەوە، بەمەوە زۆر جار لە هۆیەکانی راگەیاندن ودەزگاکانی راگەیاندنی دەرەوەدا تۆمەتباریان دەکردین، ئەگەر ئێمە بەرێگایەکی یاسایی رێگای پێ بدەین واتا خۆمان بەدرۆ ئەخەینەوە ئەمە خراپ ئەکەوێتەوە لەسەرمان، دووەمیان: ئەگەر ئەو رێگایە بکرێتەوە دڵنیام کە پایسکلیش نەمێنێت نەک هەموو جۆرە مەکینە و شتێک، گشتی ئەکرێت بەو دیودا، سوپاس.

بەڕێز عەدنان محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

وابزانم دوێنێ بریاردرا کە هەر دوو فراکسیۆن کۆ دەبنەوە وپێک بێن، بەڵام وادیارە، د.کەمال

بواری نەبووە برادەران ببینێ و تێیان بگەیەنێ، من بەیانی بەناوی فراکسیۆنی زەردەوە لەسەر ئەو دوو سێ خاڵەی کە دوێنێ مابووە ڕێکەوتین بۆ بابەتی «نسبەت» هەردوولا کۆکین بەو شێوەیە بڕوات، دەمێنێتەوە، مەکینەکان وشتی تر، یەکەم بڕیارێکی پەرلەمانە ئەگەر بێت و ئێمە شتێکی وا بلێین مانای وایە دەقی یاساییەکەی دوێنێ مادده(٣)ی کە ئێمە راستاندمان، رای دەگرین، چونکە سەرپێچییەکی یاساییە، لەوەشدا کاک د.کمال وای تێگەیاندم لە هەر دوو م.س ئەم بابەتە باس کراوە، لەبەر ئەوە ئێمە هێشتمانەوە تا لەگەڵ بەڕێز وەزیری دارایی قسە بکەین بۆ ئەوەی بیخەینە شێوەیەک کە لەسەر ئەوە پێداگرین کە مەکینەکان نەبردرێنە دەرەوە، سوپاس.

بەڕێز ئەحمەد ئەبو بەکر حەسەن بامەرنی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دوێنێ باسی ئەوە ئەکرا، کە مەکینە و شۆڤەڵ و قەڵلابە دەچنە ئەو دیو، بەرای من دوو شتی جیاوازن دەبێ ئەمانە لە کوردستان بن، ئەوە شتێکە پێویستە بە هەموو شێوەیەک قەدەغەی بکەین، یانی ئەوەی لە هەولێر یا لە سلێمانی یا لە دهۆک بڕوات، چونکە ئەوە موڵکی خەڵکی کوردستانە، وناشبێت ئێمە بواری خەڵک بدەین بیان باتە دەرەوە بۆ فرۆشتن، ئەوەی دیکە کە دوێنێ من کەتێی گەیشتم لەبەڕێز وەزیری دارایی ئەوانە بوون کە لەناو ڕژێمەوە دێن وەکو ئۆتۆمبیل وهەموو کالایەکی تر، ئێستا خورما ومەڕ وشتی دیکە دێت حەقی ترانزێتی هەیە، ئەگەر وابێت حەقە هەموو شتێکی تر کە ترانزێتی داوا دەکەن بۆ ئەوەی بە کوردستان تێپەڕ بێت ئەمە قەدەغە بکەین، یانی ئێمە ئەتوانین کە بلێین بەڵی خورما لە بەغداوە بێت و بڕوات بۆ ئێران. یاخود مەڕ لەوێ دێت وبچێت بۆ تورکیا، با بواری پێ بدەین ئەگەر هات و شۆڤەڵێک بێت یا قەڵلابەیەک بوو قەدەغەی بکەین ئەوەش بەرای من ئەو شتانەی کە لەڕژێمەوە دێن ئەوە حەقی ئێمەیە ترانزێتی لێ وەربگرین، بەو شێوەیە دەتوانین کۆنترۆڵیشی بکەین، سوپاس.

بەڕێز د. محەمەد فوئاد مەعسوم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو بەشەی کە کاک ئەحمەد باسی کرد من دووبارەی ناکەمەوە، بەڵام بەراستی ئەومەکینانەی کە دەیانبەنە دەرەوە، بەنسبەت ئێرە ئەوە هی فەرمانگەو وەزارەتەکان جێگیر بووە هەریەکە چەندی بۆ ماوەتەوە، بەشی زۆری شکاوە، بەشێکی کەمی ساغ ماوەتەوە، ئەوەی کە جێگیر کرا وابزانم ترسی ئەوە نەماوە ببردرێنە دەرەوە. ئەوەی تر هەمووی ئەوەیە کە لەعێراقەوە دەرفێندرێت یاخود بەرپرسەکانی سەر سنووری حکومەتی عێراق ئەوانە دەدزن و دەیانهێنن کە بۆ زانیاری هەمووان دیارە هاوکاریەکی تەواو هەیە لە نێوان ناوچەکانی وێک کەوتن (تماس) قسە لەگەڵ یەک ناکەن، بەڵام پێکەوە هاوکاری دەکەن کەبیانهێننە ژوورو بیان بەنە سەر سنوور ئەو ڕێگایە زەحمەتە بگیرێ، بەڵام گومرگێکی باشی لەسەر دابندرێت، سوپاس.

بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا/جێگری سەرۆک:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەبەشی یەکەمی، کە چوونە دەرەوەی مەڕو بزن و ئەوانی تر بۆ بردنە دەرەوەی هەرێم لەنرخا ئەڵێت بڕیار هەیە واتا بۆ ئەو چوونە دەرەوە، ئەگەر بڕیارێک هەیە بۆ نەچوونە دەرەوەی قەڵابە و لۆری و مەکینە و ئەوانە، بڕیاری پەرلەمانەو ئەو پاساوانەی کە ئەهێنرێتەوە، بەرای من پاساوی بەجێنە بۆ ئەوەی کە داهات پەیا بێت بۆ هەرێم، لەم وەختە دژوارەدا پێویستە بڕیارێک دەرچێت لەسەرەتاوە بۆ ئەوەی ئەو بڕیارەی کە پەرلەمان داویەتی کە هیچ جۆرە مەکینەیەک نەچێتە دەرەوەی هەرێم هەڵبوەشێتەوە، سوپاس.

بەڕێز بەختیار حەیدەر عوسمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەراستی من لەگەڵ بۆچوونەکەی کاک نەژادم، چونکە ماقوول نییە بڕیاری قەدەغە کردن بدەین و لێرە خشتەیەک دابنێین بۆ شتەکان، من لەگەڵ ئەوە نیم کە ئەو بڕیارانەی کە هەن هەڵبوەشێنەوە و لەگەڵ ئەوەشدا نیم بوار بدەین ئۆتۆمبیل ومەکینەکان بچنە دەرەوە، ئێستا کە قەدەغە کراوە و دەڕوات وەکو بەڕێز کاک د.فوئاد فەرمووی ئەگەر بێت و ئێمە بوار بدەین بڕوات داخوا چ بوارێک دەکرێتەوە!؟ نا وەڵلا هەر دەبێتە پاشا گەردانی، باشە چ پێوەرێک هەیە؟ کێ ئەوە دیاری دەکات؟ کە ئەو ئۆتۆمبیلە لەناو رژێمەوە هاتووە؟ سوپاس.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دوای ئەوەی گوشارو بڕیارێکی توند لەپەرلەمانەوە دەرچوو کەوا نەهێڵن هیچ مەکینەیەک ئاودیو بکرێت، ئێمە ئێستا چۆن بێین دوای پێنج شەش مانگ دەسەڵات بدەینە (عصاباتی مافیا) کە ئۆتۆمبیل ومەکینە هەتا لەناو رژێمیش بێن ئەو مەکینانە هی خەڵکن، خەڵک دەکوژن ئۆتۆمبیل و مەکینە دێنن بۆ ئێرە چی ئەوە زامن ئەکات، کە مەکینەی حکوومەتن و لێرە تۆمار کراون راستن؟ ئایا ناتوانن رەنگی شۆفەڵەکە بگۆڕن؟ ناتوانن ژمارەی گرێدەر بگۆڕن؟ ناتوانن ژمارەیێکی تر دابنێن؟ من سەیرم پێ دێت کە ئێمە لە بڕیارێ خۆمان پاشگەز ببینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز حەسەن حەمید رەحیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەگەڵ بۆچوونەکەی کاک بەختیارم چ زامینیەک لێرە هەیە ئەو ئۆتۆمبیلە ئی بەسرایە و رای ئەپێچی بۆ ئێرە؟ سوپاس.

بەڕێز عەدنان محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی ئێمە گفتوگۆی لەسەر دەکەین (تەعریفەی گومرگیە)، ئێمە لەگەڵ کاک د.کەمال فوئاد

بڕیارماندا کە سۆراغێک لەگەڵ بەڕێز وەزیری دارایی بکەین، بابەتی ترانزێت شتێکی مەبدەئییە بەلامانەوە، ئێمە گفتوگۆی تەعریفەی گومرگی دەکەین کە دوو شتی لێک جیاوازن، دەگەڕێمەوە سەر ئەوەی کە د.فوئاد مەبەستی بوو، ئێمە لەبەر ئەوەی ناتوانین ئەو شتە بسەپێنین با بوار بدەین حکوومەتی هەرێممان شتێکی وای نییە دەری بخات کە ئەمە لەرژێمەوە هاتووە یان نا، زۆر سوپاس.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئاماژە بۆ ئەوەکرا کە مەکینە وئامێرەکان تەنیا لە ڕێگای حکوومەتەوە دێن، ئەوەی کاک د.فوئاد فەرمووی ئەوە ناتواندرێت لەمەودا بیکەین، لەکاتێکدا ئەو مەکینەو ئامێرانە لەدەستی خەڵکدا هەنە، دەتوانم بڵێم سەدجار بەقەدەر ئەو مەکینانە کە ئێستا لەدەستی حکومەتدا هەنە، دووەم مەسەلەی ترانزێت باسی دەکەین: ترانزێت لەسەر سنوورێکی رەسمی دەبێت، ئێمە سنوورەکانمان هەمووی هی قاچاغچییە، هەمووی عیبارەتە لەچەند دەستەیەک و هەر بۆ خۆیان هێمایان پێ داوە کە قسە لەگەڵ یەک ناکەن، بەڵام هاوکاری لەگەڵ یەکتریدا دەکەن، بۆی هەیە هەیە شوفڵێک لەپشتی بازگەکەوە بسۆڕێنێتەوە بێتەوە بڵێت هیچم نەهێناوە، ئەمە موڵکی میللەتە، ترانزێت مانای وایە سنورێکی رەسمیە وەک ئەوەی ئیبراهیم خەلیل و بۆی نییە هیچ شتێک بەوێدا دەربچێت، ئەوەی لە تورکیا دێت بۆی نییە شتێک بسوورێنینەوە، چونکە دەوڵەتێکە حمیایەی خۆی هەیە، بەڵام ئێمە سنوورەکانی خۆمان کێ دەیانپارێزێ؟ هەموو شۆفەڵەکانمان دەسورێننەوە، هیچی ناگەڕێتەوە، هەمووی دەڕوات بەناوی ترانزێت، سوپاس.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەم رۆژانەدا تراکتۆرێکیان دزی بوو هێنایان و بردیان بۆ ناو هەرێمی کوردستان، لەجیاتی ئەوە رژێم (١٥) تراکتۆری خەڵکی دەست بەسەردا گرتووە بۆ خۆی ،وا دیارە دەڵێت هەتا ئەو تراکتۆرە ئەگەڕێتەوە ئێمە ئەو پانزە تراکتۆرە نادەینەوە، بێگومان لەو ناوچەیە کشتوکاڵ وەستاوە لەبەر ئەو کردەوانە. باشە بۆ بوار بدەین ترانزێت، ئەگەر سوودی لێ وەرنەگرن بۆ زەرەری لێ بکەن؟ باشە بۆ ئەو مەکینانەی کە لە رژێمەوە دێن سوودی لێ نەکەین و دەستی بەسەردا نەگرین وتۆماری نەکەین بەناوی وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە یا ئەشغالەوە؟ باشە ئەگەر کوردستان پیویستی بە ئاوەدانکردنەوە هەبێت بۆ ئەو مەکینانە ئاودیو بکرێت بۆ ئێران؟ سوپاس.

بەڕێز د.قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پێشەکی رێزم بۆ هەموو لایەک، هەروەها من لەگەڵ رای وەزیری داراییم بۆ زیاد کردنی داهاتی حکومەت تاکو ئاوەدان بکرێتەوە، من پێشنیار دەکەم ئەو مەکینانە ئاودیو نەکرێن و مەکینەی تریش بکرێن تاکو سوودیان لێ وەرگرین، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەرای لیژنەکەمان نە مەکینە نە ئۆتۆمبیل نابێ ئاودیو بکرێن. بەڕێز سید حەسەن فەرمووی ئەمە ترانزێتە، ئەمە ترانزێتی ئێمە زۆر جیاوازە لەگەڵ رسومی گومرگی، بە لیست لەخالی سنووری داوا دەکرێت. کاک ئەحمەد بامرنی فەرمووی ئەگەر مەکینە وئۆتۆمبیل لەناو رژێمەوە دێن بیگرن زەرەرمان پێ دەگات، بەراستی بەلای مرۆڤەوە نموونەکان زۆر سەیرن، خورما لەکوێ و شۆڤڵ و ئۆتۆمبیل لە کوێ؟ سوپاس.

بەڕێز فەرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەکو بەڕێز کاک نەژاد فەرمووی ئێمە بریارمان دا کە مەکینەکان نەچنە دەرەوە، من پێم وایە ئێستا وەختی ئەوە نییە ئەوە دوابخرێت، چونکە پێویست بەوە دەکرێت کە چاو بە بریارەکانی خۆماندا بگێرینەوە، با پرۆژەیەک پێشکەش بکرێت و دەرس بکرێت، ئەگەر بە بەرژەوەند زانرا چاو بە بریارەکەی خۆماندا دەگێرینەوە، دەنا وەکو خۆی دەمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.کەمال عەبدولکەریم محەمەد فوئاد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وابزانم ئالۆزی لەمەسەلەکەدا هەیە دوو شت هەنە: ئاودیوکردن هەیە. ترانزێت هەیە، مەسەلەی ترانزێت بەباشی دەرس نەکراوە، باشتر وایە ئەوە پەیوەندی بە ترانزێتەوە هەیە، ئەگەر دابنرێت بۆ کۆبوونەوەیەکی تر باشتر لێی بکۆڵینەوەو پرۆژەیەکی رێک وپێکتر پێشکەش بکەین، بەڵام مەسەلەی تەعریفە دەبێت بەشێوەیەک بێت لەگەڵ بریارەکانی ترمان دا بگونجێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادام وایە...فەرموو کاک سەید.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بێگومان وەکو برای بەڕێزم کاک عەدنان گوتی (استیراد و تصدیر) شتێکە و (ترانزێت) شتێکی تر. ئێمە هەرگیز دزی وجەردەیی بەناوی (ترانزێت)ەوە پاساوی بۆ نییە، وەکو پارێزگارێک وەکو کاک سەعید فەرمووی، چۆن پاساو بۆ دزی و جەردەیی دەکەن؟ ترانزێت پاساو نییە بۆ دزی و جەردەیی بەڵکو بەشەرعی بێتە کوردستان و بە شەرعیش بچێتە دەرێ وەکو برای بەڕێزم کاک بەختیار گوتی، بەڵێ دەبێت ئێمە لە چارە بگەرێین نەک پاساوی دزی و جەردەیی بکەین. ترانزێت کارێکی یاساییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا با بێ روونتر لەبابەتەکە بدوێین، ئێمە بریارێکمان هەیە کە قەدەغەی ئاودیوکردنی ئۆتۆمبیل

و مەكینەكان دەكات. ئەمە روونە لێرە ناوی كۆمەڵێك شت لەم خشتەیەدا هاتووە كە ئەبێت رەسمەكانیان بدرێت، واتا ئێمە گەر بەیاسا راستاندمان ئەو كاتە خاڵی گومرگ ناچارە دەست بەكار بێت، مەسەلەی ترانزێت منیش لەگەڵ ئەوەم كە گفتوگۆ بكرێت، ئەوەی لە بەغدا یا خوارەوە دێت ترانزێتە، لەوێ گومرگی بەرامبەر هەیە ئیزنی بدەن بێتە ئەم دیوەوە، ئۆتۆمبیل ومەكینە بەدزییەوە دێتە ناو هەرێم یا بە ئاشكرا دێت، قەدەغەیە شت لە كوردستانەوە ئاو دیو بكرێت. وەكو ئۆتۆمبیل ومەكینە، هەندێكی بە قانوون دەرباز بووە و بەڵگەش هەیە، ئەمە لە كاتێكدا بڕیارێكی پەرلەمان هەیە كە نابێت ئەو شتانە بچنە دەرەوە مادام گفتوگۆی ئەم خشتەیە ئەكەین دووشتمان لەپێشە هەر ماددەیەك كە بڕیاری پەرلەمان قەدەغەی كردووە ئەبێت ئێمە لەم خشتەیە لایبەین، لە پاشان وەزارەتی دارایی پرۆژەیەكی تری بۆ ئامادە دەكات ئەوە سەربە ئەوە، ناكرێت تصدیقی هیچ شتێك بكەین كە پێشتر بڕیاری پەرلەمانی لەسەر هەیە، ئەو ماددانەی كە قەدەغە كراوون بەبڕیاری پەرلەمان دەبێت لەم خشتەیەدا فت (شطب)ی بكەین.

بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا/ جێگری سەرۆك:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

هەندێ لە برادەران باسی ئەوەیان كرد كە ئەم مەكینانە لە رژێم ئەدزرێ و بۆ دەرەوە دەنێردرێن، وابزانم ئەم بەتەنگەوە هاتنە لەسەر ئەوەیە كە بە نارەسمی لەرژێمی بەغدا ئەدزرێ و ئەندامانی بەڕێز ئەڵێن ئەمە ئی میللەتی عێراقە و ئەم رژێمە كە گەمارۆی لەسەر ئێمە دائەنێ و هەموو رۆژێ تەقینەوە لە جادەكان ئەنجام ئەدا ئەو حرصە ئەبێت بەشێوەیەكی رەسمی بێت ئەمە موڵكی میللەتی عێراقە. ئەوەی بەدەستی رژێمەوەیە وەكو موڵكی میللەتی عێراق نییە موڵكی رژێمێكی فاشیستیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

داوا ئەكەم ئەو بابەتە گەورە نەكەین، برادەران كە شتێكیان گوتووە مەبەستیان ئەوە بوو كە هانی دزی و جەردەیی نەدەین، لام وابێ ئەو ئۆتۆمبیلانەی كە دێن لێی نەنووسراوە كە ئەوە ئی كۆشكی كۆمارییە، ئەگەر رۆژنامەكانی بەغدا بخوێنیەوە دەبینێ خەڵكێكی بێ گوناح زەرەریان كردووە، خشتەیەكمان لەپێشە گفتوگۆ لەسەر ئەم خشتەیە بكەین، بڕیارێ پەرلەمانمان هەیە كە هەندێ شتی قەدەغە كردووە ئەو شتانەی كە قەدەغە كراوون بە بڕیاری پەرلەمان لە خشتەكەدا فت (شطب) بكرێن، ئەوكاتە با وەزارەتی دارایی خۆی پرۆژەیەك پێشكەش بكات لەسەر ئەوە بڕۆین وەكو مەبدەئێك بۆ ئەوەی ئەم دانیشتنانەمان تەواو بێت و، ئەمە هی حكومەتە، ترانزێتە، شتی ترە، جا ئەگەر لەسەر ئەو بنەمایە بڕۆین بە رای من باشترە، رازین لەسەر ئەم بنەمایە كە ئێمە لەسەری بڕۆین؟ كێ لەگەڵە؟.. كێ لەگەڵ نییە؟ .. بەتێكڕای دەنگ لەسەر ئەو بنەمایە رازین، مادام وایە كاك دارۆ ئەگەر روونكردنەوەت هەیە؟.

بەڕێـز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیـری دارایـی:

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــەن.

ئەوەی باشـتـر بێ ئەوە بڕیار وایە یانی پێـویست ناکات من بچـمـەوە ناو بابەتەکە، حـەز دەکـەم ڕوونکردنەوەیەک لەو بارەیەوە بدەم. ئێمە دوێنێ کە گفتوگۆمان کرد ناکۆکیمان لەسەر ئەوە نەبوو، بڕیارێکی پەرلەمانە و ئەرکە لەسەرمان و لە قانوونە تازەکەدا جێگیر بووە، ئەمڕۆ و دوێنێ کە باسی ئەوە کرا من پێشنیاری ئەوەم کرد کـە لە کاتێکی تردا، پەرلەمـان جارێکی تر بەو بڕیارەی خۆی دا بچێتەوە. هەرگیز من باسی ئەوەم نەکرد ئەمڕۆ پیا بچێتەوە، ئەو شتانەی کە بەستراون بە پاشکۆی قانوونەکەوە ئەوەی هاودژە لەگەڵ ئەو مادە یاساییە ئەبێ لابرێ، بەڵام هەندێک تێبینی هەیە کە پێش لابردنی شتـەکـان ڕەها نییە لابردنەکە مەسەلە هەر چوونە دەرەوە نییە، هاتنیشـە، دەمەوێ هەندێ هەموارکـردنی تازە پێـشنیـار بکەم بۆ ئێـوەی بەڕێز، سێ جۆر شت هەیە کە لەم تعریفەیەدا هاتووە، بۆ هاتنی ناو هەرێم تاریفـەیەکی گـومـرگی بۆ دانراوە و ئەمـە بەلای من کـە چاوی پێـدا بگێڕینەوە، پێش ئەوەی ببێ بە یاسا ئەویش کارگە بەرهەم هێنەرەکانن و لەگەڵ کەرستـەی کارەبا، ئەم جۆرانە پێشنیار دەکەم ئەگەر بەهەمان شت لە خشتـەکاندا باجی بۆ دانرابێ، باجەکە لابدەین و هاتنە ژوورەوەی بۆ ناو هەرێم بێ باجی گومرگ بێ، تەنیا باجە گومرگیەکەی لێ بسێنرێ و ئێمە چ مەبدەئێکمـان نییە بۆ استیـراد کـردن، نە ئۆتۆمبیلی قەڵلابەو ئەو شتە گەورانەی کـە پێویستیـان بەهێنانی بکات بۆ کـوردسـتـان و نە کـەرستـەی کـارەبا، بۆ هاندانی ئیشـوکـار لە وڵاتی خـۆمـاندا پێویست بەوە دەکات کە لە باجی گومری عەفو بکرێت، ئینجا ئەوە بەپێی بۆچوونی کۆن یانی پێش ئەم گۆڕینە، هەندێ گومرگی خراوەتە سەر، داواکارم کە ئەمەش لە خشتەکان دا لابرێن، سوپاس.

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــەن:

پاشان ئەو تێبینییەی خۆت بدە ئەگەر وابێ با لەسەر ئەو بنەمایە بڕۆین، با کاک حسین عارف کەرەم بکات هەر لەبەشی یەکەمەوە دەست پێ بکات. ئەوە تۆزێ گرفتی تۆمارکردنمان هەیە ئەگەر چارەگە سەعاتێک پشوو بدەین.

دوای پشوودان

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــەن:

بەمـە دوو خاڵـمـان چارەسەر کـرد، دەمێنێتـەوە سەر رای لیـژنەی ئابووری. بۆ گـومـرگی ئیبراهیم خەلیل لەم نەخشەیەدا خانەیەک تەرخان کراوە، دوێنێ گفتوگۆی لەسەرکرا، فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێـز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــەن.

ڕاپۆرتی لیژنەی ئابووری دەربارەی ئیبراهیم خەلیل لەژێر دەستی ئێمەیە (لا يجوز ان يكون هناك فرق بين الگمارگ الحدودية و نسبة مؤية للبعض وكمية محدودة للغير، ونفضل بالنسبة المؤية لجميع الگمارگ الحدودية في ابراهيم خليل وغيرها ....)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەکو دوێنێ وەزیری دارایی و ئابووری باسی کرد هەموو رەخنەیان لێ گرت، لەراستیدا گفتوگۆی ئەوە کرا، جا دوو را هەیە، یەکیان ئەوەیە کە ئەو گرفتە بمێنێتەوە، ئەوەی تریشیان ئەوەیە کە گومرگەکان لەسەرانسەری کوردستاندا یەک خرێن، ئەویش هەقە باس بکرێت، چونکە وابزانم لە هەموو لاپەڕەیەک ئەوە دێتەوە.

بەڕێز دارۆ شێخ نووری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من دوێنێ دەسنیشانم کرد کە بۆ چییە؟ ئەمڕۆش دووبارەی ئەکەمەوە، چونکە وابزانم ئەبێتە دەنگدان، ئێمە ئەو جیاکردنەوەمان لەبەرژوەندی داهاتی هەرێمی کوردستان کردووە، چونکە ئیبراهیم خەلیل گرنگترین خاڵی گومرگییە کۆنترۆڵی تەواوی لەسەر دەکرێت لەوێ بە (مەنفێست) ئیش دەکرێت، (مەنەفیستیش) دەرئەچێت و یەکێکە لە خاڵە گرنگەکانی ترانزێت ، ئێمە ناتوانین هەمان باج بسەپێنین بەسەر هەموو بەشەکانی گومرگی دا، چونکە ئەگەر وابکەین ئێمە لەرووی داهاتەوە زەرەرمان دەبێت ئەو باجانەی کە لە شوێنەکانی تر وەری ئەگرین کەم و زۆر جیاوازی هەیە لەگەڵ ئیبراهیم خەلیل ئەمە یەکەم، دووەم حاڵەتەکانی تری گومرگ ئەگەر وەکو ئیبراهیم خەلیل مامەڵەت بکەین داهاتمان دێتە خوارەوە لەخاڵە سنوورییەکانی تری گومرگی دا لەوانەیە بەکەرو باربێت، لەوانەیە بەکۆڵی زەلامێک بێ ئەوە ناتوانێت موعامەلەی لۆریەکی لەگەڵدا بکەی کە ئەچێتە سەر میزان و ئەیپێوێ. خاڵی سێیەمیش ئەوەیە ئەو کەل وپەلانەی لە ئیبراهیم خەلیل دێنە ژوورەوە زۆر جیاوازییان هەیە لەگەڵ ئەو کەل وپەلانەی لە خاڵە سنورییەکانی ترەوە دێن، تەنانەت لە جوریان، لە برەکانیان هەمووی جیاوازی هەیە، ئەوانەی کە لەم لاوە دێن(٩٥٪)ی تا(٩٩٪)کەل وپەلن لە ئێران دروست کراون، هەرچی ئەوەی(ابراهیم الخلیل)ە هەم تورکینە هەم ئی باقی تری دنیایە، ئەوە بەهیچ شێوەیەک ناتوانین باسی ئۆتۆمبیل و، باسی دەرزی مەکینە هەمووی پێکەوە بکەین، بلێی کە لە ئێران هاتوتە ژوورەوە بەهەمان شێوە لێی ئەسێنرێت. ئەوە کە لە ئێران دروست دەکرێت نرخ و بەهای خۆی هەیە، ئەوەی کە لەو لاوەش دێ بەهەمان شێوە، وەهەندێک لەو کەل وپەلانەی کە لە ئیبراهیم خەلیلەوە دێن کە گرنگن بە دۆلار نرخیان دیاری کراوە، ئێمە کاتێک کە دەڵێین بۆ نموونە جگەرە، یا خواردنەوە یا بابەتێکی تر لە ئیبراهیم خەلیلەوە دێتە ژوورەوە گومرگەکەی بەدۆلار ئەوەندەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەراستیدا دوو خاڵ هەیە، هەموو دنیا یەکەی تەعریفەی گومرگی هەیە، ماقوول نییە ئێمە لە هەرێمی کوردستان بۆ هەر خاڵێک قانوونێکمان هەبێت یا خشتەیەکمان هەبێت وەک چۆن لە ئیبراهیم خەلیل ئەتوانرێت بەڕێژە یا بە نرخ بێ کە بڕیاردرا هەر دووکی بخەملێندرێت، لە گومرگەکانی تریش کە ماڵەکە ئەکەوێتە بەردەست و خەملێنەر دائەنیشن ئەتوانن هەمان شت

بکەن، ئەگەر پشت بە جیاوازی نرخ ببەستن وەکو جەنابت فەرمووت کە جیاوازی نرخ لە نێوان ئێران و تورکیادا هەیە بە هەمان نرخی شوێنی خۆیەتی (منشأ) ئەگەر برۆن هەر چۆنێک بێ لە ئێران ئەوە نرخی مەنشەئە بەلیست جێگیر کراوە ئەگەر هەبێت ئەوە لە تورکیاش ئەوهایە.

بەڕێز عەدنان محەممەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ ئەو بۆچوونەی وەزیری دارایی بێگومان بەتەنگەوە هاتنی لە ئێمە کەمتر نییە، حرصەکەی ئەوەیە کە داهات زیاد بکات. بەڵام بەرای ئێمە لەبەردەم گرفتێکی یاساییدان، چونکە وەکو جەنابت گوتت لە هەموو وڵاتێکدا یەک تعریفەی گومرگی هەیە ناکرێت لە وڵاتێکی خۆجێی، هەرێمایەتیدا ئێمە دوو تعریفەی گومرگی دابنێین، سوپاس.

بەڕێز بەختیار حەیدەر عوسمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بڕیارەکەی بەڕێز وەزیری دارایی بۆی هەیە مەنتیقی بێت، بەڵام یاسایی نییە، لێرەدا بوارێک هەیە هەر وەکو جەنابت فەرمووت. دوو حاڵەتمان داناوە حاڵەتی ڕێژەیی و حاڵەتی پارەی دیاری کراو، لەو شوێنانەی تر ئەتوانن بە ڕێژەیی ئیش بکەن، بۆ نموونە بەهای ئەو شتە دەقرسێنێ بە(١٠٠) هەزار لە(١٠٪) نسبەتەکەی لێ وەردەگیرێت، چونکە قەت ناکرێت لە هەرێمێکی وا بچووکدا بکرێتە دوو سێ تعریفە، سوپاس.

بەڕێز حەسەن حەمید رەحیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەدوێنێوە گفتوگۆیەو هەمووش دوو وشەیە، ئەڵێی گومرگی لەسەر دانێن بڕوا، ئەمە لەوانەیە خۆشمان ئاودیو بکرێین ئەڵێی نەڕوات، هەر ئەڕوات، هەقە ئەو برادەرە قانوونیانە حیلە شەرعیەکی بۆ بدۆزنەوە لەم سەر ئێشەیە رزگارمان بکەن، ئێستا وەزیری دارایی فەرمووی لە ماوەی چەند رۆژێکدا نزیکەی (١٢) کرێن چووە بەو دیودا، ئەمانە بەقاچاغ ئەڕۆن، گومرگیشی بخەنە سەر هەر گومرگ نادەن بە ئێمە، بۆ نموونە، ئەمڕۆ کابرایەکم بینی ئەی وت وەرەقەی گومرگم دەوێت وتم بۆ چیتە؟ وتی بۆ دارایی وتم بۆچی؟ نازانم شتێک دەبەم هەتا دیانە، وتم بۆ (بانە) یا (دیانە)؟ کە چی وتی خۆ ئەوەش نەبێت خەڵک هەیە بە «٥٠» هەزار بۆ منی ئاودیو بکات، دیارە، شتی تریان کردووە، وتم کاکە ئەوە بە من ناکرێت بۆ ئەو شتانە ناتوانم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. قاسم محەممەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بێگومان قسەکانی بەڕێز وەزیر جێگای ڕێزو تەقدیری ئێمەن، بەڵام هەر وەکو شێخ عەدنان وتی بەراستی وایە ماقول نییە لەوڵاتێکی بچوکی وەکو ئێمەدا دوو تعریفەی گومرگی هەبێت، واتا ئەگەر یەک خرێن زۆر چاکترە، سوپاس.

بەڕێز شێخ دارۆ شێخ نووری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

وادیارە ئەخرێتە دەنگدانەوە، حەزدەکەم پێش ئەوەی بخرێتە دەنگدانەوە ئەوەتان پێ رابگەیەنم ئەگەر ئەو حقلە هەڵبوەشێتەوە ئەبێ سەر لەنوێ دابنیشینەوە، خشتەی نوێ دروست بکەینەوە، دەبێت کاتێکی باشمان بدەنێ، چونکە ئەبێت کۆبوونەوەی تایبەتی بۆ بکرێت و گومرگەکان و خەڵکی لێزان بانگ بکرێن. بۆیە ئەبێت ئەم بابەتە دوا بخرێت، چونکە ئەو یەک خستنە ئەبێت دەرس بکرێت، چونکە پێشتر لێکۆڵینەوە بۆ ئەم شێوەیە کراوە بۆیە پێشکەشتان کراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

جا پێشنیارێک هەیە کە خانەی ئیبراهیم خەلیل یەک بخرێت، ئەمە مەسەلەی ئیبراهیم خەلیل وەکو پێشنیارێک هەیە کە ئەم خانەیە نەمێنێ، جا ئەمە بابەتێکی گرنگە بەراستی لەبەر ئەوەی بۆچوونەکە وایە کە سەرتاسەری کوردستان یەک تعریفەی گومرگی هەبێت وەکو لە هەموو جێگایەک هەیە، ئەوە وەزیری دارایی پێشنیارێکی بەرامبەری کرد ئەڵێت ئەگەر لەم خشتەیەدا ئەو خانەیەی لێ هەڵگرین ئەبێت دیسان جارێکی تر پێیدا بچینەوە، بەرای من ئەبێت ئەمە یەکلا بکرێتەوە، چونکە ناتوانین لەگفتوگۆکردندا بەردەوام بین، ئەم خشتەیە چونکە لە هەموو لاپەرەیەک دێتەوە ئەگەر ئەوە نەبڕێنینەوە وەکو دوو خاڵەکەی تر ناتوانین بەردەوام بین، ئێمە لە دەستەی سەرۆکایەتییەوە وای بەباش دەزانین ئەمڕۆ بیرێکی لێ بکەینەوە، بەیانی وەکو ئەمڕۆ بەرایەکی یەکگرتووەوە، ئەگەر بێینەوە کە گەیشتینە ئەو قەناعەتەی کە ئەو دوو خاڵە بە شێوەیەک چار بکەین، ئەم خاڵەش مایەوە بەرای ئێمە خراپ نییە، چونکە بابەتێکی گرنگە، پەیوەندی بە داهاتی کوردستانەوە هەیە خراپ نییە ئەگەر رۆژێکیش دوا بکەوین لەگفتوگۆ کردنی، دواخستنی ئەم بابەتە لەوەیە باشتر بێت، بەیاری خوا بەیانی سەعات «١٠» بەرایەکی باشەوە دێینەوە.
دانیشتنی ئەمڕۆمان تەواو بوو.. سوپاس.

فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵلا **سکرتێری ئەنجوومەن**	**نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا** **جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن**	**جوهر نامق سالم** **سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق**

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره(١٦)

چوارشەممە رێکەوتی ١٧/١١/١٩٩٣

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە(١٦)

چوار شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٣/١١/١٧

کاتژمێر(١٠)ی سەر لەبەیانی ڕۆژی چوارشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٣/١١/١٧ ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان بە سەرۆکایەتی بەڕێز جوهر نامق سالم سەرۆکی ئەنجومەن و، بە ئامادەبوونی جێگری سەرۆک نژاد ئەحمەد عەزیز ئاغاو، سکرتێری ئەنجومەن بەڕێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوللا، دانیشتنی ژمارە (١٦)ی خولی ئاسایی دووەمی، سالی (١٩٩٣)ی خۆی بەست، سەرەتا لەلایەن دەستەی سەرۆکایەتییەوە رادەی یاسایی دانیشتنەکە چەسپێنراو، ئەوجا بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان، دانیشتنەکەی بەناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێکرد.

بەرنامەی کار:

١- بەردەوام بوون لەسەر گفتوگۆکردنی پرۆژەی یاسای گومرگ.

٢- تازە بابەت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەرنامەی کاری ئەمرۆمان بەردەوام بوونە لەسەر پرۆژەی تەعریفەی گومرگی لەگەڵ تازە بابەت ئەگەر هەبێ. لەسەر پرۆژەی تەعریفەی گرمرگی مادەکانمان تەواو کرد تەنها خشتەکە کە تەنها دوو خاڵی مابوو لەم خشتەیەدا ئەو ڕەسمانەی ئەدرێت لەئیبراهیم خەلیل جودا کراوەتەوە لەگەڵ خاڵەکانی تر، دوێنێ باسی ئەوە کراو گەیشتنە ئەو ڕایەی کە یەکسانی هەبێت لەنێوان خاڵەکانی گومرگی ولەسەر بنەمایێکی تازە، بۆیە وا بڕیار درا دووبارە بگەڕێندرێتەوە بۆ پسپۆڕەکان بۆ ئەوەی دیسان کۆ ببنەوە و بگەنە ئەنجامێکی باش ولەم بارەوە وا باشترە کەوا دوای بخەین بۆ ئاینده بۆ گفتوگۆ لەسەر کردنی.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هێشتا باس لەوە نەکراوە کە ئایا ئێمە گەیشتووینە قەناعەت یا نەگەیشتووین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە با ئەندامان ڕای خۆیان بدەن.

بەڕێز فرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕای من وابکرێ کەلە خاڵەکانی گومرگی لە پێنجوین وابراهیم خلیل وەکو یەک گومرگ وەربگیرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەڵام وایان بە ئێمە ڕاگەیاند کەوا یەکخستنی گومرگەمان ڕای هەر دوو فراکسیۆنە.

بەڕێز د.کەمال عەبدولکەریم محەمەد فوئاد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر مەسەلەکە وا باسی بکرێت کەوا گومرگ یەکگرتوو بێت ئێمەش ئەڵێین بایەکگرتوو بێت، بەڵام لەڕای وەزیری دارایی وا دەردەکەوێ کەوا شتی تری هەیە ولەم بارەوە من ناچمە ناو درێژە پێدانەوە، ئەوە لای ئەو خۆیەتی ئەو ڕوونی ئەکاتەوە کەوا بۆ چی لەهەندێ شوێن پێویستە جۆرێک بێت ولە هەندێ شوێنی تر جۆرێکی تر بێت؟ جا بۆیە ئەو کۆبوونەوە دواخرا بۆ ئەوەی وەزیری دارایی لەگەڵ ئەو کەسانەی کە شارەزاییان هەیەو ئابووری زانن دابنیشن لەم مەسەلەیە بگەنە ئەنجامێک وئەنجامەکەی بخەنە بەردەمی پەرلەمان لێرە لێی بکۆڵنەوە، ئەوکاتە یان هەموو بیروڕامان ئەچێتە سەر ئەوەی کە گومرگ یەکگرتوو بێت هەر لە پێنجوینەوە تاوەکو زاخۆ، یان پێویستە جیاواز بێت بەپێی ئەو هۆیانە کە ڕوون ئەکرێنەوە، دوێنێ ئەوەی کەوا باس کرا ووتمان هەر بڕیارێک لەلایەن پەرلەمانەوە لەمەو پێش دراوە ئەوە ئێمە لەسەری دەڕۆین وپێویستە جێبەجێ بکرێ، مەسەلەیەک هاتە پێشەوە مەسەلەی ترانزیت بوو پێویستە بۆ ئەمەیش پرۆژەیەک پێشکەش بکرێ لە پاشان مەسەلەی ئەوەی گومرگی یەکگرتوو بێت یان یەکگرتوو نەبێت، بەڕاستی هێشتا لەژێر لێکۆڵینەوە دایە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەبەر ئەوەی وتمان لیژنەی وەزارەتی ئابووری لەگەڵ لیژنەی پسپۆڕان دابنیشین چاوێک بەو پرۆژەیەدا بخشێننەوە کە ئێستاکە لە پێشماندایە لەسەر ئەو بناغەیەش ئێمە گفتوگۆی ئەو خشتەیەمان دوا خست بۆ ئەوەی چارەسەری ئەو خاڵە بکەین، کە چۆن تەعریفەی گومرگی یەک بخەین؟.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

کاک کەمال ئەوە جارێکی تریش دووبارەی دەکەمەوە کە بەڕێزتان باسی ئەوەتان کرد ئەمانە ئەبێ یەک یەک لەناو پەرلەماندا باس بکرێن، من پێشنیازم کرد لیژنەیەک دابنیشێ بۆ ئەوەی ئەگەر شتێک ڕەخنەی لەسەر نییە بمێنێتەوە و ئەوەی ڕەخنەی لەسەر هەیە بهێنرێتە بەردەم بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان بۆ گفتوگۆ کردنی، بۆیە لەسەر ئەسلی فکرەکە من پێم وایە ئەو برایانە کەوا جۆرێک لەدوو دڵیان لەلا دروست بووە کە بۆ چی ئیبراهیم خەلیل جیا کراوەتەوە، ئەوە پێویستی بە گفتوگۆیەکی هێمن هەیە، پێکەوە دابنیشین نەک تەنیا لیژنەی ئابووری من پێم باشە ئەو کەسانەی تریش کە ئەو مەسەلەیان لا پەسەند نییە با بێن پێکەوە دابنیشین وبگەینە ئەنجام، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەدرێژی ئەو خاڵەمان باس کرد، ئێستا دەگەڕێینەوە سەر بابەتەکە ولەسەر ئەم بناغەیەش ئەم

دانیشتنەمان دوا خست. ئەو خشتەیە لێی بکۆڵدرێتەوە، فکرەکە یەکخستنی خاڵەکانی گومرگ بوو لەسەر ئەو بنەڕەتە.

بەڕێز فـــــرەنســــــۆ تـۆمـــــــا هەریری:

بەڕێـز ســـــــــەرۆکی ئـەنجــــــــومــــــــەن.

من زۆر جار گوتومە کە ئێمە یاسا دائەنێین بۆ رۆژێک ودوو رۆژ نییە، ئەمڕۆ رێگەی ترانزێت لەابراهیم خلیل هەیە بۆی هەیە سبەی دووسبەی لەحاجی ئۆمەران رێگەی ترانزێت دەکرێتەوە، لە پێنجوینیش دەکرێتەوە، ئێمە جەخت ئەکەین ئەوەی کە دائەنرێ ئەبێ بۆ هەموو شوێنێک وەکو یەک بێت بۆ ئەوەی هەوڵ بدەین ترانزێت لەو رێگایانەش دروست بێت. واتا کە وامان لێ کرد، بەتەمای ئەوە نین کە رێگەی ترانزێت دروست بێت، دوایی ترانزێتیش هەیە رۆن لەابراهیم خەلیلەوە دێت یەکسەر دەیبەن بۆ حاجی ئومەران رێگەی ترانزێتمان لەوێ هەیە، لەسلێمانی رۆن دەبەن بۆ ئەو دیو رێگەی ترانزێتیش لەوێ هەیە لەبەر ئەوە برای بەڕێزم کاک دارۆ پسپۆرەکان حەقە بە چاکی ئەو وەزعە دەرس بکەن وبڕیارێکی لەسەر بدەن واتا یاسا بۆ رۆژێک ودوو رۆژ نابێ، دەبێ محاوەلەش بکەین هەموو رێگەکانی ئێمە ترانزێتیان هەبێ، سوپاس.

بەڕێـز ســـــــــەرۆکی ئـەنجــــــــومــــــــەن:

کاکە دارۆ، باشتر وایە لیژنە وپسپۆران دابنیشنەوە، وەکو گوتمان لەسەر بنەمای فکرەی یەکخستنی خاڵەکانی گومرگە، پاشان ئەو مادانە چۆن چارەسەر بکەن، چی دەکەن، ئەو کاتەش دەخرێتەوە بەردەم برادەران وئەوان چی پەسەند دەکەن ئەوە ئەبێ بەیاسا، بەڵام ئەگەر هەر هەمان بابەت جارێکی تر وەکو خۆی گفتوگۆی لەسەر بکەینەوە ناگەین بەئەنجام، بۆیە باشتر وایە ئەم خاڵە چارەسەر بکرێ، ئینجا بێین گفتوگۆی لەسەر بکەینەوە.

بەڕێز فـــــرەنســــــۆ تـۆمـــــــا هەریری:

بەڕێـز ســـــــــەرۆکی ئـەنجــــــــومــــــــەن.

بەر لەوەی دەست لەدانیشتن هەڵگرن یان دوای بخەن، من لەدەستەی سەرۆکایەتی داوا دەکەم بەڵگەیەکی بەندی«٣٢»کە«تفرغ»ە پیادە بکرێ لەسەر هەموو ئەندامانی پەرلەمان، نەک یەک دووانیان، دەسەڵاتی ئێوەشە سالێکیش زیاترە بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ جێبەجێ نەکراوە، سوپاس.

بەڕێـز ســـــــــەرۆکی ئـەنجــــــــومــــــــەن:

خاڵێکی تر هەیە، ئەگەر ئەو خشتەیە رۆژی شەممە تەواو بوو ئێمە دادەنیشین بۆ گفتوگۆ لەسەر کردنی وتەواو کردنی ئەم بابەتە، ئەوە دەمێنێتەوە لەسەر ئەندامانی پەرلەمان، بەراستی ئەمە مانای ئەوە نییە کە ئەمە دانیشتن نییە وئیتر برادەران تاوەکو رۆژی شەممە نەگەڕێنەوە، نەخێر وا پێک هاتین کە لیژنەکانی ناو پەرلەمان لێرەبن، چونکە هەندێ ئیشمان لەگەڵیان دا هەیە، لەوانەشە سەردانی لیژنەکان بکەین هەندێ بابەت دەبێ لیژنە بە لیژنە باسی بکەین.

بەڕێز د.کـەمـال عـەبدولکەریم مـحـەمـەد فـوئاد:

بـەڕێـز ســــەرۆکی ئـەنجــــوومـــــەن.

بەراستی ماوەیەکە زۆر تازە بابەت کۆ دەبێتەوە هیچی باس ناکرێت وبەشی زۆری وەکو چەند جار باسمان کردووە بەرەو رووی وەزیرەکان ئەبێتەوە، ئنجا ئەمرۆ وامان بڕیاردا لەبەر کۆمەڵێک هۆی بەجێ کـە کـۆبوونەوەکـەی ئەمـڕۆمـان دوا،بخـەین بۆ سـەرەتای هەفـتـەی داهاتوو یانی کـۆبوونەوە گشـتییەکە، ئنجا نازانم چ رۆژێکتان داناوە کە کۆ ببینەوە؟ بەڵام ئەو تازە بابەتانەش با فەرامۆش نەکرێن ئێستا سێ داخوازی تازە بابەتم لەبەر دەم دایە هیچ پێویست ناکات بیخەمە پێش دەمی ئەنجوومەن، چونکە کۆبوونەوەکە ئێستا کۆتایی پێ دێت، بەڵام لەمەوبەریش لەوانەیە لەلایەن هەر دوو کـتلە دەیان تازە بابەت کـۆبوونەتەوە کـە هیچ باس نەکـراون ولێـیـان نەکـۆڵدراوەتەوە وهیچ بڕیاری لەسەر نەدراوە. حەز دەکەم لەهەفتەی داهاتوودا چارەسەری ئەم مەسەلەیە بکەین، سوپاس.

بـەڕێـز ســــەرۆکی ئـەنجــــوومـــــەن:

ئێمە وەختی خۆی قسەیەکمان کرد بەشێوەی راپۆرتێک کە پەیوەندی بە باری ئابووری و ئاسایشی خەڵکەوە هەبوو، ناردمان بۆ ئەنجوومەنی وەزیران بەشێکی کەم وکوڕی هەندێ وەزارەتی دەگرتەوە، لەوانە وەزارەتی کـشـتـوکـاڵ و، وابزانم پیـشـەسـازی و وزە بوو، ئەوە لێـرە رۆژێکمـان بۆ دانا گفتوگۆمان لەسەر کرد وئەنجامەکەی بەو شێوەیە بوو، ئەو یادداشتەی ئێستا لای ئەنجوومەنی وەزیرانە هەتا ئێستا وەڵامی نەدراوەتەوە، ئێمە جەخت دەکەین، چونکە بەپێی پێڕەو هەر شتێک ئاراسـتە بکرێ ئەبێ دوای(١٠)رۆژ بۆمـان بێـتـەوە، وابزانم(١٠)رۆژەکـەش تێـپـەڕ بوو، ئێـمـە تاکیدێکیان لێ دەکەینەوە بۆ هەفتەی ئاینده یەک دوو رۆژ دانێین ئێمەش لەگەڵ ئێوەین، مەسەلەی تازە بابەت وبابەتی تر ئاراستەی ئەنجوومەنی وەزیران کراوە، چ بەشێوازی پرسیار چ بە شێوازی راپۆرت، ئەو هەفتەیە قسەمان لەگەڵ دا دەکەن بۆ ئەوەی بەرنامەیەک دانێین بۆ هەفتەی ئاینده یان هەندێ(دانیشتنی ئاساییمان)پێش نیوەڕۆ وهەندێ دانیشتنی پاش نیوەڕۆ تەرخان دەکەین بۆ ئەو بابەتانە، سـوپاسـتـان دەکـەین، هەردوو فـراکـسـیـۆن، زەحـمـەت نەبێ کـاک کـەمـال وکـاک فەرەنسۆ(٥)دەقیقەیەک بێنە خوارەوە، سوپاس.

بەمەش دێینە کۆتایی دانیشتنەکەی ئەمڕۆمان، سوپاس.

فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا
سکرتێری ئەنجوومەن

نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا
جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن

جوهر نامق سالم
سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

زۆر تازە بابەت هەبووە تا ئێستا کۆن بووە، وتائێستا دانیشتنەکەتان دەست نیشان نەکردووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

هیچی تر هەیە؟ بۆ ئەمە سبەی پێنج شەممە کۆبوونەوەمان هەیە، لەوێ دەستەی سەرۆکایەتی وهەر دوو فراکسیۆن ڕێک دەکەوین لەسەر ئەو ڕۆژە وئەو کۆنە بابەتانەش کە تائێستا وەلامیان نەهاتۆتەوەو یان باس نەکراون، ئەوە وادەزانم هەموو پێنج شەممەیەک دانیشتنی ئاساییمان هەیە وسبەی سەعات «١٠» کۆدەبینەوە، کۆبوونەوەکەش لە نێوان سەرۆکایەتی وفراکسیۆنەکاندا دەبێت، جا بەیاری خوا ئەگەر ڕێک کەوێ سبەینێ سەعات «١٠» باسی ئەو بابەتە ئەکەین، ئێستاش ئەچینەوە سەرپرۆگرامی خۆمان. کاک سەعید یەعقوبی دەست نیشان کراوە لەلایەن فراکسیۆنی پارتییەوە بۆ لیژنەی کشتوکاڵ لە جیاتی کاک عەفان عوسمان نەقشبەندی. کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە؟ دەست بەرز کرایەوە. کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پێشنیارەکە پەسەند کرا.

بۆ لیژنەی کەلتوور کاک سیروان کاکەیی دیسان لەلایەن فراکسیۆنی پارتییەوە دەست نیشان کراوە لە جیاتی کاک فەلەکەدین کاکەیی، کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە؟... دەست بەرز کرایەوە.. کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پێشنیارەکە پەسەند کرا.

دێینە وەسەر باجی گومرگ، خاڵی دووەمی بۆ ئەوەی ئەو خشتەیەی کە هەمانە بیخوێنینەوە، یەکسەر دەست بکەن بە خشتەکە، کاک جمیل فەرموو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەناوی لیژنەی ئابووری ودارای یەوە بەخێرهاتنێکی گەرمی بەڕێز وەزیری دارای وئابووری دەکەم. هەنوکە خوشکە پەریخان هەندەک تێبینی هەبوو کە پێویست ناکات لەگەڵ یاسادا بێت، وەک تێبینی ئەنوسرێن وهەمووشیان زێدەنە، سوپاس.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێستا ئەو ئامۆژگاریانەی کە لە بەر چاوتانەیە من ئەیخوێنمەوە ئەبێ بەو خاڵانەی خوارەوە لە پێناسەی «تەعریفەی» گومرگدا بەووردی ڕەچاو بکرێن:

١- پێناسەکە بریتی یە لە جۆرەها شتومەک وئامێری ناو نەبراو کە لە ناو پێناسەی پێشوودا نەبوو وباجی گونجاویان بۆ نیشان کراوە لەسەر ئەو نرخەی کە باوە لە مەڵبەندی بازرگانی هەرێم، هیچ گۆڕانێکی وای تیا نەکراوە تەنیا ڕاست کردنەوەی هەڵەکانە بۆ ڕوون کردنەوەی هەندێ برگەی لێڵ وئاڵۆز لەگەڵ یەکخستنی خشتەکانی باجی ئۆتۆمبێل لە ناو پێناسە کەدا.

٢- باجی ئۆتۆمبێلەکانی کە لە ڕێگەی (ئیبراهیم خلیل)ەوە دێنە هەرێم بە دۆلار دیاری کراوە

وباجی ئاو دیو کردنی بۆ دەرەوەی هەرێم بە دینار دیاری کراوە.
٣- خشتەی باجی ئۆتۆمبێلەکانی ژمارە عێراقی بە دینار دیاری کراوە.
تێبینی: ئەگەر ئۆتۆمبێل بەهەمان (مارکە) لە ڕێگەی (ئیبراهیم خەلیل)ەوە بۆ دەرەوەی هەرێم دووپات بۆوە لە هەر دوو خشتەی ئۆتۆمبێل ئەو باجە زیادە کەوەر دەگیرێت.
٤- باجی هەر بابەتێک ئەگەر پارەی بەرێژە زیاتر بوو ئەوە ڕێژەکە دەشکێنرێتەوە، وەئەنجامی دەرکەوتی پارەکە وەرەدگرن لەگەڵ ئاگادار کردنی وەزارەت.
٥- بە هیچ جۆرێک نابێت پارەی باجی دیاری کراو بۆ هەر یەکە پێوەرێک کەمتر وەربگیرێت وئەگەر لۆری یەک هەبێت بەبەڵگە ئاگاداری وەزارەت دەکەن بۆ چارەسەری.
٦- پارەی باجی هەر بابەتێک لە پێناسە نەگونجاو بێت وببێتە هۆی تێچوونی دارایی گشتیی ئەوە دەم ودەست بەراپۆرت ئاگاداری وەزارەت دەکەن لەگەڵ بەیان کردنی ڕەئی خۆتاندا.
٧- دەربارەی زیدە وەرگرتنی باج پێویستە بن بڕ بکرێت، چونکە وادەگەیەنێ ئەگەر زیاد وەربگیرێت کەمیش وەردەگیرێت، کەچی زیادەکە بەپێی ڕێنمایی ئەدرێتەوە.
٨- پێناسەکە بۆ بڵاو کردنەوە نییە، تەنیا لە ژێر دەستی فەرمانبەری تایبەتمەند ئەبێت.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ڕای لیژنەی ئێمە ئەوەیە خاڵی «٢» لەگەڵ خاڵی «٣» ولەگەڵ خاڵی «٨» ئەو سێ خاڵە زیادەنە، فت (حذف) بکرێن چاترە. چونکە ئەو ڕەسمانە بڵاودەکرێنەوە وەدەبێت هاووڵاتی بزانن، نەکو ئەوە نهێنی بێت لە بەر هەندێ خاڵی ژمارە «٨» فت بکرێ، هەروەها ئەو خاڵە ڕوونکردنەوەیە کە ئاو دیوکردنا ترومپێل و مەکینە لە کودرستانێ قەدەغەیە ژ بەر هەندێ خاڵا «٢» و«٣» فت بکرێن ومە پێری کۆبوونەوەیەک لەگەڵ بەرپرسیارێ وەزارەتێ دارایی وئابووری هەبوو کە ئێمە هەردوو لاپێکهاتنێکمان کرد، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خاڵی «٢» و«٣» لەگەڵ «٨» ئەوە پێشنیاری لیژنەی ئابوورییە، دارایی چ تێبینیتان هەیە، فەرموون.

بەڕێز شێخ دارۆ شێخ نوری/وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خاڵی (٢و٣) ئێمە هیچ لارییەکمان نییە بۆ ئەوەی لاببرێت، بەڵام «٨» مەبەستەکە دیارە زۆر ڕوون نییە کە ئەڵێ پێناسەکە بۆ بڵاوکردنەوە نییە مەبەست لەوەیە نەکرێت بەکتێبێک و وەک کتێبێک بفرۆشری وهەر کەسێک بیەوی بیکڕێ وئەگینا ئەوە لە هەموو بنکەیەکی گومرگیا ئەبێت

هەبێت هەر بازرگانێک هەر فەرمانبەرێک ویستی ئەبێت بتوانێت سەیری بکات، بەڵام بڵاوکردنەوەکە مەبەست لە چاپدا نییەتی بە ژمارەی زۆر بۆ بڵاوکردنەوە، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر مەبەستی بەڕێز وەزیری دارایی وئابووری ئەوەیە کە گوتی نەبێتە کتێب وبڵاونەکرێتەوە ئەو چاپەمەنییە ئی هەر وەزارەتێک بێ ئەوە مافی ئەو وەزارەتەیە کە کتێبەکە بڵاوبکاتەوە، لەبەر هەندێ من دەبینم یاسای ئەو شتە زیادەیە، بەراستی مافی هەر وەزارەتێکە چاپەمەنی خۆی بڵاوبکاتەوە یان نا، ناکرێ بەبێ مۆڵەتی وەزارەت کەس ئەو کارە بکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بۆ خاڵی «٨» وابزانم چ زیانێک نییە، چونکە ئێمە لە(پەرلەمان) دا بڵاوی دەکەینەوە، «پەرلەمان» پەخشنامەیەکی رەسمییە هەموو دامودەزگایەک وهەموو هاوولاتیەکیش، مافی هەیە بیخوێنیتەوە، بۆ مەسەلەی چاپەمەنی مافی وەزارەتە ئەگەر یەکێک چاپی کرد ئەتوانن شکاتی لێ بکەن دوایی چی لێ دەکەن لێی بکەن، بۆ خاڵی دوو وسێ و هەشت پێشنیارێک هەیە کە ئەو خاڵانە لەو ئامۆژگاریانە هەڵبگیرێت، کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە؟.. دەست بەرز کراویەوە.. کێ لەگەڵی نییە؟ دەست بەرز کرایەوە.. بەزۆربەی دەنگ ئەو سێ خاڵە فت دەکرێن.

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی یەکەم/ ئاژەڵی زیندو بۆ پەروەردەو بازرگانی وچاک کردنی رەگەز. بەڕێزان دەربارەی ئەو رێژەیەی کە لەبەر دەم جەنابتانایە، ئەو رێژەیە وەزارەت داوای کردووە کە هەبێت، بەڵام لەگەڵ لیژنەکە کە ئێمە قسەمان کرد ئەوان پێشنیاری ئەوە ئەکەن کە نەبێت. چونکە ئێمە کە گفتوگۆمان کرد جیاوازییەکی زۆر گەورە هەیە لەنێوان رێژەکەیاو لە نێوان ئەو ژمارانەی کە دانراون. ئێمە هەوڵماندا تۆزێ نزیکی کەینەوە لە یەکتری هەم رێژەکە وهەم لە ئەو ژمارانەی کە دانراون، وبۆ دەرەوەی هەرێم بەنیسبەت ئاژە لەوە، خۆی بڕیارێکی پەرلەمان هەیە کە قەدەغە بکرێت، بەڵام لە هەموو حالەتێکا هەر ئەڕوات، ئێستا وامان لێ کرد کە ئەوە بۆ دەرەوەی هەرێم هیچی تیا نەبێت، واتا تا بیخوێنینەوە: ١- وڵاخی بەرزە، ئەسپ، ماین، ئێستر، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەمە مەسەلەی خشتەیە، وەکو ئەڵێین مەسەلەیەکی یاساییە ئەبێت بیخوێنیتەوە، ئەسپ، ماین، هێستر، کەر، بزن، سەگ هەموو شتی تێدایە گوێ مەدەیە ئەوە یاسایە، ئێمە یاسا بۆ میللەتێ دادەنێین خۆمان نابێت شەرم لەوە بکەین کە باسی کەرو هێستر وگاو گیسک بکەین، ئەوە مەسەلەیەکی ژیارییە، وگوی بەو شتانە مەدەن.

بەڕێز پەریخان محمـود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دانە، ڕیژەکەی، ڕیژەی خاڵی یەکەم نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تکایە چرکەیەک بوەستە، کاک کەمال لەوانەیە قسەیەکی هەبێت.

بەڕێز د. کەمال عەبدولکەریم محەمەد فوئاد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قسەیەکم هەیە ئەو باسی (کەرو، ئێسترو، حوشتر)ە لە قورئانی پیرۆزیشا کراوە «وخلقنا البغال والحمير لتركبوها. افلا ينظرون الى الابل كيف خلقت» وزۆر شتی تر، بەڵام بەراستی من هەر بەو بۆنەیەوە حەزم کرد زۆر پیرۆز بایی لەو خوشک وبرایانە بکەم کە ئەم فەرهەنگە فولکۆریەیان ئامادە کردووە بەراستی ئەمە هەموو شتێکی تێدا باس کراوە لە تورو شێلم وتەرە پیازەوە هەتا قازو قەلەموون. بەڵام من تکایەکم هەیە تێمان بگەیەنن پێناسەی باجی گومرگی سەپاندراو مانای چی؟ من بەراستی هەتا وەکو ئێستا ماناکەی لەلام روون نییە. ئێمە کە منالّ بووین مەتەلێکیا ئەوت: کلاو سەنگی سەفەری.. هتد، لەوە ئەچێت من کە ئەوەم خوێندەوە ئەمەم بیر کەوتەوە ئنجا تا ئێستا ماناکەی تێنەگەیشتووم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کامیان کاک کەمال؟ کوا لە کوێدایە؟

بەڕێز د. کەمال عەبدولکەریم محەمەد فوئاد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

(پێناسەی باجی گومرگی سەپاندراو) بەتایبەتی (سەپانراو) لەم لیستەیەی کە هاتووە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئا.. ئەوە با بلێین بەرگەکەی.

بەڕێز د. کەمال عەبدولکەریم محەمەد فوئاد

بەڵێ بەرگەکەی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جا ئەوە کاک دارۆ ئەگەر روونی بکاتەوە.

بەڕێز د. کەمال عەبدولکەریم محەمەد فوئاد:

ئەبێت کاک دارۆ بۆمان روون بکاتەوە مەبەستی لە چییە؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک دارا ئەگەر زەحمەت نەبێت روونی بکەوە بۆ کاک د. کەمال.

بەڕێز دارۆ شـێخ نوری/ وەزیری دارای وئابووری
بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

ئەوەی راستی بێت، ئەو تێبینیەی كاك د. كەمال هەیبوو ئێمەش هەمانە لەسەر هەمان وەرگێرانی (حەرفی) نەك تەنیا حەرفی هەر لە هەندێ دەستكاری كردنی وەرگێرانی حەرفی، چونكە ئەوە تەنیا لە بەرگە كە یا بووە ئێمە ئاگامان لێ نەبووە، دواشت بەرگی خراوەتە سەرو نێردراوە بۆ پەرلەمان، ئەگینا بەراستی ئەوە جێگەی سەرنجە، چونكە پێناسەكەی باجی گومركی مەبەستیان لە تەعریفەی رەسمی گومرگییە، تەعریفە لەوێدا (تەعریف) نییە لەوێ (تاریفا) وشەیەكی ئینگلیزی زۆر بەناوبانگە «تاریف» لەسەر هەموو رەسمێك پێی ئەڵێن «تاریف» جا ئەوە هی گومرگ بێت هی هەر شتێكی كە بێت چۆن ئەوان ئەو تاریفەیان كردووە بە(تەعریفەی گومرگی). تەعریفەكەی (عربی)یان كردووە بە پێناسە، لەبەر ئەوە هەڵەكە لەوێوە هاتووە ئەوە چاكی ئەكەین، سوپاس.

بەڕێز د. كـەمـال عـەبدولكەریم مـحـەمـەد فـوئاد:
بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

ئەی سەپێزا وەكە مانای چییە؟ سوپاس.

بەڕێز شێخ دارۆ شێخ نوری/وەزیری دارای وئابووری:
بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

واتا «مفروض» ، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن:

پەریخان، ئنجا لە سەرخۆ بەدەنگێكی ئاشكرا شەرمیش مەكە، چونكە وەكو گوتمان ئەو یاسایە وەكو كاك د. كمال وتی سوپاسیان دەكەین لەراستیدا كۆمەڵێك شتی كۆن وشتی تازە، وائێستاكە لە بەر دەممان دایە، ئێمە وخەڵكی تریش لەدوا رۆژێكی نزیكدا پێی ئاشنا دەبین.

بەڕێز پەریخـان مـحـمـود عـەبدولقـادر:
بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

١- وەڵاخی بەرزە، ئەسپ، ماین، هێستر، كەر، پێوەری باج بۆ دانەیەك رێژەكەی لێرەدا نییە، نرخی هاتنەوەی بۆ ناو هەرێم «٥٠» دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ئەوە فت ئەكرێت، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن:

دانە، رێژە، نییە و لێرە نرخ فەرامۆش كراوە لە جیاتی ئەوەی «٥٠» دینار دائەنێین.

بەڕێز پەریخـان مـحـمـود عـەبدولقـادر:
بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

«٥٠» دیناریان بۆ داناوە بەڵێ بۆ دەروەوەی هەرێم ئەوە نییە؟ مەڕ، بزن، شەك، كاوور، گیسك، ئەوە بەجووت بەرێك كەوتن لەگەڵ وەزارەتا رێژەكەی لە ٣٪ مان بۆ داناوە ونرخەكەشی «١٠٠» دینارە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

واتا هەر دووكی ڕێژەو نرخیش؟

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

نەخێر ڕێژەكە لە ٣٪ یە نرخەكەی «١٠٠» دینارە هەر وەكو خۆی ئەمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

ڕێك كەوتووین كە نەمێنێ، بەڵام جەنابی وەزیر لەوێ نەبوو، لەبەر ئەوە ڕێك كەوتین كە ئەم لاپەڕەیە هەتا ژمارە «٧» نەمێنێ، ڕێژە بەرەزامەندی هەر دوولایە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

ئەگەر بەڕێز وەزیری دارایی لەگەڵ لیژنەی ئابووری ڕایان هەیە ئەوە بە سەریدا تێدەپەڕین.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارای وئابووری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

ئێمە پێشتر گفتوگۆمان لەسەر ئەو بابەتە كرد، كە ڕێژە هەبێت یا نەبێت؟ وبەزۆربەی دەنگی بەڕێزان ئەندامانی ئەنجوومەنی نیشتمانیی بڕیاردرا كە ڕێژە هەبێت وئەگەر پێویستی كرد نرخیش هەبێت بۆ حالەتێكی تایبەتی كە مەسەلەی بەرز بوونەوە ونزم بوونەوەی نرخی پارەیە، لەكاتێكا ئێمە نرخێكی دانراوی دیاری كراومان داناو نرخی پارە زۆر هاتە خوارەوە ئەو كاتە حكومەتی هەرێم زەرەر دەكات، لە بەر ئەوە ڕێژەكەش هەبێ باشە، سوپاس.

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

ئێ. باشە كەوا بوو ئێمەش لە ٣٪ مان داناوە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

لە ٣٪ یەكە دانراوە.

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

ئاخر لە ٣٪ كاك دارۆ ئێمە حیسابمان كردووە زۆر نزیكە لە ژمارەكە خۆی لە ١٠٠٪ كە، بەڵام لە ١٠٪ یەكە فەرقەكە زۆر زۆرە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

ئێمە ئەوەمان خستە دەنگدانەوە هەر دوو كی پەسندكرا، منیش وادەزانم دوایی ئەگەڕێتەوە بۆ محضر، گرفتێكی گەورە نییە، چونكە ماوەمان هەیە.

بەڕێز پەریخـــان مــەحــمــود عــەبدولقـــادر:

بەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

٣- پەلەوەر، مـریشک، قـەل، قـاز، مـراوی، دانەی لە ٣٪ مـان داناوە نرخـەکـەی دوو دینـارە، بۆ دەرەوەی هەرێم نییە.

٤- جوجەڵە، مریشک، قەل، قاز، مراوی دانەی ئێمە هەموومان فەرامۆش کردووە بەرەزامەندی لەگەڵ وەزارەتا بۆ هاندانی هاتنی مریشک وئەوانە.

٥- ماسی زیندو و پرۆژەی بەخێو کردنی هەمووی فەرامۆش کراوە.

٦- گـا، مـانگا، گـۆلک، دانەی لە ٣٪ ی ڕێژەکـەی «١٠٠» دینار بۆ ناو هەرێم، بۆ دەرەوەی هەرێم فت کـراوە. ٧- گـامـیش دانەی لە ٣٪ ڕێژەکـەی «٢٠٠» دینار بۆ ناو هەرێم، بۆ دەرەوەی هەرێم فت کراوە. ٨- بەراز بابەتی کـێـوی ومـاڵداری، ئەوە کـردوومـانە بە «١٠٠» دینار بەڵام نسبەکە«٠٪» هیچ نییە، سوپاس.

بەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن:

(٨)ە کە بیخوێنیتەوە (بەراز) بابەتی کێوی ومالیکراو.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری:

بەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

کێوی نییە کەوییە، ماڵی، واتا ئەوانەی کە ماڵین، سوپاس.

بەڕێز پەریخـــان مــەحــمــود عــەبدولقـــادر:

بەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

ئەوە لەو حـالـەتە لە ٣٪ ی ڕێژەکـە «١٠٠» دینارە، بۆ دەرەوەی هەرێم «٢٠٠» دینارمـان داناوە، سوپاس.

بەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن:

چییان داناوە؟«٢٠٠» دینار بۆ دەرەوەی هەرێم؟

بەڕێز پەریخـــان مــەحــمــود عــەبدولقـــادر:

بەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

بەڵێ، نرخ، ئەوە ئیـتـفـاقـە لەگـەڵ وەزارەتا. ٩- کـودەرە، بێـچـووە بەراز بۆ پرۆژەی بەخـێـوکـردن بەهەمـــان شـێـوەی ئەو دوو حـــالـەتە، ١٠- شـــانە هەنگی عـــەلەی خـــۆمـــانە دانەی لە ٢٪ ڕێژەکەی«١٠»دینار هاتنە ژوورەوەی بۆ ناو هەرێم باقی هەمووی فت کراوە، «٥٠» دینار مەبەست وایە ڕێژەکەمان لابردووە.

بەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن:

ئەوەی شانە هەنگەکە، «١٠» لەسەر یەک نوسراوە شانە هەنگ عەلەی خۆمانە ئەگەر بەهەڵە نەم خوێندبێتەوە.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

عەلەی خۆمانە، واتا ئەوەی کە لەوڵاتی خۆمان دێتە بەرهەم نەک ئەوەی لەدەرەوەی هەرێم دێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بۆ دەرەوەی هەرێم نییە، عەلەی خۆمانە وانییە؟.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ بۆ دەرەوەی هەرێم«٥٠» دینارە وەلە ١٠٪یە.

١١- شانە هەنگ لە ناو سندوق دانە لە ٢٪ ڕێژەکەی بۆ ناوەوەی هەرێم «٢٥» دینارە بۆ دەرەوە ڕێژەکەی لە ١٥٪ ئەکات، ونرخەکەشی (١٥٠) دینارە. ١٢- هەندێ بابەتی کەوی تر دانە لە ٣٪ «٢٥» دینار، بۆ دەرەوەی هەرێم لە ١٠٪یە.

جا تێبینیەک لەخوارەوە هەیە ئەگەر سەیری بکەن. جەنابتان ئاژەڵە کە لە ٢٥٪ باجی دەخرێتە سەر ئەگەر بێچووی لەگەڵدا بوو، بەڵام خاڵی دووم بەپێکهاتن لەگەڵ وەزارەتا فتمان کردووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەمە بەشی یەک تەواو بوو، ئەگەر چ تێبینیەک هەیە لەسەر بەشی یەک فەرموون؟

بەڕێز حەسەن حەمید رەحیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دوو کەم وکووڕی تێدایە، یەکیان کە ڕوێشکی تیا نییە، ئەوی تر بەراستی کەریان بردۆتە ریزی ئێستر ومایین وئەوانە، وەبۆتە ووڵاخی بەرزە ئەوە ووڵاخی بەرزە نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تکایە ناوەکان بنووسن. دیارە ئەم بەڕێزانە ئەیانەوێت قسە بکەن. کاک حەسەن، کاک ئەحمەد، کاک شەوکەت، کاک شێخ یحیی، محسن خالید، مامۆستا مەلا محەمەد تاهیر.

بەڕێز موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وابزانم لە ناوەکانا هات، ناوی بەران یان ناوی بەرازی تێدا بوو، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەرازە.

بەڕێز موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەوە بۆ هاوردە (ئیستیرادە) یان بۆ دەرکردە (تەصدیرە)، بۆ کامیانە؟

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بۆ ناو هەرێمە.

بەڕێز موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

واتا بهێنرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەڵێ.

بەڕێز موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

جاهێنانی بەراز بۆ دەولەتێکی ئیسلامی وابزانم رەوانییە سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

شتی تریشی تێدا هەیە کەلە حەرامەکانن.

بەڕێز موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

جا ئەوە، هەر لە محرماتی رووت نییە، وائەزانم ئەبێتە هۆی لاواز بوونی رەوشت وغیرەتی مرۆڤ، سوپاس.

بەڕێز شەوکەت حاجی موشیر ئەحمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هەمومان ئەزانین کە وەزعی ولاتی ئێمە وێران کراوە لە رووی ئاژەڵ دارییەوە بەتایبەتی ئەنفال زۆربەی زۆری ئاژەڵی کوردستانی بەتالان برد، بۆیە من پێشنیاز دەکەم باجی گومرگ لەسەر ئەو ئاژەڵانەی کە دێنە ناو کوردستان زۆر کەم بکرێتەوە یان هەڵگیرێت بۆ ماوەی ساڵێک، بۆ ئەوەی زیاتر بتواندرێت ولاتەکەمان ئاوەدان بکرێتەوە بەئاژەڵ داری. خاڵی دووەم ئەوانەی فت کراون بۆ دەرەوە ئەو مەسەلەیە روون نییە، واتا قەدەغە کراون یان ئەوەیە کە هەر کەسی بیبات ئازادە؟ حەقە لە دواییدا دەربارەی ئەو شتانەی کەوا روون نینە وەکو پێشنیارێک ئاماژەی بۆ بکات کەوا قەدەغەیە، سوپاس.

بەڕێز یەحیا محەمەد عەبدولکەریم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دەربارەی خاڵی دووەم وەبۆ هاتنی ئاژەڵ بۆ ناو هەرێم بەراستی منیش لەگەڵ رای کاک شەوکەت

دام کە کەمتر بکرێتەوە زۆر باشترە. دەربارەی دەرچوونیشی دوێنیش باسمان کرد لەگەڵ برادەرانی نوێنەری وەزارەتی ئابووری، بەراستی ئەمرۆ جوڵانەوەیەکی بازرگانیی بەهێز دروست بووە کە ئاژەڵ دێت وئەڕوات. خەڵکێکی زۆری سەرقاڵ کردووە داهاتێکی باشی هەیە بۆ خەڵکەکە وبۆ حکومەتی هەرێمیش، لەبەر ئەوە من پێشنیار ئەکەم بەراستی ئەو پێشنیارەی وەزارەتی ئابووری «٢٠٠» دینار بۆ هەر سەرێک فەرامۆش نەکرێ وبمێنێ، بۆ ئەوەی گومرگەکە بەهێز تریش بێ، سوپاس.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پرسیارەکەی من بۆ برای بەڕێزم وەزیری داراییە، ئێمە لە ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان دا بڕیارێکمان هەیە هەندێ شت نەنێرینە دەرەوە، بەڵام بەلای منەوە مانای ئەوە نییە ئێمە تەعریفەی بۆ دانەنێین، چونکە ئەوە بڕیارێکی کاتییە، سوپاس.

بەڕێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یەکەم من حەزم دەکرد کەوا ئەو خشتەیە وەکو هەیە بەلانی کەمەوە هەر ڕێزێک دوو خشتەی تیا بوایە، بۆ ئەوەی کە مرۆڤ حاڵی بوایە کە واتامان لە کێیە، ئێستا ئێمە لەسەر «١و٨» دەنگدانێکمان کرد نەمان زانی مەسەلە چییە؟ لەڕاستیدا من نازانم بەندی «١و٢و٨» چی بوو دەنگمان لەسەری دا. نەبوونی خشتەکە لە ناو برایانا وابزانم وەکو کەم وکورتییەک وایە، دووەمیش ئەوەی کە بۆ (ئیستیرادو تەصدیر)ە، ئێمە ناڵێین مەسەلە ئەگەر بەراز بێنن بۆ خواردن، ئەوە بۆ هەندێ نەبوو، (چەک چەکیلە)ی تیا بوایە باشتر بوو، سوپاس.

بەڕێز ئەحمەد تاهیر ئەحمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی ڕاستی بێ ئێمە ئەندامان خشتەکەمان لا نییە، بەلای کەمی هەندێ ئەندامان لایان بوایە، نازانین درێژەی چییە کەدەست بڵنددەکات نازانین بۆچی دەستی بڵند دەکات. پاشان ئەو ئاژەڵەی کە دەچێتە دەرەوە کەم بکرێتەوە گەلێ باشترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خشتەکە بەش بەش هاتووە، بەشێکی گەیشتوتە لیژنەی ئابووری، ئەمڕۆش دانیشتنمان هەبوو و بەبەرژەوەندمان زانی کە لەم دانیشتنەدا گفتوگۆ لەسەر ئەوە بکەین کە ئێستاکە هەیەو، «٦» لاپەڕەیە ئێمە بۆ دانیشتنی ئایندە بێگومان لە دارایی داوا ئەکەین کەبۆمان چاپ بکات وبۆمانی بنێرێ. هەر وەزارەتێ ئەگەر قانونێ شتێکی هەبێت ئەبێ خۆی بەلانی کەمی «١٠٥» دانە بنێرێت بۆ پەرلەمان ئەوە تەقلیدە، چونکە ئەوە ئیشی ئەوانەو ئێمە لێرە ناتوانین ئەوە بکەین، بەڵام ئەمرۆ

بەو شێوەیە ئەی بەینە سەر. خاڵی «٢»، بڕیاری پەرلەمان مان هەیە کە هەندێ شت قەدەغەیە ئەوانیش روونیان کردۆتەوە کە رەسمی بۆ دانێن.

بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا/ جێگری سەرۆک:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

یەکەم خاڵی ئەوەیە کە من لەگەڵ ئەوەدام ناوی بەراز لابیرێت، واتا ئا ئاوا بەزەقی نەیەت بۆی هەیە هێنانی بەراز لەگەڵ ئاژەڵی ترا باس بکرێت. دووەم ئەو بۆ چوونە راستە ئێمە چونکی ئاژەڵمان پێ لازمە بەراستی بێت بۆ کوردستان هانی ئەوە ئەدەین، حەق نییە رەسم وەربگرین لە سەر ئەو خەڵکانەی کە ئاژەڵ دێنن بۆ کوردستان. سێ یەم راستە ئێمە بڕیاریکمان هەیە کە ئاژەڵ ئێستا نەچیتە دەرەوە، لەو شتە کە باسمان کرد لەوەختی خۆیا داوامان لە بەڕێز وەزیری دارایی کرد کە لەگەڵ ئەوەی کە پابەند دەبێ بەو بڕیاری پەرلەمانە بۆ قەدەغە کردنی ئەوە، لە پاشا سیاسەی ترانزێت دەرس بکەن وشتێکیش پێشکەش پەرلەمان بکەن وئەوە رەنگە تەعریفە دابنێ بۆ چوونە دەرەوە، بتوانێت چارەی بکات لە سەر بەرژەوەندی کوردستان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەڕێز وەزیری دارایی، دەربارەی ئەو وەرگرتنی وشەی بەراز چی دەڵێن؟

بەڕێز شێخ دارۆ شێخ نوری/وەزیری دارایی وئابووری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

چەند پرسیارێک کرا لەلایەن بەڕێزانەوە، ئەگەر بەباشی بزانن من وەڵامیان ئەدەمەوە ولەوەشا باسێکی ئەو مەسەلەی بەرازیش ئەکەم. نیوە سوعبەت ونیوە ڕاست باسی ئەوەیان کرد بۆ ناوی کەروێشکی تیا نییە؟ ئەوە پێم وایە ئەو تەعریفەیە بەپلەی یەکەم شتە بنچینەییەکانی گرتووە، زۆر پەلەوەری تریش هەنە کە ناویان نەهاتووە لە بەر ئەوە لە خاڵی (١٢) ما نووسراوە هەندێ بابەتی کەوی تر، واتا ئەو شتانەی کە لەم قانونە ناوی نەهاتووە ئەوە هۆکەی روونە، لە بەر ئەوەیە ئێمە لە کوردستان برایانی مەسیحی لەگەڵمانا ئەژین کە ئەوانە بەپێی ئاینی خۆیان کەئاینێکی ئاسمانییە ئەو گۆشتە یان لێ قەدەغە نەکراوە وئێمەش وەکو حکومەتی هەرێمی کوردستان رێمان لە هیچ کەمایەتێکی ئایینی نەگرتووە کە بەپێی بۆ چوون وموقەدەساتی خۆیان کار نەکەن، ئەوان کە پێویستیان بەوە بوو ئەو جۆرە گۆشتە بهێنن بۆ ناو کوردستان ئەبێت لە تەعریفەکەی ئێمە شتێک هەبێت بۆ ئەوەی مەئموورەکە بزانێت چۆن موعامەلە لەگەڵ ئەو ئاژەڵەدا بکات کە هاتۆتە بەردەمی، خۆ ئەگەر لای بەرین ئەبێ بە شێوەیەک لە شێوەکان ئاماژەی پێ بکرێت، چونکە مەسەلەکە ئەوە نییە وشەکە وشەیێکی نەفرەت لێ کراو بێت، مەسەلەیەکە ئاینی ئیسلام قەدەغەی خواردنی کردووە ئێمە نایخوین، ئەگەر یەکێکی کە خواردی وئیستیرادی کرد وهێنای، ئایا ئێمە قەدەغەی نەکەین؟ یا ئەبێ ئەو جۆرە ئاژەڵە بۆ ئەو خەڵکانە بێتە کوردستانەوە ئەوە ئەگەڕێتەوە بۆ ئێوەی بەڕێز چۆنی بەباش دەزانن بڕیار بدەن، سوپاس.

بەڕێز مەلا مەحمود فندی دێرەشەوی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بێگومان پەرلەمان دەبینن، وەکو لێپرسراوی میللەتی کوردە لە هەموو روویەکەوە نەک تەنیا لانی ئابووری، راستە حکومەتێکی نوێیە بێ بنەماو بونیادە لەلانی، ئابوورییەوە مردووە، بەلأم پێویستە ئەم میللەتەی لە «٩٨٪»ی موسوڵمانە هەموو لانێکی ژیانی گرنگی پێ بدرێت جێگەی داخ وبرینە ئابووری ئەو میللەتە وحکومەتەی کورد لەسەر داهاتی گومرگ راوەستاوە.

٢- ئەو میللەتەی کە «٩٨٪»ی موسوڵمانە، ئەو شتانەی حەرامن و دژی رەوشتی مرۆڤایەتین، بەراستی تەشریع نەکراون کەسیش پشتیوانی لێ نەکردووە مرۆیەک حەرامی بخوات ئەوە شتێکە، بەلأم وەکو پەرلەمانی کوردی تەشریعی قانون لە سەر حەرام وحەلال بکات ئەوە شتەکی ترە، تکای ئێمە ئەوەیە تەنها بەقسە رستەی دیموکراسی وئازادی نەگرن وراستی وجەوهەری ئازادی و دیموکراتی وون بکەن، من ئەوە زۆر بەگران دەبینم، وئێمە خەسارەتێکی گەورە دەکەین، ئەگەر بەو شێوەیە بڕوات، هەر گوندێکی موسڵمان وفەلە، دراوسێی یەکتر بن، فەلەکان ئاگاداری هەستی میللەتی کورد وموسوڵمان دەکەن، ئەوان لەو ئامانەنەی کە بەرازی تیادا دەخۆن، خواردنی نادەنە موسوڵمانان، ئەوە ژیانی کۆمەلآیەتییە، لەگەڵ یەک ژیای نە، بۆ ئێمە تەشریعەک بکەین دژی ٩٨٪ی بیروباوەڕی خەڵکی بین؟ جارەکی تر من رێزو سوپاسم هەیە، تکا دەکەم ئەم شتانە دیسان لە هەموو روویەکەوە تیرو خەنجەری ژەهراوی لە میللەتی کورد ئەدەن، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێز وەزیری دارایی فەرمووی لە تەرجومە هەندێک هەڵە هەیە دەربارەی ژمارە «١٠-١١-شانەهەنگ، بەخۆی مەبەستی کوورە هەنگە چ عەلەی خۆمان بێ یان لە ناو صندوق بێ ئەوە کاتێک لە (پەرلەمان) چاپ دەبێ پێویستە چارەسەر بکرێ ئەو گۆڕانکارییەی تیادا بێ. دەربارەی بەراز راستە تا ئێستا هێنانی بەراز بۆ کوردستان رووی نەداوە، لیژنەی دارایی پێشنیار دەکات کە وشەی بەراز لێرە فتبکرێ، کە دێ ینە سەر شمەکی خۆراکی گۆشت، گۆشتی بەرازیش دەگرێتەوە، کە گۆشتی بەرازیش بێنی لە ناو گۆشتەکانی تر ئاساییە، گرفتی برادەرانی دیانیش چارەسەر دەبێ، من وا پێشنیار دەکەم ئەو وشەیە فت بکرێ، رەئیش ئی بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن وئەندامانی پەرلەمانە، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشنیارێکی زۆر بەجێیە، ئەگەر پێویست بکات چۆن هاتووە لە خالی«١٢»دا دەڵێ هەندێ

بابەتی کێوی تر بشنووسرێ هەندێ بابەتی ماڵی تر لە کێوی وماڵی دوو وشەی وا زیاد بکرێ هەموو شتەکان دەگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەراستیدا ئەوەی مامۆستایان باسیان کرد برایانی تریش لێرە جەختیان لەسەر کرد ولە لیژنەی قانونی وەزارەتیش، ئەوە شتێکی بەجێیەو، هەندێ شت لەگەڵ ئێمەدا ناگونجێ دەبێ ئاگاداری وەزعەکە بکەین، بۆ برایانی دیان وخەڵکی تریش ئەوە مۆڵەتیان پێ دراوە ئەو شتە بکەن ئێوەش دەزانن یاساکانمان لە ژێر میکرۆسکوپدانە، با کارێکی وانەکەین کە سبەی خوانەخواستە گلەییمان لێ بکەن وبلێین ئەوانە دژی مافی مرۆڤن. بەڵام ئەوە ئەمە ناگەینی کە ئێمە نەتوانین چارەی ئەو بابەتە بکەین، بەڵام ئایا برادەرانی دیان لاریان نییە، کاک فرەنسۆ لێرە نییە فەرموو کاک شمائیل.

بەڕێز شمائیل ننۆ بنیامین:

السيد رئيس المجلس المحترم.

لدي فقط تعقيب واحد على كلام الاستاذ محمود دێرشەوی عن النسبة. انا اعتقد في الوقت الحالي نحن موجودين في كوردستان كبنديان «ماادري هكذا يسموننا» يعني كتعبير الاسلام، اعتقد نحن اكثر من النسبة التي يتحدث عنها الاستاذ، حاليا نحن كاشوريين استطيع القول انه ٧٠٪ الموجود في بغداد والموصل هم اصلهم من المنطقة هذه دائما نركز على هذه المسألة بأننا نتأمل اليوم الذي يرجعون فيه الى المنطقة فهذه النسبة قليلة جدا «٢٪» النسبة حاليا نحن قليلون جدا لكن اكثر من «٢٪» ومسألة البرلمان عندما يشرع القوانين، يشرع لكل الناس الموجودين هنا. الاسلام اذا حرم الخنزير فالمفروض ذلك الانسان يلتزم بهذه المسألة. لا استطيع ان احرم شخص من شئ هو حلال له، لان هذا يصبح نوع من الاضطهاد لكن ما هو محرم عليه، المفروض هو لا يتعامل مع هذه المسألة، يلتزم بهذا ايمانا، وما يتعامل بهذه المسألة لكن لايجوز التأكيد على منع هذه المسألة بالنسبة لناس تعتبر مسألة عادية لهم، شكرا.

بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا/ جێگری سەرۆک:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ببورن من بەراستی پێشنیارەکەم کرد کە ئەڵێین باس نەکرێت مانای ئەوە نییە بەراز قەدەغە بکرێت، ئێمە ئەڵێین باس نەکرێت ئەوجا باس نەکرێت مانای ئەوە نییە بڕیارێک دراوە کە ئەو پێشنیارە ئەوە بوو کە قەدەغە بکرێت وخەڵکی تر بگرێتەوە بەو شێوەیەی کە برادەر شمائیل باسی کرد، بەڵام زۆر شت هەیە پێویست نییە، ئەگەر بێینە سەر تەیروتەوار سویسکەشمان باس نەکردووە، فندە گولەشمان باس نەکردووە، مەرجیش نییە ئەوە باس بکەین، سوپاس.

بەڕێز شـــمـــائیل نـنو بنیـــامین:

السـيـد رئيس المجلس المحـتـرم.

ماكو اي مانع بالنسبة لملاحظة الاستاذ نژاد ، وشكراً.

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن:

دیارە بۆ برادەرانیش روون بۆوەو، ئەوانیش لاریـان نییـە بەو شـێـوەیە بێ كـە لیـژنەی ئابووری پێشنیاری كردووە ئەوە پاشان لە كاتی دارشتندا برادەرانی صیاغە ئەو برگەیە زیاد بكەن ولیژنەی ئابووری بیخاتە جێگەی پێویستی خۆی، مادام وایە برگەی هەشت ئەو وشەی لێ هەڵئەگرین، ...

فەرموو كاك جەمیل.

بەڕێز جـەمـیـل عـەبدی سندی:

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

مادەی «٨و٩»هەڵدەگیرێن وفت دەكرێن، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن:

سوپاسـتان دەكەین وابزانم بـابەتەكە روونە. بابێینەوە سەر ئەو مادەیە خۆی. پاش ئەو تبینییانەی بەش یەكەم. كێ لەگەڵ ئەوەیە ئەم بەندە وەكو خۆی بمێنێتەوە كە خوێنرایەوە؟ دەست بەرز كرایەوە. كێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ پەسەند كرا.

بەڕێز مـوحـسێن خـالـیـد مـسـتـەفـا:

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

ناوەكە نامێنێ ئەزانین بنەمایەكی ئێمە هەیە ئەڵێن حیلە شەرعی، مەبەستەكەی مامۆستا مەلا مەحمود و ئێمە كە عەرزمان كردن تەنها یەك خاڵە وتكامان وایە یەك وشەیەو گوێمان بۆ بگرن هەر بابەتێك ببێتە بنەمایەك بۆ ئەوەی حەڵاڵكردنی حەرامێكی تیا بكرێت، ئێمە سبەینێ خەڵكانێك گازاندەمان لێ ئەكەن وەكو ئەو یاسایەی لە پێشەوە دەركراو تا ئێستاش فلسێك یارمەتی ئابووری بۆ كوردستان نەهاتووە، ئێمەش عەقڵمان پێ ئەشكێت ئەزانین بەئیشارەت هاتووە ئایا ئەو برایانە بەدیانەتی خۆیان ئەتوانن رازی بن بەوەی هاتووە؟ كە هەتا بە ضمنییش بنووسرێت ئەم بەرازە بۆ خواردنی ئەوانە؟ ئەگەر رازین ئێمەش لاریمان نییە بێ پێچ وپەنا بارێك وپێك بنووسرێت بۆ ئەوانە، ئێمە شتێك بەنیسبەت ئاینی ئیسلامییەوە لامان حەڵاڵ بێت ئەوە هەر شانازی پێوە ئەكەین، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن:

جەنابت ئەتەوێ حەڵاڵی بكەی؟!.

بەڕێز مـوحـسێن خـالـیـد مـسـتـەفـا:

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

نەخێر، ئەمەوێ ئەو بابەتانەی كە هەنە بەدەلالەتی ضمنیش بێت یان بە صراحەت بێت، جیاوازی نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەڵێ، جا مامۆستا کە ئێمە ئەڵێین گۆشت وئەوی تر کە ئێستا وارێککەوتن کە ئەوەندە ڕەسمی لە سەر بێت، ئەگەر خوانە خواستە، کەسێک گۆشتی بەرازی هێنا. بۆ برادەرێک کە شەرع ڕێگای ئەدا بەئاینی خۆی بیخوات ئەو کاتە ئەتوانێت، ئێمە گرنگ ئەوەیە لە قانونەکەمانا شتێکی وا نەبێت کە ئەو شێوازەی لە سەر بێت وەکو ئێوە وبرادەرانی تریش باستان کرد ئەوە لە سەر ئێمەیەو ئەوە حەلاڵکردنی حەرام نییە لە شەرعی ئیسلام، چونکە ئەگەر لەقانونەکەی ئێمەدا نەڵێ فلان مادە بێتە ژوورەوە بەو ڕەسمە وادەزانم خۆی هەر هەویشە وپێویستیش ناکات ئیستیرادی کا، خۆ ئەوەندە ڕێگاش زۆرە بێنین هەر پێویست بەوە ناکات، دوای ئەوە کوردستانیش پڕی لە بەرازە بۆ خۆی ئەیکوژێ وئەیخوات ئەگەر وای لێ هات، گرنگ ئەوەیە شێوازەکە ڕوون بێ، سبەی ئێوەو ئەندامانی پەرلەمان (موحریج) نەبن لە بەرامبەر کارێکی وەهادا، هەر چەندە باوەڕناکەم لە یاسادا (ئیحراج) لە هەندێک شت هەبێت، چونکە وەکو گۆتم ئێمە ئەم یاسایە تەشریع ئەکەین بۆ هەموو خەڵکی کوردستان، ئەبێت ئاگاداری هەندێک شتیش بکەین، بەڵام بە شێوەیەکی وا کە کار لەزۆرینە نەکات، واتا ئەبێ ئاگاداری زۆرینەو کەمایەتی لەو وڵاتەدا بکەین. ناکرێ یاساکانمان بەو زەقیە بن کە سبەی خوانە خواستا قسەمان بێتە سەر، ئەوە وابزانم چارەیێکی مام ناوەندییە هەمووی پێ ڕازی ئەبن وهیچ گرفتێک لەوە دا نییە، مامۆستا ئەگەر مرۆڤ بیەوێ ئەوە بکات هەر ئەی کات. وادەزانم ئێستا باشە بەیاری خوا کەس (موحریج) نابێت و بوارێکی وانادرێت کە ئەوەی جەنابت فەرمووت بەو شێوەیە بێت، ئەوە وەزارەتی دارایی خۆشیان لەو رایەدان، دێینەوە سەر بەشی «٢».

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی/٢/ تایەو چووپ، تایەی ماکینەی قەبارە ٤٩×١٧ پێوەر جووت ڕێژەکەی ٥و٢٪ باجە ا د «٥٥٠» دینارە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە بەشی دووە؟

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ بەشی «٢» برگەی یەکە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زەحمەت نەبێ ئەگەر جارێکی تر بیخوێنیتەوە.

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قەبارە ٤٩×١٧ جووت ڕێژەکەی ٥و٢ ٪ باج ٥٥٠ دینار بۆ ناو هەرێم بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥ ٪ باجەکەش ١١٠٠ دینار.

تایەی حەفارە ٢٧×٣٩ جووت «٦٠٠» دینار بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥ ٪ باجەکە ١٢٠٠ دینار.

٣- تایەی مەکینە قەبارەکەی ٢٣٠٠×٣٥ جووت ڕێژەکەی ٥و٢ ٪ باجەکە بۆ ناو هەرێم ٥٥٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژەکەی ٥ ٪ باجەکەی ١١٠٠ دینارە.

٤- تایەی مەکینە دەرنەپول تایبەت ١٧٠٠×٣٢ جووت ٥و٢ ٪ باجەکەی بۆ ناوەوەی هەرێم ٥٠٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ڕیژەکەی ٥ ٪ وە «١٠٠٠» دینار باجەکەیەتی.

٥- تایەی مەکینەی حەفارە وجۆری تر ٢١٠٠×٣٠ وە ٣٥ جووت ڕێژەی بۆ ناو هەرێم ٥و٢ ٪ باجەکەی ٥٠٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژەکەی ٥ ٪ وەباجەکەی «١٠٠٠» دینارە.

٦- تایەی مەکینە سکرێ بێر جۆری تر ١٦×٣٠ وە ٢١٥ جووت بۆ ناوەوەی هەرێم ڕێژەکەی لە ٥و٢ ٪ وباجەکەی ٤٧٥ دینار بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژەکەی ٥ ٪ باجەکەی ٩٥٠ دینارە.

٧- تایەی مەکینە هەر بەهەمان شێوە قەبارەکەی ١٤×٢٠ وە ٢١٥ جووت ڕێژەکەی بۆ ناو هەرێم ٥و٢ ٪ باجەکەی «٤٥٠» دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ٥ ٪ باجەکەی ٩٠٠ دینارە.

٨- تایەی شوڤل قەبارە «٨٠» قەبارەکەی ٣٨×٢٥ جووت ڕێژەکەی بۆ ناو هەرێم ٥و٢ ٪ باجەکەی ٤٥٠ دینارە. سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لە ٢.٥ ٪ ڕێژەکەیەتی؟

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ.. ئەوەمان گۆڕیوە.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەرێک کەوتن ئەوەمان گۆڕیوە، سوپاس.

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ لەگەڵ وەزارەتا بەرێک کەوتن گۆڕیومانە، بۆ دەرەوەی هەرێم ٥ ٪ وەباجەکەشی «٩٠٠» دینارە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باجەکەی لە ٥و٢ ٪ چەندە بۆ ناو هەرێم؟

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

٤٥٠ دینارە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بۆ دەرەوە لە ٥٪ ، بەڵێ... فەرموو؟

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

باجەکەش ٩٠٠ دینارە.

٩ - تایەی شۆڤەڵ قەبارە «٨٠» ١٥×٣٤١ وە «١٤» جووت بۆ ناو هەرێم رێژەکەی لە ٥و٢٪ باجەکەی «٤٢٥» دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم رێژەکەی لە ٥٪ نرخەکەی ٨٥٠ دینارە.

١٠- تایەی شۆڤەڵ قەبارە «٨٠» بەهەمان شێوە «٥و٢٠×٢٥» جووت بۆ ناوەوەی هەرێم رێژەکەی ٥و٢ باجەکەی ونرخەکەی ٤٢٥ دینارە، بۆ دەرەوەی هەرێم ٥٪ وباجەکەی ٨٥٠ دینارە.

١١- تایەی شۆڤەڵ قەبارە «٧٠» (٥و١٧×٢٥) جووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥و٢٪ رێژەکەی وباجەکەی «٤٢٥» دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم رێژەکەی لە ٥٪ وەباجەکەی ٨٥٠ دینارە.

١٢- تایەی تراکتۆری کشتوکاڵی گەورە «١٨×٣٨» جووت رێژە بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥و٢٪ باجەکەی ٤٠٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥٪ «٨٠٠ دینار» باجەکەیەتی.

١٣- تایەی تراکتۆری کتشوکاڵی ناوەندی ١٤×٣٤١ جووت بۆناوەوەی هەرێم لە ٥و٢٪ رێژەکەی وباجەکەی «٣٥٠» دینارە، بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥٪ رێژەکەی وباجەکەی ٧٠٠ دینارە.

١٤- تایەی مەکینەی گرێدەر ١٣٠٠ وە ١٤٠٠×٢٤ جووت رێژەکەی بۆ ناو هەرێم لە ٥و٢٪ وباجەکەی «٤٠٠» دینارە، بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥٪ وباجەکەی ٨٠٠ دینارە.

١٥- تایەی لۆری گەورە ١٢٠٠×١٤ جووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥و٢٪ رێژەکەی، باجەکەشی ٣٠٠ دینارە، بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥٪ رێژەکەی، باجەکەی «٦٠٠» دینارە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باجەکەی ٨٠٠ دینار ئەمێنێتەوە.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

باجەکەی ٦٠٠ دینارە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەڵام ئەگەر زەحمەت نەبێت رێژەکەی ٥و٢٪ە؟

بەڕێز پەریخـــان مـــەحـــمـــود عـــەبدولقـــادر:

بـەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــــەن.

بۆ ناوەوەی هەرێم ٥و٢ ٪ ە، بەڵام بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥ ٪.

بـەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــــەن:

نرخەکەی چەندە؟ باجەکەی چەندە؟ ٥و٢ ٪ باجەکەی چەندە؟

بەڕێز پەریخـــان مـــەحـــمـــود عـــەبدولقـــادر:

بـەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــــەن.

بۆ ناو هەرێم باجەکەی «٣٠٠» دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ٦٠٠ دینارە، سوپاس.

بـەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــــەن:

١٦- ڕێژەکەی «٥و٢» لە ٥ ٪؟

بەڕێز پەریخـــان مـــەحـــمـــود عـــەبدولقـــادر:

بـەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــــەن.

١٦- تایەی لۆری بابەتی کـشـتـوکـاڵی «١٠٠٠×٢٤» جـووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥ر٢ ٪ باجەکەی «٢٣٠» دینارە.

بـەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــــەن:

«٢٣٠» دینار؟ تکایە تۆزێ لەسەرخۆ ژمارەکان بخوێنەوە.

بەڕێز پەریخـــان مـــەحـــمـــود عـــەبدولقـــادر:

بـەڕێـز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــــەن.

بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥ ٪ باجەکەی «٤٦٠» دینارە.

١٧- تایەی لۆری ڕیم سەلاحەدین ٩٠٠×٢٠ جووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥و٢ باجەکەی ٢١٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥ ٪ باجەکەی ٤٢٠دینارە.

١٨ تایەی لۆری ڕیم سەلاحەدین ٨٢٥×٢٠ جووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥ر٢ ٪ باجەکەی ٢٠٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥ ٪ باجەکەی ٤٠٠ دینارە.

١٩ تایەی مەکینەی ڕیم سەلاحەدین ٧٥٠×٢٠ جووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥ر٢ ٪ باجەکەی ١٨٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ٣٦٠ دینارە بەڕێژەی لە ٥ ٪ ە.

٢٠- تایەی لۆری ڕیم پیکاب ٦٥×٢٠ جووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥ر٢ ٪ باجەکەی ١٥٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥ ٪ باجەکەی ٣٠٠ دینارە.

تێبینی: حەز دەکەم یەک خاڵ هەیە ئێمە لێرە ڕوونی کەینەوە بەپێکهاتن لەگەڵ وەزارەتا بۆ ڕێژەکان لەسەر ئەوە ڕێککەوتین ئەوەمان کردووە وئەوان داواشیان کرد ئەو باجە تۆزێ زیاد بکرێت بەپێکهاتن ئەو زیاد کردنەش ڕووی داوە، سوپاس.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومــــــەن.

٢١- تایەی کۆستر ٦٠٠×١٦ جووت ڕێژەکەی بۆ ناو هەرێم ٤٪ باجەکەی ١٤٠دینار بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژە ٨٪ باج ٢٨٠ دینار.

٢٢- تایەی کوستەری جیپ «لان کرۆزەر» ٦٥٠×١٦ ڕێژەکەی بۆ ناو هەرێم لە ٤٪ باج ١٥٠ دینار بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژە لە ٨٪ باج ٣٠٠ دینار.

٢٣- تایەی لاندروڤەر وتۆنی «٧٠٠×١٦» جووت بۆ ناو هەرێم ڕێژە ٤٪ باج ١٦٠ دینار بۆ دەرەوەی هەرێم لە ڕێژەکەی ٨٪ باجەکەی ٣٢٠ دینارە.

٢٤- تایەی شوڤەر پیکاب، لاندکرۆزەر «٧٥٠×١٦» جووت بۆ ناو هەرێم ڕێژە ٤٪ باجی ١٧٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژەکەی لە ٨٪ باجەکەشی ٣٤٠ دینارە.

٢٥- تایەی شوڤەڵ پیکاپ پشتەوە «٨٢٥×١٦» جووت بۆ ناو هەرێم ڕێژەکەی لە ٤٪ باجەکەی ١٨٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژە لە ٨٪ باجەکەی ٣٦٠ دینارە.

٢٦= تایەی شوڤەڵ پیکاب تراکتۆر «٩٠٠×١٦» جووتی بۆ ناو هەرێم ڕێژە لە ٤٪ باج ١٩٠ دینار بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژە لە ٨٪ باجەکەی ٣٨٠ دینارە.

٢٧- تایەی تراکتۆر کشتوکاڵی «١٠٠٠×١٦» جووتی بۆ ناو هەرێم ڕێژە لە ٤٪ باج ٢٠٠ دینار بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژە لە ٨٪ باجەکەی ٤٠٠ دینارە.

هی پیشە سازی رافیعەی تایبەت «٥٥٠×١٥» جووت بۆ ناو هەرێم ڕێژەکەی لە ٢٪ باجەکە ١٥٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم لە ١٠٪ ڕێژەکەیەتی، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومــــــەن:

بوو بەچی ئەو پیشەسازی رافیعەیە؟

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومــــــەن.

خشتەکە بەشی/٢ ماددەی: تایەو چووپ دەخوێنینەوە لە ژمارە «٢٩» وە تا «٤٤»ی خوێندەوە، سوپاس.

بەڕێز پەریخـــان مـــەحـــمـــود عـــەبدولقـــادر:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومــــــەن.

لەخشتەکەدا مادەی: تایەو چووپ لە ژمارە «٤٥»ەوە دەخوێنێتەوە تا «٦٧» سوپاس.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومــــــەن.

بابەتی چووپ لەگەڵ بەشی تایەیە، ئەو بڕگەیەش بۆ بەڕێزتان دەخوێنمەوە، بەو پێکهاتنە هاتووە لە

نێوان لیژنەی دارایی وئابووری لەگەڵ وەزارەتی دارایی ئەم ژمارانە بسرێتەوە تەنها دوو برگە بمێنێ. برگەیەک باجی چوپ دەکاتە ١٠٪ لە باجی تایە خۆی بەرای ئێمە ئەو لە ١٠٪ زۆر بوو وەکو ٧٪یش کەم بوو، بەڵام برادەرانی وەزارەتی دارایی ووتیان بۆ حساباتی ئێمە ئاسان ترە. خاڵی دووەم، تایەو چۆپی بەکار هێنراو(کۆن) لە ٥٠٪ ی باجی تایبەتی خۆی هەبێت ئەوانی تر هەمووی فت ئەکرێت. ئێستا هەتا «٨٣» ئەوی تر فت ئەکرێت. لە جێگای ئەوە ئەو برگەیە دەنووسرێت «بۆ باجی چوپ رەئی وەزارەتی دارایی لە ١٠٪ رای ئێمە لە ٧٪ بوو، لە باجی تایەی تایبەتی خۆی و«٨٤» ئەبێتە برگەی دووەم ئەو تێبینیانەی تر فت دەکرێت واتا «٨٤» وەکو خۆی ئەمێنێتەوە، بەڵام ئەبێتە برگەی دووەم ژمارە یەک دەبێتە «٦٨» ئەوەی تر ئەبێتە «٦٩»ی زنجیرەکە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لە تێبینیەکاندا ئەوە جێگیر بکەن، یەکەم، دووەم ئەوەی «٨٤» تایەی کۆنە ئەویش بکەن بە تێبینییەک وتەواو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

چۆن مادەیەک دێت رەسمی دیاری دەکرێت، لە بەر ئەوە زنجیرەی بۆ دێنم، ٢/٦٨ باجی چوپ. ئەوەندە لە سەر باجی تایبەتی تایەی خۆی. ئەوی تر (٦٩) تایەو چوپی کۆن «المستعمل» ٥٠٪ باجی تایەی نوێی خۆی، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ ئەو دوو تێبینییە ئێمە لاریمان نییە، سوپاس.

بەڕێز عەدنان محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

گومان لەوەدا نییە کە یاسا تاریفەی گومرگی لە هەموو وولاتێکدا شتێکی زۆر گرنگە جێی خۆیەتی کە بایەخی پێ بدرێت بەتایبەتی کە ئێمە سەرچاوەی هەموو شتێکمان گومرگە. ئەوە بنەما بێت ئێمە وەکو هەر دوو فراکسیۆن رێک کەوتنمان لە سەر کرد ئەوەی وەعدەی تەعریفەی گومرگی ئایا نیسبەتەکان بەنرخ بێت بەرێژە بێت؟. بەرای من تازە ئەم دانیشتنە بەم شێوەیە بوو: یەکەم لە بەر ئەوەی برادەران ئەندامانی پەرلەمان نوسخەیان لە بەر دەستدا نییە. غەرق بوون لە کۆمەڵێک ژمارە دا هەتا گفتوگۆکەیان ئەگەر سەرنج بدەن شتێکی شکلی یە. من وام پێ باشە ئەگەر هەر لەتوانادا نەبێت کە هەر ئەندامەو نوسخەیەکی هەبێت با هەر فراکسیۆنە نوسخەیەکی هەبێت کە دێینە ناو پەرلەمان تێبینی ئەندامانی پەرلەمان لە سەر تێکڕایی شتەکەوە هەبێت، تێبینییەکانی لیژنەی ئابووری رەچاو بکرێت ودەنگی لە سەر بدرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وتمان دانیشتنی ئایینده وەزارەتی دارایی نوسخەی تەواومان بۆ لە چاپ دەدا، دوای ئەوە ئەوەی کە لە سەری ڕۆیشتووین تا ئێستا ئەو یاسایە دەبێت برگە، برگە بخوێندرێتەوە. پاشان برادەران ئەگەر چ تێبینیان نەبوو ئەوە دەنگی لە سەر ئەدەن. ئەم خشتەیە بەشێکە لەو خشتەیەی کە تا ئێستا هەمووی نەهاتووە. لاپەڕەشی زۆرە وچارمان نییە، بەدەست ئێمە نییە مەسەلەیەکی یاساییە، پرۆتۆکۆلییە، برادەران با تۆزێک نەفەسی خۆمان درێژ بکەین ولەوە ماندوو نەبین، ئەوە ئیشی ئێمەیە، مادە بە مادە بڕۆین. لەوانەیە برگەیەک یا ماددەیەک وەکو چۆن دوو سێ برگە هەموارکران، هی دیکەیشی هەموار بکرێن، ئەگەر نەخوێندرێتەوە لەوانەیە وابە ئاسانی دەرباز نەبین بە سەریدا، بۆیە وەکو وتم ئوسولە ئێمە کە خستمانە پرۆتۆکۆلی بەرنامەوە ئەبێت مادە بە مادە، بخوێندرێتەوە ولە پرۆتۆکۆلی ئێمەشدا تۆمار بکرێت.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پرسیارێکم لە لیژنەی دارایی وئابووری هەیە بەڕاستی دوو ووشەمان لەپێشە « باج ونرخ» بێگومان من ناچمە ناو درێژە پێدانی ناوخشتەکەوە چونکە هەرچەند بچمە ناویەوە ئەوە ووتراوە، بەڵام بۆ «باج ونرخ» چ پێوەرێکیان داناوە؟ یان کە ئەو رێژەیان داناوە مانای چییە؟ ئەوە بەگوێرەی عەقلە یا پێوەرێکی هەیە؟ پێم باش بوو ئەگەر پێوەری گومرگی ئێستا بوایە کەوەردەگیرێت چەند وەردەگیرێت ئەوە ببوایە پێوەر زیادەشی بۆ رێژکە بچووبا، سوپاس.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەرەئی من ووشەی (سیارات) وئەوانە هەمووی لابچێت. ماقوول نییە تایەی فلان وفلان. تایە بەقەبارە دەناسرێت. یا ناوی ئەو هەموو ئۆتۆمبیلانە هیچ پێویسیت نییە، ژمارەیان هەیە وهەموو ترۆمبیلەکانیان فت کردووە. دوو: ئەو ترومبێلانەی کە دێنە ژوورەوە فرسەتە بۆ وەزیری دارایی بەڵکو تاپلۆیان دەدەنێ (ادخال گومرگی مؤقت) بەڵکو لەو ئۆتۆمبیلە ژمارە بیانیانە رزگارمان دەبێت، سوپاس.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەرەوەی هەرێم یانی ناو حکومەتی ناوەندی و دەوڵەتی تریش ودانانی. باج واتا رێگەدان بەچوونە دەرەوەی. بەرای من نابێت بەهیچ جۆرێک رێگا بدرێت بە چوونی هیچ جۆرە شتێک کە بەکەڵکی زرێ پۆش وزیلی عەسکەری دێن، چونکە ئەو شمەکانەی کەبەکەڵکی زیلی عەسکەری یا دەبابە دێن لەهەمان کاتدا بەکەڵکی شوڤەڵ دێن. طبعا برا عەسکەریەکان درێژەی ئەوە دەزانن، سوپاس.

بەڕێز شـێـروان ناسح عـەبدوڵلا حـەیدەری:

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـوومـەن.

منیش هەمان قسەی کاکەرەشم هەیە، دەبێت رەسمی گومرگ بەگوێرەی قەبارەی تایەکە وەربگیرێت نەک لەسەر جۆری ئۆتۆمبیلەکە، چونکە لەوانەیە تایەی بەرازیلی بۆ کرۆنە دەست بدات و بۆ زۆر ئۆتۆمبیلی تریش دەبێت، سوپاس.

بەڕێز حـەسـەن حـەمـیـد رەحـیم:

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـوومـەن.

ئەو برادەرە قسەکەی زۆر راستە، ئەوکاتە تایەکانی تریش هەرزان دەبن هی قەمارە ولاندکرۆزەرو ئیتر، بەڵام لە جیاتی ئەوەی بڵێ تایەی بەرازیلی خۆی ژمارەیە (١٣و١٢ و ٧٥٠ بە ١٤) یە، واتا ژمارەکەیان بووترێت باشترە، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـوومـەن:

ئەگەر نەیان وتبایە تایەی بەرازیلی لەوانەیە بەژمارەکەی نەمان زانی با، بەڵام وەکو پرسیارێک یان پێشنیارێک بۆ وەزارەتی ئابووری، دەڵێین حەقە بۆ ئۆتۆمبیلی بەرازیلی ئاگامان لێ بێت، چونکە ئەو خەڵکە زیاتری دەستیان کورتە ورانەری تەکسی ناو بازاڕن، ئۆتۆمبیلەکانیان بەرازیلینە، تۆزێک ئاگاداری ناوەوە بکرابا لەوانەیە خراپ نەبێت ئەگەر بنووسرێ بەرازیلی، چونکە ئەگەر نەنوسرابا ئێمە بە ئاسانی هەستمان پێ نەدەکرد.

بەڕێز جـەمـیـل عـەبدی سندی:

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـوومـەن.

بەڕێز سەید حەسەن فەرمووی ئەوە نرخە یان باجە؟ ئەوە باجە، نرخ نییە. وفەرمووی پێوەر چییە بۆ دانانی ئەو ژمارانە؟ ئێمە دابەزینی نرخی دیناری عێراقیمان رەچاو کردووە. لە بەر ئەوە وئەوانە هەندێکیان (٥٠) دینار زیاد بووە، هەندێکیان (٣٠) دینار ئەو پەنجا وسیی دینارە ئەگەر قیاس بکەی بەنرخی دیناری عێراقی لەوانەیە ئەوەکەم بێت زیاد نەبێت. حەق بوو زیاتریش زیادمان کردبا، وەزارتی دارایی وئابووری کەناوی ئۆتۆمبیل دێنێ تەنیا بۆ«دەلالە»تە، بۆ رسوم، سوپاس.

بەڕێز دارو شـێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـوومـەن.

دەربارەی ئەوەی کە بۆچی ناوی ئۆتۆمبیل هاتووە لەگەڵ ژمارە؟، ئەوە ئەگەرێتەوە بۆ بازاری کوردستان. لە بازاری کوردستاندا ئەو خەڵکانەی کە بازرگانی تایە ئەکەن بە ئۆتۆمبێلەکان ئەیناسنەوە، ئێمە هەردووکیمان داناوە هەم ئۆتۆمبیلەکە هەم ژمارەکە لەرووە زانستی کەیەوە، ئەوە ژمارەکە هەیە وبۆ (١٠) جۆر ئۆتۆمبیل ئەبێت. لەرووی بازرگانیشەوە کە کابرا ووتی تایەی

بەرازیلیم هێناوە خۆی دڵنیا ئەبێت کە تایەی بەرازیلی باجەکەی چەندە لەناو تەعریفەکەدا، بۆ مەسەلەی تایەی بەرازیلی ئێمە بەووردی ئەو مەسەلەیەمان دەرس کردووە، چونکە پێم وایە ئێستا لەگەڵ نرخی بازارا سەیری بکەین ئەو باجە هەر هیچ نییە، چونکە ئێستا جووتی تایە زۆر گرانە لە بازاردا کەم تایە هەیە لە«٢٠٠٠» دینار کەمتر بێت لە بەر ئەوە کەسەیر بکرێت ئێمە جوتێک بە (٣٥٠) دینار لە ١٪ ی کەمتر لێ وەرنەگرین (١٣٠) دیناری لێ وەرئەگرین، لە بەر ئەوە یەکجار کەمە ئەو نیسبەتە ئەوە نییە کار بکاتە سەر نرخی تایە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

من ئەوە ناڵێم، من ئەڵێم بۆ تایەی ئۆتۆمبیلێکی کرۆنەی تایبەتی (١٢٠) دیناری لێ وەردەگیرێت کەچی ئۆتۆمبیلێکی بەرازیلی (١٣٠) دیناری لی وردەگیرێت لە کاتێکدا زۆربەی ئۆتۆمبیلە بەرازیلییەکان تاکسین و خاوەنەکانیان کەم دەرامەتن.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

حەز دەکەم سەرنج بدەیتە قەبارەی تایەکە، تایەی بەرازیلی قەبارەکەی (١٧٥)ە، بەڵام هی کرۆنا (١٦٥)ە لەبەر ئەوە کەمتری لێ وەردەگیرێ، چونکە لەرووی مادییەوە زیاتری تێچووە، سوپاس.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پرسیارێکم کرد وەڵامیان نەدامەوە ئێمە بەشداری تازەکردنەوەی سوپای عێراقی دەکەین، چونکە لەسەرچاوەیەکی باوەڕپێکراوەوە هاتووە دەڵێن ئەو لۆریانە، ئەو زیلانە کە تایەیان نوێ دەکرێنەوە ساڵ بە ساڵ هەمووی لە کوردستانەوە تایەیان بۆ دەچێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

لەگەڵ دارایی وەڵامی هەیە بۆ ئەم پرسیارە؟ .. نییە؟ ئێستا بەشی دووەم بەو چەند تێبینیەوە تەواو بوو. کێ لەگەڵ بەشی دووەمدایە لەگەڵ ئەو چەند تێبینییەدا کە جێگیر کراون وەکو خۆی بهێنێتەوە؟.. کێ لەگەڵ نییە؟... بەتێکرای دەنگ وەکو خۆی مایەوە. پاش ئەو دوو هەموارکردنەی کەلە سەری کرا. ئێستا یەک چارەگە سەعات پشوودەدەین دوایە ئەگەڕێینەوە.

(پاش پشوو)

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

برادەرانی هەر دوو کتلە تکایە ئاگاداری ئەندامان بکەنەوە لە پەرلەمان هەر ئەوە نییە بێن پێنج دەقیقە ئامادەبن لە پاشان بچنە دەرەوەو نەیەنەوە، ئەگەر لیژنەیان هەیە قەیدی ناکا، بەڵام برادەران هەن دێن چارەگێک یا نیو سەعات لێرە دادەنیشن وئەچن ئیتر نایەنەوە بەرەئی من ئەوە شتێکی

باش نییه، ئەگەر وابێت ئێمە ئەوانەش لە مەو دوا بەغائب حساب ئەکەین. چونکە ئامادەبوون واتا ئامادەبوونی دانیشتن تا تەواو ئەبێت، ئەگەر لیژنەیەک ئیشی پیویستێ یان ئیش خۆی ئەکات قەیدی نییە. بەڵام ئەوەی چەند دەقیقە دێت دائەنیشێ دوایی دەست بەرز ئەکاتەوە بۆ جگەرەیەک یا پشوێک ئیتر ناگەڕێتەوە. ئەو برادەرانەی کەوا ئەکەن ئێمە ناچار ئەبین ئەو پێنج دەقیقەی سەرەتا حیساب نەکەین بەئامادەبوون. چونکە بەو شێوەیە نابێت، باوەڕ ناکەم ئەو برادەرانە لە لیژنەدابن، حەق نییە هەندێ لە برادەران بێن لێرە دانیشن وهەندێکی تریش بێن خۆیان نیشان دەن وبڕۆن. ئەگەر مۆڵەتی هەیە یا ئیشی لیژنەی هەیە یا بە ئیشی رەسمی دەڕوات قەیناکا، بەڵام گوناهی ئێوە چییە لەسەرەتاوە دائەنیشن و موتابەعەی ئەکەن وخەڵکێکی تریش ئەندامی پەرلەمانیشە پێنج دەقە دێت دائەنیشێ وئەڕوات؟ ئەوانەی کە لە لیژنەدا نین، بەرای من ئێستا بە غائب حساب بکرێن، فەرمانبەرێک بانگ بکەن بزانن لە لیژنەکان هەمووی بگەڕێ ئامادەبووانمان ئێستا بۆ جێگیر بکات، چونکە لەراستیدا ئەمە رەوشتێکی ناشیرینە ئەندامی پەرلەمان ئاوەها دەوام بکات.

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی/٣ی تا ژمارە «١٩»ی خوێندەوە، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی سێ یەم دوایی هات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەشی سێیەم (پاتری) کۆتایی هات، چەند هەموارکردنێکی بچووکی کەوتە سەر، کێ تێبینی هەیە لە سەر ئەم بەشە؟

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

داوا دەکەم پرسیارەکەی من فەرامۆش نەکرێت، ئەوە جاری سێی یەمە دووبارەی ئەکەمەوە. ئەو پاتری وتایانەی کە بەکاردێن بۆ زرێ پۆشی عەسکەری، حەق نییە رێگای بدەین بۆ بەغدا بچن، داوا لەوەزیری دارایی دەکەم وەڵامم بداتەوە، سوپاس.

بەڕێز دارو شێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێوە خۆتان ئەزانن کە پەرلەمان چەندین کەل وپەلی قەدەغە کردووە بۆ دەرەوەی هەرێم وئەوە بەبریاری ئەم ئەنجومەنە بەڕێز قەدەغە کراوە، لەوە بەدەر ئێمە هەر شتێک کە بازرگانی پێ کرابێ

خستومانەتە ئەم لیستەیەوە، لە پاشان هەر شتێکیش ئەنجوومەنی بەڕێز بڕیاری لەسەر قەدەغە کردنی دا بڕیار بڕیاری ئێوەیەو ئێمە ئامادەین بەهەر شێوەیەک بێت جێبەجێی بکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

وەڵامی وەزیری دارایی ئاشکرایە، چونکە ئەو ناتوانێت شتێک قەدەغە بکات کە لە ئێمەوە دەرنەچووبێت. ئەگەر پێشنیارێکی وا هەیە لە کاتی خۆیدا چارە دەکرێت. ئێستا کێ لەگەڵ ئەم بەشەی ئەو خشتەیەدایە کە خوێندرایەوە پاش ئەوەی چەند هەموارکردنێکی هاتە سەر؟ کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ ئەم بەشەش پەسەند کرا، با بچینە سەر بەشی چوار.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

چوارەم شمەکی یەدەگی ئۆتۆمبێل ومەکنیەیە. ڕێژەکان زۆر گۆڕانی تێدا بوو بەپێکهاتن لەگەڵ وەزیری دارایی بڕیار وایە بۆ ناو هەرێم هەمووی دەبێتە لە ١٠٪ وە بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٢٠٪ پێویست ناکات هەمووی بیخوێنمەوە. نرخیش جێگیر کراوە. ئەم ڕێژانە لە لاپەرە «٧»وە تا لاپەرە «١٩» ئەگرێتەوە لە(١-٢٢)ی خوێندەوە، سوپاس.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەلاپەرە(٢٣-٤٤)ی خوێندەوە.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لە لاپەر (٤٤-٧٠)ی خوێندەوە.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لە لاپەرە(٧١-٩٦)ی خوێندەوە.

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق مەجید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەراستی ئەو یاسایانە بەو جۆرە تەواو نابێت. دووەمیش عەمەلی نییە، چونکە خۆی حساب دەکرێت بەپاشکۆیەکی ئەم یاسایە خۆی قانونەکە مادە بە مادە شتە بنچینەییەکان دەنگی لە سەر دراوە، پێشنیاری ئەوە دەکەم هەر چەندە لیستەکانمان لەلانەبووە، بەڵام لیژنەی پەیوەندیدار ئەگەر هەر شتێکی هونەری هەبێت بلێ لاریمان لەسەر ئەوە هەیە لە فلان فەسل، تا بۆ خۆی بەسروشتی بڕوات، بەراستی ناکرێت وباوەڕ ناکەم لە هیچ پەرلەمانێک هیچ یاسایەک ئەو مادانە یەک بە یەک بکرێت ئەگر بەڕێزیشتان سەرنج بدەن دانیشتنەکە لە سەر ئەوە نییە، ئەوە لیژنەی هونەری مادام هیچ لارییان نییە، یا ئەگەر لارییان هەبێت فەسل بە فەسل با ڕوونی بکەنەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو ڕۆژە باسمان کرد، ئێستاش دووجار باسمان کرد، ووتمان مادە بە مادە، دەخوێندرێتەوە. خشتەی تریش بەو شێوەیە پێدا ڕۆیشتوین، ئەوە زۆر ناخۆشە دوای ئەوە لەوانەیە ئەندامێک بۆ یەک بڕگە زانیاری هەبێت لەوانی تر ئاگادار نەبێت ئەوە ئارەزووی خۆتانە، چارمان نییە ئەوە گەر دوو لاپەڕە بوایە واتان نەئەووت، بەلام زۆرە، فەسلێکە، منیش لەگەڵتانم. بەلام ئێمە وا ڕۆیشتووین، هەرشتێک بێتە پەرلەمان دەبێت بخوێندرێتەوە وگفتوگۆی لەسەر بکرێت. لە بیرتان چوو لە سەر مۆڵەتی چەک نیوەی دانیشتنەکە ڕۆیشت لە بەر ئەوە ئەمەش خراوەتە بەرنامەمانەوە، ئەمە ئیشی پەرلەمانە دەبێت تەحەمول بکەن لە بەر گرنگی بڕگەیەک گفتوگۆ گەرم ئەبێت، ئەگەر نەبوو ئەوە باشتر، ئەڕوین وزووتر تەواو ئەبین، جا هیوادارم بەتەحەمول بین ئیشی پەرلەمان ئەمەیە، ئەگەر وابێت پێویست ناکات گفتوگۆ بکرێت بالیژنەکان ڕای خۆیان بدەن، لێرە هەر دەست بەرز بکەنەوە. حەز دەکەن وای لێ دەکەین، ئەمە بەشێکە لەیاسا، وەکو وتم خشتەکانی تریش گفتوگۆیان لەسەر کرا کەس لاری نەبوو، لەبەر ئەوە دەبێ لە سەر ئەمەش بڕوین، چونکە وا پێکهاتووین، جا تکایە پشووی خۆتان درێژ بکەن، چونکە لەوانەیە بەیەک دوو دانیشتنی تریش تەواو نەبێت.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو یاسایە ئاکامی ئەو ڕەسمانەیە، شتی گرنگ ئەو ڕەسم وژمارانەیە، لە بەر ئەوە ئەگەر پەسەند بکرێن شتێکی زۆر پێویستە، چونکە ئەگەر ئەو ژمارانە نەبان پێویستی هەر بە یاسا نە دەکرد، گرنگ ڕەسمەکانن.

٦٧- قایش تایم دانە بۆ ناو هەرێم یەک دینار بۆ دەرەوەی هەرێم دوو دینار.

٩٨- واتەر پەمپ دانە یەک دینار بۆ ناوەوەی هەرێم بۆ دەرەوەی هەرێم سێ دینار.

٩٩- قەپاغی رادێتەر لە تانکی بەنزین دانە بۆ ناو هەرێم دوو دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم پێنج دینارە ... جنبەی گاردن بۆ ناو هەرێم (١٠)دینار بۆ دەرەوەی هەرێم (٥٠) دینارە.

قولاغی ماکینە بۆ ناو هەرێم (٥)دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم (١٠) دینارە.

گاردنی تەواو بۆ ناو هەرێم (٥٠) دینارە، بۆ دەرەوەی هەرێم (١٠٠)دینارە.

درایم شەفت بۆ ناوەوەی هەرێم (٥٠) دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم (١٠٠) دینارە.

سەنەدرایتی شەفت بۆ ناوەوەی هەرێم (٢٥) دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم (٥٠) دینارە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەی لە خالی (١٠٣) وابزانم (درایەتە) یان (دراینە) کاک دارۆ نووسراوە (دراین) بکرێت بە (درایف) ئێمە کامەیان بنووسین بەرای تۆ..؟ هەر دووک؟ باشە بیکەنە درایف باشترە، لە ژمارە«١١١» نووسراوە نیو دینار.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ خۆی نیو دینارە، فاریزەیە ئەگەر بفەرموون لە جێگای نیو دینار ئەیکەینە دینارێک ولە جێگای دینارێکیش ئەیکەینە دوو دینار، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نەخێر، ئەوە گرفتی ئێمە نییە، ئەوە گرفتی داراییە، فەرموو: ئەم خشتەیە وەک فەرهەنگێکە بۆ ئەوەی ئۆتۆمبیلی هەیە.

بەڕێز شمائیل ننو بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەلام ئەوە « بۆ . ناوەوە. بۆ دەرەوە» پێویست ناکات، ژمارەکە بەسە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە ئەوەش دەبێت.. بۆ ئاسان کردنی ئیش کردنە. سوپاس. ئەو خشتەیە تاکو ئێرە واتە ژمارە «٢١٢» بیانخەینە دەنگدانەوە ئەگەر تێبینی نییە؟.. دیارە کاک جەعفەر، کاک عثمان، ئەو دوو برادەرە تێبینیان هەیە:

بەڕێز جەعفەر شێخ عەلی عەبدولعەزیز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو کەل وپەلانەی کە دێنە ناو کوردستانەوە دوو جۆرن گومرگیان بۆ دانراوە. گرمرگێک کە دێتە ناو کوردستان گومرگێک کە دەچنە دەرەوە، هەندێ کەل وپەل یەکسەر ناچێتە دەرەوە دێتە کوردستان، ئینجا ئەچێتە دەرەوە ئایا هەموو مەبلەغەکەی لێ ئەسینرێ یاخود هەر جیاوازییەکەی لێ ئەسینرێ؟ ئەگەر وابێ مەبلەغی ناوەوەی کە دێتە کوردستان جیاوازییەکەی دووقات دەبێ، سوپاس.

بەڕێز حەمید سەلیم میران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەکو گوێم لێ بوو لە بارەی ئۆتۆمبیلی بچووکەوە ئەو ڕەسمەی دانراوە لەسەر (سولف) کەمترە لە(ئارمیچەری سولف)، کە ئارمیچەری سولفەکە بەشێکە لە سولفەکە، سوپاس.

بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا/ جێگری سەرۆک:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تێبینی من ئەوەیە تکام وایە لەوەزارەتی ئابووری (٢٥٠) فلس (٥٠٠) فلس (٧٥٠) فلس لابەرێ دینار دابندرێ بەراستی ئێستا تاک دیناری وەرناگیرێ نەک ئەو (٢٥٠) فلسە، شتێکی تر وابزانم زۆربەتان پێتان خۆشە تەنیا کاک جوهر نەبێت، گفتوگۆیەکمان بوو لە سەر ئەوە لەرووی زانستییەوە باس بکرێ یان کەلێنێکی یاسایی بۆ بدۆزیتەوە بۆ ئەوەی وەکو کاک ئەیاد باسی

کـرد، ئنجـا ئەگـەر برادەرە یاسـاناسـەکـان شـتـێک بکەن، کـاک جـوهر رای وایە وەرێزم هەیە بۆ رایەکەی، کەوا لە لانی یاساوە ئەبێ مادە بە مـادە هەمووی بخوێنرێتەوە، ئەگەر رەئیـەکی وا هەبێ کە لەوانەیە ئێمە مادام رەزامەندیمان لە سەر یاسایەکە کرد، تەنها تێبینییەکانی لیژنەی دارایی وەربگیـرین. ئەگەر ئەمە هاودژ نەبی لەگەڵ یاسا، حەز دەکەم ئەوەش بیرێکی لێ بکرێتەوە. ببورە کاک جوهر، کە لەگەڵ رایەکەتدا رێک ناکەوێ، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن:

کاک ئەیاد، ئەگەر بابەت خشـتـەکەیە، تکایە بریـارمـان داوە لە سـەری دەڕۆین، ئەگـەریش بابەت گفتوگۆیەکەیە ئەوا پیایا ئەڕۆین. با بابەتەکە تەواو بکەین وەکو هەیە چونکە وەکو ووتمان ئەبێ مـادە، مـاددە بخـوێنرێتەوە. پشـووتان درێژ بکەن جیـاوازی نیـیـە، ئەگـەر لاپەڕەیەک بوایە دیارە کـەس لاری نەدەبوو، بەڵام ئەوە ئـیـشی ئێـمـەیە کـاک دارۆ فـەرمـوو ئەگـەر ئەو تێبـینیـانە وەڵام بدەیەوە.

بەڕێـز دارۆ شـێخ نـوری/ وەزیـری دارایـی:

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن.

ئەو دوو جۆرە باجەی کە ئەبینرێ لەوەوە هاتووە کە ئەم سـێ وپەلانە کـەل وپەلی ترانزێتـیان پێ ناووترێ، ئەمە ئەو کەل وپەلانەن کە بازرگانیـان پێ ئەکرێ، دێتە ناوکوردستان لێرە دادەبەزێنرێت دەستێک یا دوو دەست یا سێ دەست ئەکات، چەند کەسێک مامڵەتی پێ دەکەن تا وەکو لەوانەیە لە یەکـێک لەوانە ئەیەوێ بیـبـاتە دەرەوەی هەرێم. ئەو کـاتە دەبێ باجی دووەم بدات، یان بـاجی یەکەم بۆ ئەو کـەل وپەلەیەی دێتە ناو هەرێمەوە، لە ناو هەرێمدا چ مـوعـامـەلەی پێ ئەکرێ کـەس حەقی نیـیـە بەسـەریەوە، بەڵام کـە بەنیـازی بردنە دەرەوە بوو ئەو باجە دەست نیـشـان کـراوە بۆ ئەو کەسـانە لەبەر ئەوە نیـیە کـە دوو جاری لێ وەردەگـیرێ، ئەوەی کـە هێناویەتی بۆ نـاو هەرێم کـەس لێی نـاپرسێ، لەوە زیاتری لێ داوا ناکـا، بەڵام کـە بەتامـای بردنە دەرەوە بێ ئەبێ باجێکی زیادە بدات، دەربـارەی مـەسـەلەی سـولف وئامـێـچـەر تکام وایە ژمـارەکـانمان پێ بڵـێـن لە بەر ئەوەی خشتەکانمان دوورو درێژن تا دەست نیشانی بکەین بزانین ژمارەکەی چەندە؟ سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن:

بۆ خشتەکە ئەمە نازانین ژمارەی چەندە دەبێ بیدۆزینەوە.

بەڕێـز دارۆ شـێخ نـوری/ وەزیـری دارایـی

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن.

ئەوە لە «٥٥» ئارمێچەری سولفە، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە(٥٤) سولفی تەواوە (٧٥) دینار بە (١٥٠) دینارە ئارمێچەری سولف (١٥٠) دینارە بە (٢٠٠) دینار لە (٥٤-٥٥) لەم بەشە، بەشی چوارەم لاپەڕە (٩)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

(٥٥) ئارمێچەری سولف. (٥٤) (سولفە) نووسراوە سولفی تەواوی قەبارە بچووک؟

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ ئنجا ئەگەر رێگە بدەن لەگەڵ برایانی لیژنەی ئابووری باسێکی لێ دەکەین، سوپاس.

بەڕێز حەمید سەلیم میران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو ئارمێچەرە بەشێکە لەو سولفە تەواوە کە نوسراوە، لە ناو سولفەکە دایە، ئەگەر سوتا ویستت سولفەکە نەگۆری تەنها ئارمێچەرەکە ئەگۆری ماقوول نییە هی ئارمێچەرەکە زیاتر بێ لە هی سولفەکە بەتەواوی ئەوەیە مەبەستەکەی من، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو تێبینیە زۆر لە جێی خۆی دایە، ئێستا پارەی ئارمێچەری سولف دێنین بۆ سولفی تەواو یانی ئەوە بەیەک چرکە تەواو دەکەین، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من بۆیە ووتم بگەڕێینەوە سەر ئەم خاڵە دەسەڵاتمان بدەنێ، پێم وایە لە صفر هەڵەکە کراوە ئەوە«١٥بە٣٠یە»، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دوور نییە، خۆی نوسراوە «٣٠» لەراستیدا ئەگەر تەماشای بکەین باشە، با وەزیری دارایی لەگەڵ لیژنە ئەم بابەتە چارە بکەن، سوپاس کاک حمید بۆ ئەم تێبینییە.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەرنجێکی ترم هەبوو.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە یەکێ لە سوودەکانی خوێندنەوەی ئەم یاسایە بوو.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیری دارایـی:

بەڕێز ســــەرۆکی ئـەنجــــومـــــەن.

دەربارەی ئەو تێبنیەی کاک نەژاد دەری بڕی من پێم وانییە ولەگەڵیدا نیم، چونکە یەک دیناری وەرناگیرێ لە بازارا خۆی ئەوە پیلانێکە لە دژی کوردستان بەکاری دەهێنن نابێ ئێمە لەگەڵ ئەوە بڕۆین بەڕێوە ئەوە یەکەم، دووەم ئەو شتانە جیاوازن کە بە دانەن یا بەژمارەی زۆرن، بۆ نموونە (١٠٠) دانە (٢٠٠) دانە لەپاکەتێک دایە ئەی ژمێرن یەک یەک نیـو دینار ئەکاتە دەوری (٢٠٠) دینار (١٠٠) دینار ئەوە نییە تۆ یەک برغو دێنی ئەڵێی ها ئەم نیو دینارە یا ربعێ بۆ ئەو بورغووە کە هێناومە مەسەلەکە بۆ ژمارەی زۆرە، سوپاس.

بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا/ جێگری سەرۆک:

بەڕێز ســــەرۆکی ئـەنجــــومـــــەن.

لەو حاڵەتدا باشتر ئەوەیە کە بووترێ دەرزەنی ئەوەندەیە، یاگلۆزی ئەوەندەیە، مادام ئەوە هەرگیز بەدانە ناهێنرێ یا بەدەرزەنی یا بە پاکەت یا بە گلۆز ئەهێنرێ ئەوکاتە ئەو گرفتەش نامێنێ، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیری دارایـی:

بەڕێز ســــەرۆکی ئـەنجــــومـــــەن.

ئنجـا ئەوە بە پاکـەتی هەڵوەشـاوە دێت هەزار دانەی پێکەوە کـردۆتە ناو کـارتۆنێک لە باری وولاخێکدایە، تۆ ناچاری بیژمێری، سوپاس.

بەڕێز کـاکـەڕەش مـحـەمـەد نەقشـبـەندیی:

بەڕێز ســــەرۆکی ئـەنجــــومـــــەن.

بەراستی من لەگەڵ ئەوەدام کە ئەو ژمارەیە هەڵە نییە کە وروژاندیان، بابەتی سولف وئارمێچەری سولف، چونکە سولف بە خۆی یەکجار (إستیراد) دەکرێ، هەزاران ئارمێچەر (إستیراد) دەکرێ ودەڕوا، چونکە ئارمێچەر دەسوێ، ئارمێچەر ڕۆژێ هەتا ئێواری دەگەرێ (دەسووڕێ) ئەوەی لە سولفەکە خراپ دەبێ تەنیا ئارمێچەرەکەیە مادەیەکی بڕێوە، لە بەر ئەوە پێویستە باجەکەی زۆر بێ، سوپاس.

بەڕێز ســــەرۆکی ئـەنجــــومـــــەن:

ئنجا ئەوە وتمان جەنابی وەزیر لەگەڵ لیژنەی دارایی با بەسەرچاوە هونەرییەکەی خۆیاندا بچنەوە، ئەوەی بزانن ئەوەی جەنابت فەرمووی یا ئەوەی کە کاک حەمید باسی کرد چۆنە، لەوانەیە شتی وا هەبێ، بەڵام با هەر دوولا ڕێکی بخەن، موخەوەل بن تاوەکو (٢١٢) لە بەشی چوارەم، پاش ئەوەش تێبینیمان هەبوو کەباسیان کرد، کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

«بەشەکانی یەدەگی ماتۆر سیکلی خوێندەوە بەشی چوارەم (أ).... .... خوێندیەوە»

بەڕێز عەبدولکەریم کاکەحەمە عەبدولکەریم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

جەنابی وەزیر ئەبێ لیستەکان بۆ ئێمەش بنێرێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جا ئەوە لەگەڵ کاک دارۆ سبەی گفتوگۆیەکی لەسەر دەکەین، هیوادارین کە بەلای کەمیشەوە بەشی یەک، دوو دانیشتن خشتەمان بۆ بنێرێ سوپاسیان دەکەین، ئێستاش بابەشی چوارەمی (أ) بزانین کێ تێبینی لە سەر هەیە؟.. نییە؟... کێ لەگەڵ ئەوەیە بەشی چوارەم (أ) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ ..کێ لەگەڵ نییە؟... بەتێکڕای دەنگ بەشی چوارەم پەسەند کرا.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

شمەکی یەدەگی پایسکل.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس/ چوار-ب- تاکو لاپەرە «١٩» گفتوگۆی لەسەر کراو پەسەند کراو تەواو بوو، ئەگەر چ تێبینی هەیە؟.. کێ لەگەڵ ئەوەیە بەشی «٤-ب» وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ تاکو لاپەڕە «١٩» پەسەند کرا، بەمە لیستی لای ئێمە تەواو بوو، تا ئێرە ڕای دەگرین بۆ ڕۆژی یەک شەممە سەعات «١٠».

بەم شێوەیەش کۆتایی بە دانیشتنی ئەمڕۆمان هات، زۆر سوپاس بۆ هەموولایەک.

فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵلا
سکرتێری ئەنجومەن

نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا
جێگری سەرۆکی ئەنجومەن

جوهر نامق سالم
سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (٢٣)

دووشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٣/١٢/١٣

کاتژمێر (١٠)ی سەر لەبەیانی ڕۆژی دووشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٣/١٢/١٣ ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان بەسەرۆکایەتی بەڕێز جوهر نامق سالم سەرۆکی ئەنجوومەن و، بەئامادەبوونی جێگری سەرۆک بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغاو، سکرتێری ئەنجوومەن بەڕێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵلا، دانیشتنی ژمارە (٢٣)ی خولی ئاسایی دووەمی، ساڵی (١٩٩٣)ی خۆی بەست، سەرەتا لەلایەن دەستەی سەرۆکایەتییەوە ڕاددەی یاسایی دانیشتنەکە چەسپێنراو، ئەوجا بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان، دانیشتنەکەی بەناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێکرد.

بەرنامەی کار:

١- گفتوگۆکردنی پرۆژەی یاسای باجی گومرگ.

٢- تازە بابەت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبانەوە....دانیشتنەکەمان بەناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێ دەکەین، بەرنامەی ئەمرۆمان بریتی یە لەدووخاڵ، یەکەمیان باسی باجی گومرگە کە بەردەوام دەبین لەسەری، دووەمیشیان ئەو پێشنیارە بوو کە بوو بەبڕیارێک سەبارەت بە مەسەلەی دابەش کردنی زەوی بەسەر خێزانی شەهیدان دا. تازە بابەتیش ئەگەر شتێک هەیە بفەرموون؟

بەڕێز شێخ عەبدولکەریم کاکەحمە عەبدولکەریم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

با تازە بابەت نەبێت، چونکە ئێمە دوای نیوەڕۆ بۆ ئیش ئەمێنینەوە، سوپاس.

بەڕێز فرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەبەر خاتری کاک شێخ عەبدولکەریم تازە بابەتێکم هەیە بۆ بەیانی نەک بۆ ئێستا، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

مادام وایە، بەبۆچوونی من خاڵی دووەم پێش بخەین، چونکە خاڵی یەکەم لەوەیە تەواوی نەکەین، بۆیە دەڵێم با خاڵی دووەم تەواو کەین دوایی دێینەوە سەر خاڵی یەکەم.

بەرێز شێخ عـەبدولكەریم كاكەحمە عەبدولكەریم:
بەرێز سـەرۆكی ئەنجـوومـەن.
درێژەی ئەم بابەتە لای كـاك قـادرە، جا نازانم تەشریفی هێناوە، یان نا؟ كەوا بێت ئەمەش دوا بخەین چونكە درێژەكە لای ئەوە، هەڵی بگرین، تاخوشك وبرایانی ئەنجوومەن بەدرێژی قسەی لەسەر بكەین، سوپاس
بەرێز سـەرۆكی ئەنجـوومـەن:
باشە، بەڵام دوایی نەڵێین بۆتە كۆنە بابەت، مادام وایە با كاك جمیل وپەریخان بفەرموون.

بەرێز فـرەنسـۆ تۆمـا هەریری:
بەرێز سـەرۆكی ئەنجـوومـەن.
كاك شێخ دارۆ وەزیری دارایی ناتوانێ بێت، منی كردۆتە وەكیلی خۆی، سوپاس

بەرێز جـەمـیل عـەبدی سندی:
بەرێز سـەرۆكی ئەنجـوومـەن.
لەبەشی/١٤ لیژنەی ئابووری لەگەڵ نوێنەری وەزارەتی دارایی دانیشتن ئەو گۆڕانكارییە بەدڵی هەردوولایە وئەم خشتەیە بخەنە دەنگ دانەوە، سوپاس
بەرێز سـەرۆكی ئەنجـوومـەن:
زۆرباشە ئەو تێبینییانەی كە وەختی خۆی بۆمان هاتوون رەچاوكراوە، بۆیە ئەخرێتە دەنگ دانەوە، كێ لەگەڵ ئەوەیە بەشی چواردە وەكو خۆی بمێنێتەوە؟ كێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ پەسەند كرا. ئێستاش ئەچینە سەر بەشی (١٥).
بەرێز پەریخـان مـحـمـود عـەبدولقـادر:
بەرێز سـەرۆكی ئەنجـوومـەن.
دەربارەی بەشی (١٥) كەرەسەی بیناسازی كەمترین نیسبەت (٨٪)ـە بۆ دەرەوە، بۆ ناوەوەی هەرێم دەستكاریان نەكردووە وەكو خۆی ئەمێنێتەوە، سوپاس
بەرێز سـەرۆكی ئەنجـوومـەن:
مادام وەزارەتی دارایی رازییە بەم گۆڕانكارییە وكەسیش لاری نییە، بۆیە ئیتر پێویست ناكات بیخوێننەوە.
بەرێز پەریخـان مـحـمـود عـەبدولقـادر:
بەرێز سـەرۆكی ئەنجـوومـەن.
لاپەرە (٤٧) پێویستی ناكات، پەرەی دووەم بەشی دووەم هەندێ گۆڕانكاری تیا كراوە بۆ بۆ دەرەوەی هەرێم لە (٥٠) دینار كراوە بە (١٠٠) دینار تەنی بەردی مەرمەڕ لە (٤٠) دینارەوە

کراوە بە (٧٥) دینار بۆ دەرەوەی هەرێم، (٥٣) بەردی مەرمەڕ/ دیسان لە (٤٠) دینارەوە کراوە بە (٧٥) دینار بۆ دەرەوەی هەرێم (٥٥) بۆ دەرەوەی هەرێم (٣٠) دینار کراوە بە (٥٠) دینار (٥٦) بۆ دەرەوەی هەرێم (٢٠) دینار کراوە بە (٣٠) دینار (٥٧) بۆ دەرەوەی هەرێم (٣٠) دینار کراوە بە (٥٠) دینار (٦٢) دەقێکی کاشی مەرمەڕ لەهەموو جۆرێک لەبەرهەمی تورکی وئێرانی ئێمە ئەو ئێرانیە وتورکیەمان لابردووە، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەشی/ ١٥ تەواو بوو، هەندێ گۆڕانکاریشی تێدا کراو، ڕای دارایی وەرگیراوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ کەواتە بەشی (١٥)پەسەند کرا.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی/ ١٦ پێداویستی شێ وەک وپیشەسازی، ئەم لاپەڕەیە تا لاپەڕەی (٥٣) بۆ دەرەوە بوو بە (٨٪) بەڵام نیسبەی ناوەوە دەستکاریمان نەکردووە، لاپەرە (٤٩) زنجیرەی «٦» بۆ دەرەوە کراوە بە «٥٠٠» دینار (١٣) (مەرەز) هەموو رەنگێک بۆ ناو هەرێم کردوومانە بە (٥٠٠) دینار بۆ دەرەوە کردوومانە بە (١٥٠٠) دینار، ئەم لاپەرەیە تەواو، لاپەرە (٥٠) زنجیرە (٢٦) بۆناو هەرێم لە (٢٪) بۆ دەرەوە لە (١٠٪) وەزارەت ئەوەی لەبیر چووە، (٣٤) دینەمۆ بەهەموو جۆرێک (مولدە) بۆ دەرەوەی هەرێم (٢٠٪) کە ئەوان هیچیان دانە نابوو. ژمارە (٤٠) ماتۆر (محرک) سینگل فیس بچووک بۆ دەرەوەی هەرێم «١٠» دۆلار لەجیاتی «١٢٥» دۆلار، لاپەرە (٥١) تسلسلی (٥٥) اسپرتۆ بۆ ناو هەرێم یەک دینار بۆ دەرەوە دوودینار. زنجیرە (٧٣) هەڵەیەکی چاپ هەبوو بۆ ناو هەرێم «١٠» دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم «٢٠» دینارە (٧٥) پێکهاتەی دەباغ کردنی چەرم بۆ دەرەوە «١٠» دینارە بۆ ناوەوە «٢٠» دینارە، لاپەرەی ئەو دیو (٨٦) بۆناو هەرێم روون نییە ئەوە نیو دینارە بۆ دەرەوە دینارێکە، ئەو کیسانە تایبەتن بە چیمەنتۆ،(٨٧) هەڵەیان نووسیوە، پێویستە فت بکرێت (٨٨) صودا الکاویە بوو بە (٣٠) دۆلار بەڵام ڕێژەکەی لە (٢٠٪). لاپەرە (٥٣)زنجیرەی (٨٩) بۆ دەرەوە لە ١٥٪. بەشی ١٦ ئەمەبوو گۆڕانکارییەکان تەواو بوو، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەشی/ ١٦ تەواو بوو، گۆڕانکارییەکان هەمووی بۆ زیاد کردن بوو، کێ لەگەڵ ئەوەیە بیهێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی/ ١٧ کەرەستەی دامەزراندنی کارەبا لەبەشی (١٧) دا کەمترین ڕێژە بۆ دەرەوە لە (٦٪) زنجیرەی (١٣) گۆڕیوتانە بۆناوەوە (١٠٠) فلس بۆ دەرەوە (٣٠٠)فلس، (١٩) ٥٠ فلس بە

(١٠٠) فلس، (٢٠) ١٠٠ فلس (٢١) دیناریک بەپێنج دینار (٢٥) ٥٠٠ فلس بە ١/٥٠٠ دینار (٢٨)لوولەی کانزایی ژێر خاک ڕێژەکەی بۆ دەرەوەی هەرێم لە (١٠٪) و (٥) دینار (٢٩) لوولەی ژێر خاکی پلاستیک بۆ دەرەوە کردوومانە بەدوو دینار (٣١) بۆ ناوەوە دینارێکە بۆ دەرەوە (٣) دینارە ئەم بەشە تەواو، سوپاس

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەراستی ئەگەر تەماشای ئەو ڕێژانە دەکەین زۆر کەمەن بۆری یەکی ژێر زەوی وابزانم ستاندەر درێژی شەش مەترە دوو دینار بۆ دەرەوەی هەرێم ئەگەر گومرگی بێتە سەر ئەو بۆرییە هەشبێتن لەکوردستانی ناهێلن، من پێم وایە ڕێژەکان زۆر کەمەن بەتایبەتی لەشمەکەکارەباییەکان، سوپاس.

بەڕێز سەلاحەدین محەمەد حەسەن حەفید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنسبەت کوردستانەوە خۆی شمەکی کارەبا بەرهەم ناهێنێ ئەوانەی کە هەنە هەمووی ئیسترادە وترانزێتە، لەبەر ئەوەی کە ئەڕوات ئەبێت بۆ هاندانی ترانزێت بێت، عادەتەن باجی ترانزێت زۆر کەمە ئەوەندەیە تاتێبەر بوونە کە بەخاکەکەیدا تێ دەپەڕێ لەوە زیاتر نەبێت وزۆر جار ترانزێت بۆ ئەوەیە کە بۆ هانی هەندێ چالاکی ئابووری بکرێ لەولاتەکەتدا، لەبەر ئەوە بەرەئی من ئەوە کەم نیە کەئەڕوات چونکە خۆمان نیمانە، ئەوانە بەشێوەێ دێن ترانزێت وئێمە بابێین قەدەغەی بکەین، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

د.سەلاح الدین وەلامی کاک ئەیادی دایەوە بەلام ئەو بۆری یە (٦) مەتر نییە ئی ژێر زەوەی یە (١٦٠) سمە، ئەوە جیاوازە لەگەڵ بۆریەی ئاو کە ئەو(٦) مەترە ئەمە بۆری ژێر زەوی تایبەتە (١٦٠) سمە لەگەڵ ڕێژم دا، سوپاس.

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق مەجید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

درێژیەکەی گرفت نییە ئەگەر (٦) مەتر یا (١٠٠) سم بێ گرفت دروست ناکات، داوای لێ بوردن ئەکەم کە سەهووم کردبێ لەدرێژیەکەی، بەلام ئەگەر تەماشا دەکەن چۆن ئێستا لەدەرەوە ئەو شمەکانە نایەن، چونکە ئێمە ئابلوقەی ئابووری دەولەتان دراوین، ئەگەر بتوانین شمەکی کارەبایی بێنین دەتوانین هەندێ شت کە زۆر پێویستمان پێیەتی بیهێنین تا کارگەکان بخەینەوە گەڕ، سوپاس

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەگەڵ ڕێزو حورمەتم بۆ کاک ئەیاد ڕاستە ئابلووقەی دەوڵەتی هەیە، بەڵام لەوانەیە شارەزایی خاڵی دوەلی نەبێت، لەگەڵ ئەوەشدا زۆر ئامرازی کارەبایی دێت لەو تأسیساتە ولەوانەیە بازاری هەولێر پڕبێت لەو شتانە هەتا (موەلداتی ثری فیس)ی تورکیا، ئنجا ئەو بازرگانە چۆن تورکیا اقناع دەکات؟ گرنگ ئەوەیە ئەو شمەکە کارەبایە تورکیانە دێن، وەخاڵێکی تر هەیە، هەتا نەتەوە یەکگرتووەکان شتی خەستەخانە، یان شتی کارەبایی زۆر پێویست بێت لەڕێگای ئیبراهیم خەلیلەوە دێن، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پێشنیارێک هەیە داوا ئەکا شمەکی کارەبایی کەبەتایبەتی ئەچێت بۆ دەرەوە نیسبەتی گومرگی زیاد بکرێت، ئەوە پێشنیارێکە گویشتان لەوەڵامەکەی بوو، ئەگەر کاک ئەیاد دڵنیا نیبیە بەوە، ئەوا ناچارین بیخەینە دەنگ دانەوە.

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئەو شمەکانەی کارەباکە لەکوردستان هەنە پێویستە نەیەلن بڕۆنە دەرەوە، ئێمە ئێستا ئەو بەشە کارەبایەی هەر ڕۆژە دەدرێتە ناوچەیەک و ڕۆژانە سۆکیتەکان فرێ دەدات تەحەموول ناکات، باشە ئێمە کە کەل ولەپەلی یەدەگمان نەبێت چۆن چارەی ئەو گرفتە دەکەین؟ با ئێمە هەموو شتێک لەبەر چاوی خۆمانا دابنێین بەبێ زیاد کردنی دووبادی گومرگ بۆ دەرەوە، بەهەموو جۆرێک ئەو شمەکانە بەرەو دەرەوەی کوردستان دەڕون، هەرچەندە بڕیارێکی پەرلەمانیش هەیە کەنابێت ئەو شمەکانە بڕۆن، سوپاس.

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دووسێ خاڵ هەنە دەمەوێت ڕوونیان بکەمەوە، یەکەمیان برای بەڕێزمان کاک ئەیاد ئەو پێشنیارەی کردووە ئەبێت ئێمە لەبەرچاومان بێت داهاتی کوردستان لەگومرگدایە، ئێمە لەزۆربەی کەل وپەلەکانا ناتوانین دەست لەگومرگ هەڵگرین، دووەم ئەبێ بیرلە هاندانی بازرگانی بکەینەوە ئەوە زۆر گرنگە، سێ یەمیش کە ئەڵێین بۆزەنگێک (٥) دینارە بەڕاستی لۆریەک حیسابی بکە لەوانەیە (١٠٠٠) جەرەسی تیابێ چەندەها بۆری تیا بێت تا ئێمە ئەڵێین یەک لۆری یاخود یەک جەرەس حسابی زۆر بکەین، دەتۆ حیسابی بکە (٥) دینار زەربی چەند دەکری ئەوە نرخێکی زۆر دەردەچێت، ئەگەر زیاد بکرێ ئەو کابرایە استیرادی ناکات وناى هێنێت، جا ئێمە لیژنەکەمان لەسەر ئەو ژمارەیە پێک هاتووە وپێویستی ناکات، سوپاس

بەرێز مەلامحەممەد تاهیر زین العابدین:

بەرێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پشتگیری تەواو لەبۆچوونی کاک ایاد ئەکەم ئەگەر ئێستا حالی حازر تەعریفەی گومرگی دابنرێت بۆ دەرەوەی ولات کەل وپەلی کارەبا تەعریفەی لەسەر دابنرێت، هەر ئێستا ئەو بنایەی کەلە کۆمەڵگاکاندا چۆڵ بوون دەچن لەبنەڕەتەوە دەری دەهێنن بۆ ئەوەی کەوا شمەکە کارەبایەکەی ئاودیو بکەن، واتا حەق وایە لەحەقلی ئەوەی کە ئەڵێ کەلوپەلی کارەبا بۆ دەرەوە، حەق وایە دابنرێت لەبەشی تەعریفەکە کەوا نەروات بۆ دەرەوە وای لێنەیێ کەوا (اباحە) بکرێت شمەکی کارەباییمان بچێتە دەرەوە، ولاتی ئێمە زۆر پێویستی بەوەیە کەوا شمەکی کارەبا لەدەرەوە بێنی، سوپاس

بەرێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مامۆستا، لەراستیدا ئەو شتەی کە ئێستا باسی ئەکەن، واتا ئەو شمەکە کارەباییانە بۆ دەرەوەی کوردستان ئەڕۆن، کەوا زۆربەی زۆریان تۆمار کراون، ئەوانە ئەڕۆن بۆ دەرەوە پێش ئێستاش هەر رۆیشتوون و، ئێستاش ئەڕوات، ئەوەی جەنابت ئەفەرمووێ شتێکی ترە، پێشنیارەکە ئەوەیە بەحەقیقەت، ئەوەی ئەچێتە دەرەوە گومرگەکەی زیاد بکرێت.

بەرێز د. سەلاحەدین محەمەد حەسەن حەفید:

بەرێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من جارێکی تریش دووبارەی ئەکەمەوە ئەو شمەکە کارەبایانەی کە دەرۆن بۆ دەرەوەی هەرێم. ئەمانە ئەو سکرابە نییە کەوا لە کۆمەڵگاکان لێدەکرێتەوە یا لەماڵەکان دەردێن و دەدزرێن، یاخود لەناو عێراق دا هەبێ وبڕوات ئەوانە یا لەخاڵی ئیبراهیم خەلیلەوە دێت وەکو ترانزێت ئەروات یاخود لە ئیرانەوە دێت و بە ترانزێت ئەروات، ئێمە ئەبێت جیاوازی لەنێوان دووشت دا بکەین، تەعریفەی ترانزێت وتەعریفەی گومرگ، سوپاس

بەرێز فرەنسۆ تۆما هەریری:

بەرێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەدوایی دا قسە دەکەم، سوپاس

بەرێز د.قاسم محەمەد قاسم:

بەرێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەم ولاتەی ئێمە لەرەوشێکی بەدەر دادەژین وهەلاوسان (تضخم) هەیە و، بی ئیشی زۆرە، پەرلەمان وحکومەت بەرپرسیارن لە بەدی هێنانی ئیش ونان بۆ میللەتەکە، لەبەر هەندێ پێویستە ئاسانکاری لە جولانەوەی بازرگانی وئابوریدا بکەین ئەو رەسمانە بسەپێنین بەبۆچوونی من

ڕەسمێکی خراپ نییە دەبێ هانبدرێ جۆرە داهاتێک بۆ حکومەتی ئێمە پەیدا دەکا چ بەدراوی گران چ بەعومەلەی ناوخۆ، سوپاس

بەڕێز حازم ئەحمەد مەحمود یوسفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من بەتەواوی پشتگیری بۆچوونی د.سەلاح دەکەم ئەوە کوردستان بەراستی بنکەی ئەو کالایە نییە، بەڵکو ئەوە ترانزێتە، لەبەر ئەوە دەبێ هانی بدەین وئەوە مانای ئەوە نییە کەبێنین خانوو شتی وا لەکوردستان هەڵتەکێنین و ڕەوانەی دەرەوەی هەرێمی بکەین، سوپاس

بەڕێز شێروان ناسح عەبدوڵلا حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قسەکانی من د.سەلاح وکاک حازم کردیان. سوپاس

بەڕێز ئەحمەد تاهیر نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەگەڵ بۆچوونی کاک ئەیاد دام بەراستی ئەو شتومەکە کارەبارییەی کەلە دەرەوە دێ ئەگەر عەفوش نەکرێ کەم بکرێتەوە لە (٢٪) نیسبەتێکی زۆر کەمی لەسەر دابنرێ، بەڵام بۆچوونە دەرەوە باجێکی دووجا یا سێ جای لەسەر دابنرێ کەوا نەچێتە دەرەوە، سوپاس.

بەڕێز د.عیزەدین مستەفا ڕەسول:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دیارە ترانسیێت شتێکی جیاوازە، ئێمە ڕێی ترانسیێت بگرین زیانمان لێ ئەکەوێت، بەڵام ترانسیێتەکە ئەو شتانە نەبێ کە بۆ سوپای عێراقی ئەچێ وسوپای عێراقی پێ بەهێز دەبێ ئەوە یەک، دووەمین پاش ئەو یاسایە لیستەکمان هەبێ کە ئەو شتانەی کە چوونە دەرەوەی زیانی هەیە بۆ ئابووری کوردستان هەر چەندە لەتەعریفەش دانرا بێ قەدەغە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز شالاو عەلی عەبدوڵلا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەراستی تەعریفەی ترانسیێت شتێکی زۆر جیاوازە لە ئی گومرگ، ترانستێت شتێکە لەماوەیەکی دیاری کراودا وبۆ شی نییە لەوڵاتەکە بەکاربێ، ئەبێ شوێنی ئەو لایەنەی کە ئەیدرێتێ هەتا شوێنی ئەو لایەنەی کەلێشی ئەروا تەعریفە بکرێ، نیشانە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز شێخ عەبدولکەریم کاکە حمە عەبدولکەریم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەکو ئەندامی لیژنەی دارایی قسە دەکەم باجی گومرگ ڕەنگە لەگەڵ ترانسیێت جیا بێ، بەڵام واقعی ئێستا لەکوردستانی ئێمەدا وانییە، لە ئیبراهیم خەلیل جار جار ئۆتۆمبیل تێ پەڕێ بۆ

موسڵ ڕێک بڕوا بەترانسێت، بەڵام ئەوەی تر لەسنووری ئێران لە (١٢ ـ ١٣) شوێندا بازگە هەیە ئەوانە هەموو بەکەروبارو ئێستر دێن، سوپاس.

بەڕێز فـــــرەنســـــۆتۆمـــــا هـەریری:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــومـــــەن.

من پێم وایە ئەو شتانە ئەبێ بۆکەسانی شارەزاو پسپۆر بەجێ بهێڵدرێن، نموونەیەک هەیە پێم وایە کاک دارۆ باسی کرد، ماوەیەک لەمەوپێش گوایە جۆی (بیرە) لەتورکیا وەدەهات لەرێگای ابراهیم خلیل گومرگیان زیاد کردبوو بۆ ئەوەی داهاتی کوردستان زیاد ببێ، لەو گومرگە بازرگانەکان کە ئەو موعامەلەیان دەکرد رێگایەکی تریان پەیدا کرد، بەرێگایەکی تر هێنایانە عێراق ئێستا چەند خەریکن داخی بەزێنن بۆ ئەوەی بێ، تازە رۆیشت ونابێ، لەبەر ئەوە وپێویستە ئەو شتە بەجێ بهێڵێن بۆ پسپۆران، سوپاس.

بەڕێز ئەیاد حـــاجی نامق مـــەجـــیـــد:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــومـــــەن.

یانی مەسەلەکە دەبیەمەوە بارێکی تر، بەراستی ئەمە حکومەتی بەعس یەک ساڵ وچەندە، کارەبای لەکوردستان بڕیوە ،وانزیکەی ساڵێکە لەشاری دهۆکی بڕیوە، خەستەخانەکان بێ کارەبان ومەکتەبەکانیش ئێمە شمەکی کارەبایان بۆ بنێرین وەڵلا چیە؟ ترانسێتی وەردەگرین، بەراستی ئەوەم پێ راست نییە، لەوانەیە لەزۆر شتی تر من گفتوگۆی لەسەر نەکەم، بەڵام مەسەلەی کارەبایە یانی ئەو ترانسێتە دێ بەرەو کوێ دەروا؟ بەرەو باشوور دەروا یاخوا رۆژی بەعس هەروا تاریک بێ، بەراستی ناڵێم میللەتی عێراق چونکە ئەوانیش دووچاری درەندەیەکی وەکو رژێمی بەعس هاتوون، سوپاس.

بەڕێز ئەحـــمـەد ئەبو بەکـر حـســەن بامـەڕنی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــومـــــەن.

من حەز دەکەم رای لیژنەی ئابووری وەربگرن وگفتوگۆی لەسەر نەکرێ. بەڵام نووسەرێک وتارێکی نووسی وە ئەڵێ میللەتێک لەسەر خاڵێکی گومرگی دەژی، رەنگە ئەو وتارە لەرۆژنامەی (حیاە)دایە ئەگەر بەدەستمان کەوت بەیانی ئەی هێنمە ئێرە، بەداخەوە ئێستا حکومەتی ئێمە(١٦٠) هەزار کارمەندەی هەیەکەهەموو مانگانە پارەیان پێ ئەدەین، لەسەر ئەو گومرگە ئەژین، ئەگەر ئێمە ووتمان کەلوپەلی کارەبای ترانزێتمان ناوێ لیژنەی ئەوقاف ووتی بیرە وخەنزیر وئەوانە پێویست ناکات، هەرچی خواردەمەنییە با بێت بلێین گومرگ وەرناگرین تاکو شتەکان گران نەبێ، ئەو حکومەتە یانی ئەوە خۆمان بەخۆمان دائەنێین دەڵێین باشە دوای مانگێکی تر مووچەکە نادەین، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــومـــــەن:

ئەو برادەرانە، زیاتر ئەوانەی گەرمیان ئاگادارن و وەختی خۆی شتی کارەبایی وتایە زۆر ئەهات

وەئەڕۆیی بۆ خوارەوە، بەلاَم ماوەیەکە کە ڕێگای قصر شیرینی نێوان بەغدا وتاران کراوەتەوە، تایەش وابزانم ئێستا وەکو جاران ناڕوات. ئەوەی برادەران دەیلێین دەورووبەرو کون وقوژبن زۆرە ئێمەش هەمانە ونیمانە ئەو دەرووەیە کەشتی پێ دێ وپێی ئەژین، جا هیوادارم وانەکرێ ئەو سەرچاوەی داراییەمان زەرەرمەندبێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەوەی کە ئێستا خوێندرایەوە وەک خۆی بمێنێتەوە؟ بەشی(١٧) کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆریەی دەنگ بەشی (١٧) پەسەند کرا.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی/ ١٨ کەرەستەی دامەزراندنی تەندروستی. لەبەشی (١٨) هیچ گۆڕانێکمان لەناودا نەکردووە نەلەناوەوەی هەرێم ونەلەدەرەوەی هەرێمدا، تەنها دوو هەڵەی چاپی تیایە لە (١٤) هەموو جۆرە (صمونە، عکس، تقسیم، واشەر) بۆ ناو هەرێم (١٠٠) فلس نەک (١٠٠) دینار بۆدەرەوە (٢٥٠) فلس و (١٦) بۆ دەرەوە (١٠) دینارە نەک (١١٠) ئەوەش هەڵەی چاپە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەشی/ ١٨ وەکو خۆی هاتووە، کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟.. کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ وەک خۆی پەسەند کرا.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێداویستی ئامێری دەست (العدد اليدوية) کەمترین ڕێژە بۆدەرەوە کردوومانە بە لە (٦٪) لەخاڵی یەکەم دا بۆ دەرەوە کردوومانە بە (٥٠) دینار لە دووەم بووە بە (١٥) دینار، چوارەم (٦٠) دینار بۆدەرەوە، شەشەمیان مەکینەی تۆرنەی ئاو بۆ دەرەوە (٦٠) دینار. حەوتەم مەکینەی تۆرنە بۆ دەرەوە کراوە بە (٣٠)دینار. هەشتەم بۆ دەرەوە کراوە بە (٤٠) دینار نۆیەم بۆ دەرەوە کراوە بە (٨)دینار. دەیەم بۆ دەرەوە کراوە بە (٨)دینار، یانزە بووە بە (٣) دینار دوانزە بووە بە (٥) دینار، سیانزە بووە بە (٦٠) دینار چواردە بوو بە (١٥٠) دینار. پانزە بوو بە (٦٠٠) دینار شانزە بوو (٣٠٠)، حەڤدە بوو بەدینارێک ونیو، هەژدە بوو بە(٢) دینار، نۆزدە بۆ دەرەوە (١٥٠) دینار، بیست (٧٥)دینار، بیست ویەک (١٠٠) دینار، بیست ودوو (٦٠) دینار بیست وسێ (٧٥) دینار بیست وچوار (٢٠٠) دینار. بیست وپێنج (١٥٠) دینار، بیست و شەش (٢٥) دینار، بیست وحەوت (٨)دینار، بیست وهەشت (٣) دینار. بیست نۆ (١٥) دینار، سیی (٦٠) دینار سیی ویەک (١٠٠) دینار، سیی ودوو (١٥٠) دینار، سیی وسێ (١٠) دینار، سیی وچوار (٣) دینار، اخیر شت سیی وحەوت (٥٠) دینار. ئەوسیی وهەشت وسیی ونۆ وچل ئەوانە ئەوە زیادن، سوپاس.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجــــومـــــەن.

بەشی/ ٢٠ دوو لاپەڕەیە (٥٩ ـ ٦٠) کەرستەی یەدەکی سەلاجە، مجمدە، تەباخ، سەعات. خوێنرایەوە.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــومـــــەن:

بیست هەموارکراوەو کەمترین ڕێژە (١٠ ٪) دانراوە لەسەر ئەو بنەمایە نرخ بۆ دەرەوە زیادی کردووە چ تێبینی لەسەر ئەمە هەیە؟ کێ لەگەڵە؟ وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز پەریخـــان مـــەحـــمـود عـــەبدولقـــادر:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجــــومـــــەن.

بەشی/ ٢١ پێداویستی کشت وکاڵی وسامانی ئاژەڵ و گۆران کاریەکان لێرە زۆر کەمن یەک پەینی کیمیاوی ڕێژەی بۆ دەرەوە کراوە بە لە (٢٠ ٪) نرخەکەی بووە (٣٠٠) دینار، (٢٠) ڕێژەکە بۆ ناوەوەی هەرێم لە (٨ ٪) ونرخەکەی (١٠٠) دینارە بۆناوەوە، حەوت ڕێژەکەی بۆ دەرەوە لە (٨ ٪) بووە بە لە (١٠ ٪) هەشت ئەویش ئەبێ بە لە (١٠ ٪)، بیست ویەک بۆدەرەوە ڕێژەکەی کراوە بە لە (٤ ٪) نرخەکەی (٢) دینارە، بیست ودوو بۆ دەرەوە ڕێژەکەی بووە بە لە (٥ ٪) ونرخەکەی (٧٥٠) فلسە، سیی ودوو بۆ دەرەوە دەست کاری نرخەکەی کراوە بووە بەدینارێک بۆ ناوەوە (٢٥٠) فلسە. سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــومـــــەن:

بەشی/ ٢١ چەند گۆڕانکاریەکی بەسەردا هات هەمووشی بۆ زیاد کردنە، چ تێبینی هەیە لەسەر بەشی (٢١)؟ نییە؟ کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ بەشی (٢١) وەکو خۆی مایەوە پاش ئەو گۆڕانکارییانە.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجــــومـــــەن.

بەشی/ ٢٢ قرطاسیە وپێداویستی قوتابخانەو نووسینگە چوار لاپەڕەیە (٦٣ـ ٦٤، ٦٥ـ ٦٦، لاپەرە ٦٣) یەک گۆڕانی تیایە، سێ یەم بۆ دەرەوە قەلەم جاف (١٢) دانە (١٠) دینار لەجێگای شەش دینار، لاپەرە (٦٤) سێ چوار فایل مانیلا (١٠٠) دانە بۆ دەرەوە (٣) دینار فایل مقوی (٨) دینار بۆ دەرەوە، لاپەرە (٦٥) بۆ دەرەوە ٥دینارە، پەنجا بۆدەرەوە (١٠) دینارە شەست وچوار لەچاپ دوو خیالمان لەبیر چووە بۆ دەرەوە لە (١٠ ٪) شەست وچوار بۆ ناو هەرێم لە (١ ٪) کەمان کردووە بۆ دەرەوە دەستمان لێ نەداوە بۆ ناوەوە لە (١ ٪) بەرامبەر بە (١٠٠) دینار لاپەرە (٦٦) حەفتاویەک تەباشیر قوتو (١٤٤) دانە بۆ ناو هەرێم بەڕێژەی لە (١ ٪) لەجێگای لە (٢ ٪) حەفتاوچوار بۆ ناو هەرێم کەمان کردەوە بۆ (٥٠٠) دینار لەجیاتی (١٠٠٠)

دینار حەفتاو شەش زۆر روون نییە لەطبع نیو دینار بە دیناریکە، هەشتاو دوو، بۆ دەرەوە لە (١٠٪)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەشی/ ٢٢ چ تێبینی هەیە؟ کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز پەریخان محمود عبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی/ ٢٣، جۆرەها ئامێری موزیقە گۆڕان کاری تەنها لەخانەی حەڤدەیە، بۆ دەرەوەی هەرێم کراوە بە(٣٠) دینار، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەشی/ ٢٣ یەک لاپەڕەیە، یەک گۆڕانکاریشی تێدا کراوە کە بۆ دەرەوە زیاد کراوە، کێ لەگەڵە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی/ ٢٤ پێداویستی ئەزمونگەری هیچ گۆڕانکاری تیا نەکراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەشی/ ٢٤ یەک لاپەڕەیە هیچ گۆڕانکاری تێدا نەکراوە کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکوخۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی/ ٢٥ ئامێرو کارگەی بەرهەم هێنەر، چوار بۆ دەرەوە بووە بە لە(١٠٪) کارگەی دروست کردنی روون، هەشت بۆدەرەوە لە (١٠٪) یانزە ودوانزە دەزگای چاپە مەنی(الة طابعة) فۆتۆکۆپی وئامێری روونووس کردن هەردوو بۆ دەرەوە لە (١٠٠٪) دوانزە بۆناو هەرێم لە (١٪) یانزە وشانزە ماکینەی دروست کردنی سۆندە لە (١٠٠٪) شانزە تۆرنە،فرتیزە، رەندە، جامعەی نەجاری ئەویش لە (١٠٠٪) نۆزدە (١٠٠٠) دینار لەجیاتی (٥٠٠) دینار لاپەرە (٧٠) بیست وچوار لە (١٠٪) بۆ دەرەوە بیست وپێنج بەردی ئاش بۆ دەرەوە لە (٢٠٠٪) بیست وشەش بۆ دەرەوە لە (١٠٪) بەرامبەر ٥دینار بیست وحەوت بۆ دەرەوە لە (١٠٪) بەرامبەر (١٠٠٠) دینار. سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەشی/ ٢٥ چەند گۆڕانکارییەکی بەسەردا هاتووە، کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ بەشی (٢٥) بەو گۆڕانکارییانەوە پەسەند کرا.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی/٢٦ کۆمەڵی ئۆتۆمبیلە و زۆر جۆری تیایە ئێمە کردوومانە بەسێ چوار بەش بۆ ناوەوەی هەرێم و(استیراد) هیچ دەستکاریمان لەو ژمارانە نەکردووە،بەدۆلار، بەڵام حەقلێکی تر یان دروست کردووە بەناوی (تصدیر)، ناردنە دەرەوەشمان نییە، چونکە هیچ گارگە ئۆتۆمبیل دروستکردنمان نییە، هەر لاپەڕەیەک هەندێ تێبینیان نووسیوە، بەڵام بۆ مۆدیلی یەکەم ١٩٨٠ پێویستە ئێمە بنووسین (الموديلات القديمة) ١٩٨٠ بۆدوا مودیلی ١٩٩٤ دەتوانین بنووسین مودیلی (٩٤) بەسەرەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو چەند لاپەڕەیەی بەشی (٢٦) تاکو لاپەڕەی (٧٥) وای لەسەر پێکهاتوون کەبەشی (تصدیر)ی لێ هەڵگرن لەگەڵ بەشی دارایی، چ تێبینی هەیە؟ کێ لەگەڵە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی/٢٧ ئۆتۆمبێلی بارهەڵگر ویەک نەفەری وپاسی مەزن لەجێگای مودێلی ١٩٨٠ مۆدیلەکانی تادەگاتە ١٩٨٠ خشتەکە وای لێ دێ دەستمان لەدۆلار نەداوە، وەکو خۆی ماوە، تصدیر هەڵوەشاوەتەوە، تەنیا لێرە هەیە (٢٧/٥ـ ٢٧/٦) پاس کە کەمتر لە (٤٢) نەفەر هەڵدەگرن، هەمان لە مۆدیلە کۆنەکان تا ساڵی١٩٩٠، وپێنجەم پاسی (٤٢) نەفەری وشەی «زیاتر»مان خستۆتە سەر، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

(٧٥)پاشی ئەو گۆڕانکارییە چ تێبینی لەسەر هەیە؟ کێ لەگەڵە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی/٢٨ ئامێری کشت وکاڵ ورێگاوبان، گۆڕان کاریەکان یەک بووە بە (١٠) هەزار دینار کەمان کردۆتەوە دوو/٧ هەزار دینار، سێ/٥ هەزار دینار ٤:٧هەزار دینار، ٥: (٥٠٠)دینار (١٥٠٠) دینار زیادەمان هەیە رافعەی بچوک وکۆمپرێسەر تێبینیەکانی دوایی، ئێمە فتمان کردوون، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەشی/٢٨ تەواو بوو، ئەوەی تراکتۆریش گومرگیان کردۆتە نزیکەی نیوەی ئەوەی کەتەخویل

کراون، چ تێبینی لەسەر هەیە؟ کێ لەگەڵ بەشی(٢٨)ە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشی/٢٩ پێداویستی جۆراوجۆر. سێ یەمیان شقارتە بەکارتۆن ئەو وشەی ئێران لادەبەین، ڕێژەی بۆ دەرەوە لە ٧٪ خالی حەوت ڕێژەی بۆ ناو هەرێم لە (٥٪) بۆ دەرەوە (١٠٪) خالی هەشت نیسبەکەی بۆ ناو هەرێم لە (٤٪) نرخەکە ٢دینار، بۆ دەرەوە (٥) دینار، نۆیەمیش گۆڕاوە بۆ تفەنگی ڕاو ساچمە لابراوە جارێکی تر کراوە بە تفەنگ(٢٨) لە (٢٪) کراوە بە (١٪)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەشی/٢٩ ئەو گۆڕانکاریەی تێدا کرا، ئایا کەس تێبینی تری هەیە؟ کێ لەگەڵە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا.

ئەمە تەعریفەی گومرگی تەواو بوو، ئێستا ماوەتەوە بەسەر یەکەوە بیخەینە دەنگ دانەوە بنەمای باجی گومرگی وەکو یاسا وملحقات تەواو بوو، ئێستا کێ لەگەڵ ئەو یاسایە و خشتەکەیە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بە زۆربەی دەنگ یاسای باجی گومرگ پەسەند کرا، سوپاستان دەکەین بۆ تەحەمولتان، هیوادارین وەزارەتی دارایی وئابووریش لەسەر ئەم یاسایە کاری خۆی وەکو پێویست بکات.

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەرشتی هونەرکارییە ئەگەر لیژنەی دارایی تا ئێستا زۆر ماندوو بوون بەراستی ئەو ماندوو بوونەش بکەن بەنموونە لەهەندێ لیستدا تێبینی دەکەین (٤٩،٤٨،٤٧) ئەو ژمارانە هیچی لەبەرامبەر دانیە، هەر لیستێک با هەرشتێک تێبنی یەک بنووسن، بەشی (٢٩) تەنها (٤٧) بڕگەیە لەو بابەتە هەر بۆ تاکید کردنە، سوپاس

بەڕێز فرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش شتێکم هەیە بۆ گفتوگۆکردن نییە، ئەندامانی پەرلەمان پابەندن کەبەیانیان وئێواران دەوام بکەن، بەڵام بۆ ئیش وکارەکانی پەرلەمان پابەند نین، بۆیە داوا دەکەم ئەو وەختانە کە دوادەکەون ئۆڤەر تایمان بدەنێ، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس کاک فرەنسۆ، ئەوە لەمێژە حیساب کراوە، کارمەندەکانی پەرلەمان تۆزێک لە

فەرمانگەکانی تر زیاتر دەوام دەکەن، پابەندیشن بەدەوام، لەبەر ئەوە لەسەرۆکایەتی زۆرجار هەوڵماندادوە ئەوە رەچاو بکەین وسوپاستان دەکەین کە تێبینی ئەوە دەکەن، ئەوە زیاتر هانی سەرۆکایەتی دەدات کە زیاتر چاومان لێیان بێ، سوپاس.

بەرێز د.عیزەدین مستەفا رەسول:

بەرێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەتایبەتی بۆ دانیشتنە، من ئەڵێم غایب بنووسری ئەوەی نەهاتووە لەکاک نەژادەوە دەست پێ بکات. سوپاس

بەرێز جەمیل عەبدی سندی:

بەرێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ تێبینی کاک ئەیاد دەڵێم لیژنەی دارایی وئابووری زۆر بەدڵسۆزی کاری خۆی دەکات تاکو هیچ خەلەل لەژمارەکاندا نەبن، سوپاس

بەرێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاستان دەکەین، لەراستیدا ماندوو بوون، بەلاّم ئەم ئیشەش پێویستە، سبەی سەعات (١٠) رۆژی دیداری حکومەتە. دانیشتنی ئەمرۆمان کۆتایی هات.

فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵلا
سکرتێری ئەنجومەن

نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا
جێگری سەرۆکی ئەنجومەن

جوهر نامق سالم
سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

یاسای باجی گومرگیی
هەرێمی کوردستانی عێراق

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم وشانەی خوارەوە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە ماناکانی تەنیشتیانە:

١- هەرێم: هەرێمی کوردستانی عێراق.

٢- وەزارەت: وەزارەتی دارایی وئابووریی هەرێم.

٣- وەزیر: وەزیری دارایی وئابووریی هەرێم.

٤- باجی گومرگی: ئەو پارەیەی لەلیستەکانی کەلوپەلەکاندا دیاری کراوە وریژەی باجە گوومرگی یەکانیان وئەو بنەما تێبینی یانەی سەبارەت بەو کەلوپەلانەی دێنە هەرێمەوە ولێ ی دەردەچن نووسراون.

٥- جۆری کەل وپەل: ئەو کەل وپەلانەی لە لیستەکانی باجی گومرگیی پابەندی ئەم یاسایەدا ناوبراون.

ماددەی دووەم:

باجی(رۆیشتوو یاهاتوو/الصادر والوارد)ی گومرگی بەپێی ئەو برانە(مقادیر) وەردەگیرێن کەلە لیستەکانی پاشکۆی ئەم یاسایەدا دیاری کراون.

ماددەی سێ یەم:

ئەوکۆت وبەربەستانەی بەپێی بریارەکانی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق یا ئەنجوومەنی وەزیرانی هەرێم خراونەتە سەرهەندێ کەلوپەلی هێنراویا نێردراو هەر لە کارپێکردندا دەمێننەوە.

ماددەی چوارەم:

وەزارەت بۆی هەیە کارو کرداری پێویست لەبابەتی پارێزگاری(حمایە)یا بەرامبەرێتێ (المقابلە بالمثل) بکا ئەگەر بەرژەوەندیی هەرێم بەهۆی کارەساتێکەوە کەلەیەکێ لە وولاتە بیانی یەکاندا روودەدا بکەوێتە بەر مەترسی:

أ - بۆ مەبەستی وەرگرتنی رەسم وباجی قورس لە سەر کەلوپەلەکانی هەرێم یا قەدەغەکردن یا سنووردانان بۆ هەندێ کەلوپەلی هێنراو یانێردراو.

ب- بۆ مەبەستی نزم بوونەوەی نرخی پارەی ئەو وولاتە بەشێوەیەک کەببێتە هۆی لەنگی لەپێشبرکێ ی بازرگانیی ئاساییدا تا ئەو رادەیەی بازرگانی هەرێم بخاتە مەترسی یەوە. بۆیە دەشێ پەیرەوی ئەوتۆ دەربکرێن کە کەلوپەلەکانی هەریەکێ لەو وولاتانە بخاتە ژێر رکێفی

زیادکردنی باجه گومرگی یەکانەوە بەمەرجێ ئەو زیادکردنە لەدوو هەندەی ئەو باجه پتر نەبێ
کە لەلیستە پاشکۆکانی ئەم یاسایەدا دیاری کراون.

ماددەی پێنجەم:

هەر زیاد کردن یا کەم کردنەوە یا هێشتنەوە کەبەپێی حوکمی ماددەی چوارەمی ئەم یاسایە دەکرێن دەشێ بە پەیرەو نەهێلرێن یابگۆردرێن.

ماددەی شەشەم:

ئەگەر بارودۆخێکی وەها هاتە پێشەوە کەحکومەتی هەرێم وا بەپێویست بزانێ بۆ بەتەنگەوە هاتنی بەرژەوەندی یە ئابووریەکانیی هەرێم سنوور بۆ هێنانی کەلوپەلێک دابنێ یا رێکی بخا ئیتر ئەگەر سەبارەت بەکۆی کەلوپەلەکە یا بەکۆی نرخی هێنانیان بێ لە هەموو سەرچاوەکانەوە یا لەهەر سەرچاوەیەکەوە ئەوا دەشێ پەیرەو دەربکرێ بۆ دیاریکردنی رادەی هەرەبەرزی کەلوپەلەکان یا نرخی ئەوەی دەتوانرێ بهێنرێ بەشێوەیەکی گشتی یا بەتایبەتی لەو وولاتە یا لەو وولاتانەوە بەپێی ئەو پەیرەوە.

ماددەی حەوتەم:

فەرمانگەو دام ودەزگاکانی حکوومەتی و حزبەکان وکۆمەڵەکان ملکەچی ئەو باجه گومرگی یانە دەبن کەلەم یاسایەدا هەن.

ماددەی هەشتەم:

وەزیر بۆی هەیە رێنماییی پێویست بۆ ئاسانیی جێبەجێ ی کردنی ئەم یاسایە دەربکا.

ماددەی نۆیەم:

کار بەهیچ دەقێک ناکرێ کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکۆک بێ.

ماددەی دەیەم:

دەبێ وەزیرە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

ماددەی یازدەیەم:

ئەم یاسایە لەرۆژی بلاوکردنەوەیەوە لە رۆژنامەی رەسمیدا کاری پێ دەکرێ.

جوهر نامق سالم
سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق